

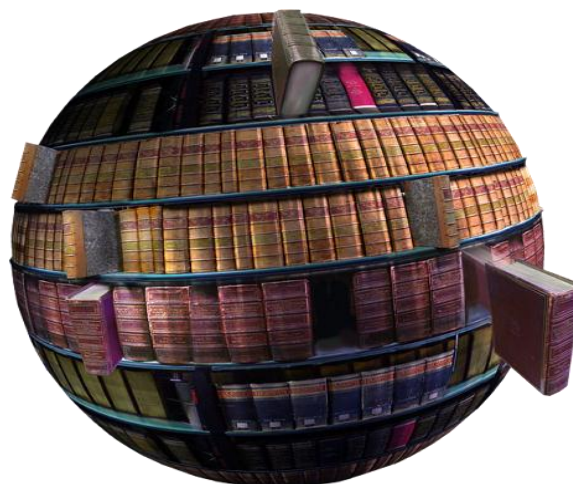
Timpul prezent al culturii

Cultura este un fenomen social foarte complex aproape imposibil de definit. Unii definesc cultura drept suma tuturor creațiilor sufletești, intelectuale, etice și estetice.

Ovidiu Drîmba în „Istoria culturii și civilizației” delimitează cultura ca referindu-se la ansamblul aptitudinilor, actelor și operelor limitate la domeniul spiritului și intelectului, iar civilizația ca totalitatea mijloacelor cu ajutorul cărora omul se adaptează mediului fizic și social.

Clar este că pentru a simți esența vieții avem nevoie de cultură. Nu ne putem imagina lumea fără cultură. Cultura este cea care ne oferă un sentiment unic de apartenență la cele mai diverse valori ale existenței umane care s-au format din cele mai vechi timpuri, pe parcursul a mii de ani și terminând cu tehnologiile moderne.

Cultura trebuie susținută în educație, să susțină realizarea unor programe culturale cu o dimensiune educațională, școala fiind un lăcaș de cultură. A devenit din ce în ce mai evident că școala nu constituie locul unic de referință culturală. Cultura înseamnă cunoștințe dar și rețele capabile să le organizeze într-un sistem. Aceste rețele dau cunoștințelor o structură. De aici putem spune că un om cultivat este un om integru, și care este deschis la elemente noi, care experimentează. De mult, școala

tradițională furniza cunoștințe în același timp cu rețelele de cultură. Astăzi nu mai este același lucru, școala este depășită de expansiunea, de multiplicarea a ceea ce cunoscutul cibernetician Abraham Moles a numit *culturem*, un termen care are diverse semnificații în diferite domenii: sociologie, semiotică, pragmatică, literatură, studii culturale, interculturalitate, transfer lingvistic și cultural, analiza studiilor comparative sau culturale.

Adică elemente de cultură dispersate și primite de manieră aleatorie, prin intermediul unor micro-climate umane, provenind din media, emisiuni de televiziune, filme, internet, rețele sociale, etc. Și toate acestea s-ar putea numi - școala paralelă. Școala de astăzi cu programele ei și disciplinele din programul ei este capabilă să lupte cu această școală paralelă în ceea ce privește cunoștințele? Ar trebui totuși pusă ordine în această masă considerabilă de achiziții, dar există timp și posibilități? Deci școlii de astăzi îi lipsește cultura trăită. Cultura

este o sinteză a existenței sociale. Cultura propagată și susținută în școli este un mijloc de dezvoltare a țării. O politică modernă a culturii trebuie organizată după anumite linii directoare : asigurarea accesului la educație, la cunoaștere, gestionarea unui lanț, de la scriitori, la difuzarea de carte, la cititori, promovarea producției de carte și a tuturor domeniilor culturii, toate fiind potențial creator de valori.

În plus, artele, creația intelectuală și dinamismul fenomenului cultural conferă o poziție privilegiată a dialogului intercultural pe plan internațional. Cultura este mereu recreată, ea ne invită mereu la frontierele cunoștințelor. Pentru că, așa cum spunea Gaston BERGER în « Omul modern și educația sa », toată cultura este prospectivă, ea nu este sterila evocare a lucrurilor moarte, ci descoperirea unui elan creator, care se transmite din generație în generație , care în același timp încălzește și luminează. Este un foc pe care educația trebuie să-l întrețină.

Și astăzi mai mult ca oricând avem nevoie de cultură, acest purtător de cuvânt al omenirii în ciuda tuturor vicisitudinilor. Este o condiție a existenței, o busolă care este indispensabilă vieții. Un sistem pe care-l iubim, noi, în calitate de societate, pentru că reprezintă locul

unde celebrăm frumusețea, virtuozitatea, geniul, extravaganța. Fără cultură este greu să ne imaginăm societatea. Ea ne relevă realitatea, progresul nostru și în același timp ne prezintă inventarul nostru – trecut, prezent și viitor, în toate limbile pământului. Element vital al unei societăți dinamice, cultura ne amintește trecutul nostru și imaginează viitorul. Expresia creativă ne ajută să ne definim și susținând diversitatea culturală ,să vedem lumea prin ochii celorlalți. O altă valoare intrinsecă a culturii, ea aduce un prețios avantaj pe plan economic și social. Ar trebui să înțelegem toți, calitatea vieții noastre depinde de capacitatea noastră de a investi în cultură. Nu este nevoie de explicații, menținerea unei legături strânse cu mediul cadru nostru istoric și natural, în complement cu limba, arta, literatura, care ne-a însoțit toată viața este fundamental, pentru binele nostru spiritual și pentru a da un sens vieții. Cultura reprezintă limbajul unic care promovează identitatea, diversitatea, pluralismul ca un patrimoniu mondial.

Din păcate, în general, astăzi, arta și cultura sunt subestimate din discursurile politice sau cele care se referă în general la stadiul civilizației noastre. Suntem o specie animală particulară, ne distingem print-un

lucru fundamental care se numește spirit. Iar spiritul este înscris în cultură. Ne deosebim prin această dragoste pentru cultură. Și o facem prin utilizarea limbii, imaginii, sunetului, muzicii. Ceea ce ne dă acces la zona umană care ne este proprie o numim artă sau cultură.

Este o necesitate pentru a rămâne Oameni, a nu recădea în ceea ce finanțele și economia mondială tind a ne limita: a deveni simpli agenți economici, consumatori și producători de bunuri materiale. Poate că nu este făcut în mod voluntar, dar acesta este rezultatul concepției unei societăți bazată pe bunuri materiale. Este mai ușor să calculezi banii, primiți sau cheltuiți, bunurile consumate, accesul la piața mondială, cererea și oferta. Să fii așa zis, obiectiv, să nu te intereseze lucrurile care nu se pot contabiliza. Este civilizația cifrelor, a unui standard general, contra civilizația simbolului. Omul are dreptul la cultură și are nevoie de cultură pentru a se împlini, a prospera, a-și oferi un stil unic. Și pentru că astăzi mereu vorbim de diversitate, avem nevoie de o diversitate politică, economică dar și spirituală.

Cultura nu se limitează numai la literatură și arte plastice, ea corespunde practicilor noastre reale. Este formată din tradiții și obiceiuri, moșteniri rămase din generație în generație, face parte din trecutul nostru care a format prezentul nostru. Este

formată din prezentul care se conjugă cu o multitudine de curențe creatoare, pregătind cultura de mâine. Școala are rolul de a transmite cultura, de a promova cultura actuală și a contribui la dezvoltarea curenților culturale viitoare. Cultura este rezultatul curiozității și creativității umane. Tânăra generație trebuie să intre în contact cu diversitatea patrimoniului nostru din diverse domenii ale culturii, cu producțiile umane cele mai semnificative și să îi permitem o aprofundare progresivă a disciplinelor învățate, de a stabili legături între ele, de a le insera într-o lume în schimbare, creativă și responsabilă.

Școala are obligația de a iniția tânăra generație și de a o orienta spre cultură. O cultură care nu este accesibilă decât elitei nu reprezintă interes. O cultură care nu favorizează construirea și formarea unei elite este condamnată.

Mai mult astăzi când mii de persoane sunt separate fizic, cultura ne apropie, ne unește, reduce distanțele care separă. Ne aduce confort, inspirație și speranță în timp ce traversăm o perioadă de anxietate și incertitudine inedită. Omul este o ființă de cultură. Nu există cultură fără educație și nici educație fără cultură. Acest cuplu, cultură / educație este mereu de actualitate în lumea ideilor. Un tandem incontestabil, complex, care ar trebui să intereseze toate sferele societății.

Anca Cheaito

Limba Română – simbolul viu al neamului românesc

O limbă cu o muzicalitate aparte care încorporează o adevărată filosofie populară ce trădează specificul, sufletul și gândirea poporului român. Sute de generații au simțit și au trăit au creat această națiune

Ioan Slavici spunea: „Nu avem să ne facem limba, ci să ne-o iubim și să cinstim pe cei care ne-au plăsmuit-o atât de frumoasă și de înțeleaptă, cum o avem”. Este limba bunicilor a mamei a cântecelor de leagăn.

Așa cum un melc își duce în spate propria cochilie, fiind peste tot și în orice moment acasă, la fel sunt toți conaționalii noștri, plecați în străinătate, care poartă cu ei propria casă - limba română. Avem o limbă frumoasă. Nu o spunem numai noi, ci și alții din afară ei, care o ascultă și sunt captivați de muzică ei, cu sonorități latine, uneori italiene, altele spaniole. Nu este numai frumoasă, ci și bogată în cuvinte și sensuri, de o rară expresivitate, aptă a exprima o gamă largă de semnificații, de la cele concrete, imediate, ale vieții în întreaga ei diversitate, până la cele abstracte, ale teologiei, filosofiei și poeziei, de la cuvântul dur, plastic și teribil până la cele mai subtile, volatile și inefabile nuanțe. Frumusețea limbii române constă tocmai în această bogăție și expresivitate.

Una dintre probele cele mai elocvente ale frumuseții limbii noastre - poate proba supremă, o reprezintă literatura română. Literatură română „vorbește” pentru limba română și în limba română despre splendoarea expresivă a acesteia, care știe să grăiască despre orice, în doine și balade, proză, poezie, dramaturgie, eseu, filosofie, de la începuturile ei până azi.

O limbă care scrie și spune despre „mușegaiuri și noroi”, dar și despre luceferi, nemurire, iubire și Dumnezeu. Limba română a scris literatură română, după cum și literatură română a edificat, de-a lungul timpului, limba română. De aceea, marii iubitori și creatori ai limbii române se numesc: Heliade-Rădulescu, Alecsandri, Maiorescu, Eminescu, Creangă, Caragiale, Macedonski, Coșbuc, Goga, Alexei Mateevici, Blaga, Barbu, Arghezi, Rebreanu, Sadoveanu, Iorga, Mircea Eliade, Cioran, Noica, Nichita

31 august, Ziua Limbii Române

Stănescu, Grigore Vieru și mulți alții înainte de ei și după ei.

Având o asemenea limbă, trebuie să o iubim și să o respectăm. Și ce formă de respect și de iubire mai mare putem imagina decât preocuparea și faptul de a o vorbi și de a o scrie frumos? Dacă privim în istoria limbii noastre, consemnată în mărturiile memorabile ale cuvântului scris, fie că e vorba de poeziile lui Eminescu, de amintirile și poveștile lui Creangă, de „Criticele” lui Maiorescu, de cărțile în română ale lui Cioran (vezi „Schimbarea la față a României”), de scrierile lui Eliade și eseurile lui Ionescu, de discursurile, interpelările și polemicile parlamentare din perioada antebelică și interbelică, de memorii, jurnale etc., vom constata în complexitatea stilistică și semantică a limbii, în forța ei expresivă, în versatilitatea și diversitatea ei de nuanțe, în farmecul ei estetic și sonoritățile ei fascinante – că o limbă care se recită, cu ritm, suflet și un puternic suflu interior, o mare iubire față de ea a celor care au gândit-o și au scris-o. Faptul că ne iubim limba nu e suficient.

Iubirea față de limbă înseamnă respect și respectul înseamnă iubire. Școala și

educația au, și în această privință, un rol fundamental. Cultivarea limbii române trebuie să devină o prioritate și o constantă a actului educațional, extinsă în liceu și, foarte important, în universitate.

Responsabilizarea mass-media cu privire la conținutul programelor difuzate și la limba vorbită în cadrul lor, crearea unor programe speciale de educație lingvistică, dar nu scolastice, plicticoase și obositoare, ci creative, inteligente, pline de vervă – sunt alte posibile idei care își așteaptă inițiatorii. Creșterea preocupării fiecăruia pentru ce și cum vorbește ar ajuta, de asemenea, foarte mult în acest proces dificil. În preocuparea pentru limba noastră, un „fagure de miere” cam amar astăzi, ar intra și refuzul unor termeni, expresii sau formule găunoase, nepreluarea lor automată în limbajul propriu, în baza unei abordări critice și selective a limbii.

Reabilitarea limbii române în conștiința vorbitorilor și vorbirea publică ar trebui, în același sens, să constituie obiectul unor programe și campanii de educare și conștientizare desfășurate de instituțiile statului, de ministerul educației, de Institutul Limbii Române (pentru că, în mod lăudabil, există și un astfel de institut). Multe s-ar putea face, dacă ne iubim limba și dacă, așa cum spunem, suntem mândri de ea. Boierul și poetul Ienăchiță Văcărescu lăsa moștenire urmașilor lui Văcărești și nouă, tuturor, „creșterea limbii românești și-

a patriei cinstire”! Noi ce facem cu un asemenea legat spiritual, moral și național, ce facem cu limba română și cu cinstirea patriei? Să nu uităm că limba ne definește că indivizi și că națiune, că limba exprimă identitatea noastră profundă, este „patria” în care existăm, trăim și visăm, cum spunea unul dintre corifeii ei. Să ne iubim limba, vorbind-o frumos!

Mama, dor, doina, patrie, acasă, leagăn, cântec, zâmbet, lacrimă și multe altele ... sunt cuvinte poem, adânc încrustate în inima noastră, imposibil de explicat, de desenat. Cuvinte care aparțin unei limbi vechi, de peste 2000 de ani, care a traversat imperii de vânt, praf, foc, poteci de opal și păduri, valuri

Cuvinte stele care au desenat în sufletul nostru rădăcini, cuvinte culoare care dau lumina vieții noastre iar absența lor ne face inima în cioburi.

Cuvinte care sunt promisiunea noastră eternă, martor al frumosului românesc, sprijin viu pentru noi și ne asigură intrarea noastră în veșnicie.

Oriunde am merge, cuvintele limbii noastre rămân lipite de noi, chiar când vorbim și scriem tăceri. Atunci mai mult, ne zgârie trupul până la sângerare, devin lumina ce ne trece prin vene. Atunci ne refugiem în credința lor iar raiul lor devine biserica noastră. Și sub arcadele cerului, simțim identitatea noastră profundă. Și ne alinăm în dulce grai românesc, căci

dor și doina nu există în nicio altă limba pe acest pământ. Limba noastră se ridică deasupra teritoriului geografic al țării, este prezentă în noi, are o muzicalitate aparte care încorporează o adevărată filosofie populară ce trădează specificul și sufletul și gândirea poporului român. Sute de generații au simțit și au trăit au creat această națiune. Este o limba care se rostește în poezie cu ritm cu suflet, care-ți da un puternic fior interior și o mare iubire față de cei care au iubit-o, au cântat-o, au îmbogățit-o și au păstrat-o pentru a ne fi transmisă.

Poetul Ienăchiță Văcărescu lăsa moștenire urmașilor lui Văcărești și nouă, tuturor, „creșterea limbii românești și-a patriei cinstire”!

Cuvintele limbii noastre cer o anumită simțire, cuvinte care ne căptușesc sufletul, care pătrund adânc și ne însoțesc în drumul nostru între cele două borne ale existenței noastre, de la naștere până la moarte.

Sunt cuvinte fereastră, magice, prin care vedem totul, trecutul, prezentul și viitorul, căutările noastre, sentimentele noastre, amintirile noastre și regăsirile.

Când vrei să folosești cuvintele limbii tale, mai ales când ești departe de plaiul natal, nu poți să le scrii oricum, un cer întreg este adunat în ele. Spațiul și timpul se strâng și se așează pe malul mării, pe creastă munților, sau într-un sat lângă un lan de grâu sau câmp cu flori. Când scrii în limba ta, simți

chemarea poeziei. Eu, să scriu poezii? Niciodată, nu știu... Și uite, când ajungi la cuvintele românești, încep să curgă versurile și simți șuvoiul de frumusețe, de uimire, de bucurie, de uitare de sine, simți că te contopești cu ele, că acolo e lumea ta adevărată, reală, acolo este sămânța care a zămislit lumea ta.

Acolo te învăluie mirosul pâinii, al ploii, al florilor de câmp, acolo atingi visele, zborul tău devine realitate și înveți că veșnicia există. Și cuvintele nu sunt simple forme pe hârtie, devin straiile tale, ale felului tău de a fi.

Le porți mereu cu tine, pe târâmurii nesigure, îndepărtate, te cuprind mereu în brațele lor, alunecă peste tot, te învăluie în culoare și lumina, câteodată în lacrimi și zâmbete, bucurie și durere amestecate.

Când te îndepărtezi de limba ta, devii străin și simți orfan, abandonat în lume iar paginile vieții tale nu mai sunt trăite cu aceeași intensitate. Trăiești într-o iluzie, pentru că adevărul tău a fost șters, abandonat, pentru că istoria, cultură vieții tale adevărate sunt reduse la tăcere. Sunt mulți care ajunși pe alte târâmurii "uită" să o vorbească, dar cred că o fac inconștient, dorind o viață aromată cu alte esențe decât cele de acasă, neștiind ce înseamnă frumusețea adevărată, universală lor adevărat. Cred că cea mai mare responsabilitate a noastră este sinceritatea față de sine. Atunci când vorbești limba ta, gusti cele mai

trainice bucurii ale vieții, în văzul lumii și în puștiul propriilor gânduri. Atunci ești tu cel adevărat.

Țară, dor, doina, mamă, cântec... se amestecă cuvintele, prind viață, devin iubire, dor de țară, de iarbă, de flori, de merele buniciei, de omătul așternut peste câmp, de apă de izvor... Și iubim mai mult cerul și pământul dintre valurile denarii și crestele Carpaților.

Cuvintele din limba ta, nu te părăsesc niciodată. Poate tu ai momente când le refuzi, le alungi, îndepărtându-te nehotărât prinț imp. Dar până la urmă te vei îndrepta spre casă, vei încerca să ștergi rănilor făcute de timp vei lua cuvintele tale și le vei așeza în loc de inimă (balsam pentru inimă).

Și poate atunci te vei întreba ce e drept pe lumea asta și ce nu e drept și cărui adevăr trebuie să te închini.

Alergând mereu să-ți cauți bucuria în viață, căutând să fii fericit cu orice preț, te adâncești în egoism și uitare și nu-ți dai seama că rămâi orfan.

Când vorbim românește, mirosim a veșnicie, țesem vise și facem tîpsie plină cu stele. suntem buni și curați. În viață se dau multe lupte de multe ori te găsești la pământ. Atunci, că dintr-un anotimp exilat, amestec de absente și întoarceri, umbre forme linii și cuvinte se curbează pe valurile gândului. Le readuci în inimă și ele îmbracă haina vie a clopotelor de lumina, fuioare de litere formează cuvinte scumpe care-ți răstoarnă în suflet amintiri.

Și realizezi că negustorii de silabe și emoții, cuvintele străine, oferă curcubeie și gânduri colorate, te-au ademenit cu litere așezate pe aripi de fluturi călători. Trebuie să știi, cuvintele au nevoie de rădăcini adânci. Ele ne dau viață, libertate, ne asigură locul nostru în lume, ele vin de mii de ani în urmă, ne aparțin. Ele sunt adevăratul loc de naștere al nostru, cu ele am înțeles lumea și ne facem înțeleși. Cuvintele tale adevărate sunt împletite în povești nemuritoare. Atunci, străbătându-ți labirintul vieții ca un vis care atinge văzduhul în noaptea de Sânziene atunci ai să începi să scrii cu sufletul tău... acasă, țară, limba românească, mamă, cântec, dor, doină, bucurie...

Maria Teodorescu

CIPRIAN APETREI

Ciprian Apetrei este profesor de filosofie și jurnalist, stabilit în Franța. Ca orice ploieștean, este pasionat de politică. Colaborează cu mai multe publicații din România. Fondator al platformelor independente de jurnalism Marginalia și RoZoom Press. Este autorul volumului de povestiri- L'Homme à sa fenêtre. Iubitor de fotografie.

Vom reuși sa citim scrisoarea pe care ne-a trimis-o Epicur?

O pauză pe care să o petreci cu tine însuți. Un timp oferit pe neașteptate. Dar nu gratuit. A venit la pachet cu o frică uitată și cu suspendarea unui mod de viață liniștit și în securitate. Dar nu este comod să petreci mult timp în propria companie. Niciodată nu a fost. În epoca multiplicării formelor de comunicare și de transport, tot globul ne stă la dispoziție pentru a fugi de noi înșine. Pandemia ne-a pus, însă, piciorul în ușă. După un timp al baletului identitar, ne-am repezit la comunicare. Cum ar fi fost criza fără Internet? Bine ca nu am fost nevoiți să ne întrebăm asta. Legăturile cu celălalt au devenit mai puternice. Au devenit și mai valorizante, pentru el și pentru noi? Celălalt este cel care îmi seamănă? O întrebare clasică a filosofiei, cu trei dezvoltări posibile. Celălalt este creația mea, reflexul meu demiurgic, sau este cel de care mă apropiu pentru că avem valori comune

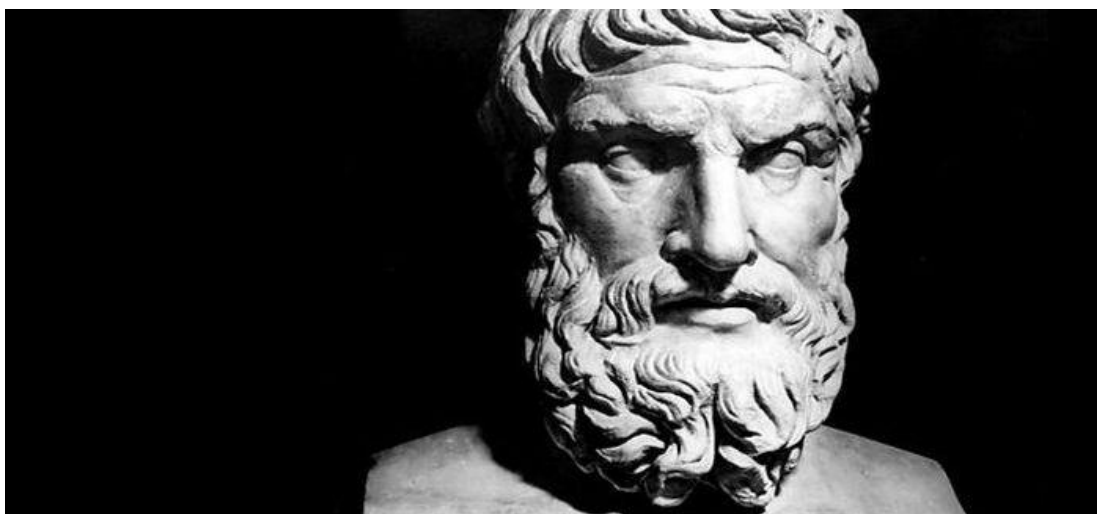
sau este cel de care mă sperii, și atunci îmi definesc astfel identitatea, dincoace de el. Un exercițiu global de solipsism, în care toți avem dreptate. Dar un solipsism în permanentă comunicare, iată o variantă nemaivăzută. *Covido ergo Zoom*, spune bine o glumă care circulă în aceste zile. Comunic deci exist, dar cât este cugetare din ceea ce comunic? Și cât va rămâne din efemerul celor trimise pe calea undelor în lumea întreagă? Câte gânduri care au călătorit vor prinde, undeva, rădăcini? Poate niciunul, dar pare greu de crezut. Într-un fel, nici nu contează. Forța vindecătoare a cuvântului poate fi suficientă. Ne-am ținut unii pe alții într-o viață semivirtuală, din care ieșim aproape cu bine. Ne-am cultivat fiecare grădina, așa cum ne-am priceput. Am pus plante noi sau doar am mai înlăturat din buruieni? Și ce vom face cu ea mai departe? Probabil

că vom face ceea ce am făcut dintotdeauna. Nu cred într-un nou profetism. Ne vom duce aceleași întrebări și obișnuințe cu noi. Sau poate vom schimba ceva, așa cum ne place să promitem după ce scăpăm de o suferință. Ne poate ajuta un text vechi, al unui filosof din alte timpuri. Epicur, ale cărui cărți, se pare foarte multe, s-au pierdut. Nu era Internet pe atunci. S-a păstrat o scrisoare către un discipol, Meneceu. Un text scurt și clar, potrivit lecturii grăbite de astăzi. Se parcurge în două ore pe un ecran de tabletă sau de telefon. Epicur ne învață că trebuie să ne domolim dorințele, acesta este secretul fericirii. Să discernem între dorințele naturale, dintre care o parte sunt necesare și cele care sunt non-naturale, care ne impun să alergăm după scopuri care nu ne aparțin. Porți pe care le deschidem larg

către propria nefericire. Pare o critică a societății de consum. Dacă nu ne oprim din cursa de satisfacere a unor dorințe care nu încetează să se multiplice, nu vom fi niciodată mulțumiți. *Ataraxia* ne permite să fim fericiți. Lipsa tulburării din suflet.

Pandemia a fost un timp care ne-a permis să ne revedem dorințele și speranțele. Să apreciem ceea ce este cu adevărat important. Să ne debarasăm de ceea ce este superflu. O pauză cu noi înșine. Vom păstra această invitație la înțelepciune epicuriană? Sau ne vom rearunca în vârtoarea lumii, care ne înstrăinează de noi înșine ? Despre Meneceu nu au rămas mărturii. Nu știm cât de mult i-a folosit scrisoarea lui Epicur. Dar putem vedea la ce ne va folosi nouă. Încercări vor mai fi. Pe data viitoare !

Ciprian Apetrei, Saint- Brieuc, Bretagne, France, 2020

Opera literară - puntea dintre trecutul veșniciei de la sat și epoca asaltului tehnologic

Ion Creangă

“Nu știu alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la Humulești, la stâlpul hornului unde lega mama o șfară cu motocei la capăt, de crăpau mâțele jucându-se cu ei, la cripiciul vetrei cel humuit, de care mă țineam când începusem a merge copăcel, la cuptorul pe care ma ascundeam, când ne jucam noi baiieții de-a mijoaca și alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie!

Poate cel mai citat paragraf din opera lui Creangă și cel pe care ni-l amintim noi toți de pe băncile școlii, este totuși atât de puțin înțeles în deplinătatea profunzimii lui. Rememorarea locurilor originare, a satului și a vieții sociale construite în jurul altor forme de autoritate decât astăzi, dar și tema jocului și a organicului din natura, care domină existența de zi cu zi, în toate aspectele, ne face să ne gândim la o altă dimensiune temporală, paralelă parcă cu cea în care conviețuim noi.

Cea mai de preț scriere a lui Ion Creangă, “Amintiri din copilarie”, ne trimite astăzi cu gândul la un glob de sticlă sau la o bulă a fericirii, în care viața de la sat, cu bune și rele, migrarea către oraș, cartea, oamenii și locurile erau de ajuns pentru a împlini setea sufletului.

La aproape 200 de ani de la nașterea marelui scriitor, viața are altă formă și culoare. Nici vorbă de ceaslov, de vreo Smărăndiță zvăpaiată sau de cireșе furate,

nici de drumeții la stână sau de școala de vară sub copacii umbroși , sub călăuza preotului. Tabletele sau alte gadgeturi ne fură startul copilăriei, ne-au răpit dreptul de a ne juca afară nestingheriți.

Evoluția tehnologică și digitală, acest progres devenit deja patologic, care încearcă cu disperare să ne facă rost de timp și să ne faciliteze viața, nu face decât să ne desacralizeze și să ne dezbrace petală cu petală de umanitate. Oare mai este dor de slovă și de peniță? Oare mai este dor de carte și de suflet de om?

Născut la 1 Martie 1839, la Humulești, scriitorul studiază în satul natal, până când este luat de bunicul său, David Creangă, sub tutelă și înscris la școala din Brosteni. Acesta va păstra ca și adult numele bunicului său, Creangă și nu pe cel al tatălui, adică Ștefănescu. Asadar în 1853, Ion Ștefănescu merge la școala din Târgu Neamț, iar mai apoi este înscris la “Școala Catihetică din Fălticeni”, cu intenția de a deveni preot, așa cum își dorea mama sa.

În jurul anului 1855 se mută la Iași și studiază la Seminarul teologic “Beniamin Costachi”, iar după absolvirea școlii se întoarce în satul natal și se căsătorește. După căsătoria cu fiica preotului de la biserica “ Patruzeci de sfinți” de la Iai, acesta devine diacon. La un an distanță de la căsătorie, în 1860, lui Ion Creangă i se naște un fiu.

Deși viața lui a fost destul de zbuciumată de varii evenimente, opera scriitorului se concentrează asupra copilăriei și al comicului de situație. Ion Creangă își începe opera în jurul vârstei de 36 de ani, după ce va termina școala vasiliană de la Trei Ierarhi, avându-l ca profesor, pe Titu Maiorescu, care îl ajută se devină învățător de școală primară și după ce va trece printr-un divorț.

În 1872 este exclus din rândul clericilor din motive de nesupunere și a unei purtări nedemne de un diacon, iar în 1875 îl cunoaște pe Eminescu , care are un rol crucial în determinarea viitorului de scriitor al lui Ion Creanga. Acesta îl convinge să ia condeiul în mână, așa încât până în 1883, autorul va elabora cele mai de succes opere ale sale.

Poveștile lui Creangă sunt poveștile copilăriei citite cu voce tare de la catedră, în șoaptă la gura sobei sau grăite cu nesaț seara la culcare. Autorul scrie povești, povestiri, nuvele și romane autobiografice, reușind să surprindă cu dibăcia unui

pictor de litere viața de la sat, situații le politice sau problemele sociale ale vremii, dar și familia tradițională în toată splendoarea desfășurării ei.

“Amintiri din copilărie” este cea mai personală opera a lui Creangă, în care se deosebește vădit dragostea pentru viața de la sat și pentru libertatea oferită de aceasta. Conexiunea naturala cu spațiul și timpul, melancolia molipsitoare cu care descrie meleagurile natale, hora, holdele și oamenii iubiți, creionează o viață ideală în care protagonistul este în cel mai fericit stadiu al vieții – copilăria, aflată într-un trecut ireversibil.

Bojdeuca din Țicău avea să îi fie adăpost pentru toate zilele vieții de după divorț. Aici, în mica colibă va scrie cele mai însemnate lucrări, îndelung studiate – opere ce constituiesc temelia literaturii secolului XIX.

Este clar că felul actual de viață este fără doar și poate rezultatul evoluției în alt sens decât unul traditional- spiritual, iar ascensiunea pe unele planuri înseamnă regres grav pe altele. Ion Creangă descrie în opera sa autobiografică, o societate construită în jurul muncii pământului și al educației, care era în special pentru băieți. Preotul avea rol de educator și îndrumător, comunitatea avea rol în formarea și ajutorarea familiei și al copiilor, iar boala și moartea erau privite ca și un ciclu natural al vieții. Deși autorul însuși moare la 50 de ani, nu deosebim dorința asiduă de a prelungi viața individului cu orice preț, ci mai curând citim despre dorința de a fi cu trupul acolo unde este și inima, adică în locurile natale, cu oamenii dragi și găsind bucuria reală nu în “a avea”, ci în “a fi” și “a face”.

“Dragi mi-erău tata, mama, frații și surorile și baieții satului, tovarașii mei din copilarie, cu care, iarna în zilele geroase, ma desfătam pe gheață și la sănius, iar vara în zilele frumoase de sărbători, cântând și chiuind, cutreieram dumbrăvile și luncile umbroase, țarinele cu holdele, câmpul cu florile și mândrele dealuri, de după care îmi zâmbeau zorile, în zburdalnica vârstă a tinereții”.

Naturalețea desăvârșită cu care Creangă reușește să se destăinuie cititorului, atât de intim și real este covârșitoare. Aspirațiile lui sunt diferite de cele ale prezentului. El înțelege luxul de a-ți permite o viață simplă, firească și necomplicată, în timp ce astăzi, realitatea noastră socială este dictată de media sau de rețelele sociale, învăluite într-o mantie de ceață a perfecțiunii absolute.

Tot Ion Creangă, prin opera sa tratează problema importanței educației. Ignoranța tatălui, insitența mamei sale și în cele din urmă intervenția bunicului David Creangă și decizia lui Nică de a merge cu acesta, ne arată ca el nu a vrut “ să tragă ciubotele nimănui” și că a înțeles că educația îi va ține de hrană și adăpost. Limbajul satiric și crearea unor caractere asemenea celor din viața reală, i-au facilitat lui Creangă reușita de a-și exprima fin și inteligent nemulțumirile vis-à-vis de situația politică a vremii. (Ion Roată și Cuza-Vodă). Exprimarea non academică, dar iscusită și sinceră, în stil poporan, sporește expresivitatea textului. Arhaisme și regionalisme ne transpun în altă lume și în altă epocă, unde viața era departe de a fi dominată de vreo formă de tehnologie. În locul grijii pentru propria imagine, atunci exista grija pentru onoare și demnitate, valorile schimbându-și ierarhia atât în viața reală cât și pe scena literară.

Astăzi, în epoca asaltului tehnologic, când încercăm să salvăm timpul pierdut sau cel puțin șastfel că singura punte de legătură între ce a fost și ce este, rămâne opera literară - cartea, urma condeiului pe foaie, care consemnează viața în forma ei cea mai onestă și simplă, dar totuși atât de suficientă.

Opera literară a lui Ion Creangă păstrează legatura neîntreruptă cu trecutul, cu originile, cu timpul, care parcă la sat trece mai lent și totuși atât de vizibil în schimbarea anotimpurilor, muncile agricole și activitățile ca hora, nașterea, nunta sau moartea. Pe de altă parte, rememorarea copilăriei în opera marelui scriitor dezvăluie nu numai dorința de întoarcere în timp, ci și revalorificarea lucrurilor pierdute odată cu vârsta maturității și cu mutarea de la sat la oraș. Ludicul este o condiție la fericire în “Amintiri din copilărie”. Căminul lui Creangă a fost spațiul ideatic și propice dezvoltării identității artistice a lui Creangă, astfel că personalitatea umoristică a autorului este redată în rândurile scrierilor sale, născute la masa de sub geamul mic sau la lumina candeliei.

Devenită prima casa memorială din România, în 1918, bojdeuca din Țicău, monument al literaturii române, adăpostește obiecte originale ce au aparținut autorului, precum masa cu trei picioare, penița și călimara, câteva portrete și cărți. Bojdeuca l-a găzduit și pe Mihai Eminescu, care a fost din 1886 chiriaș al lui Ion Creangă. Autorul se stinge la vârsta de 50 de ani, răpus de boală, în anul 1889, lăsând în urmă sa o literatură vivace, care animă și angajează cititorul într-un mod unic. După atacul cerebral, acesta este înmormântat la cimitirul Eternitatea de la Iași, pe data de 2 Ianuarie 1889.

Chiar dacă fiul Lui Creangă, Constantin a dus mai degrabă o viață desfrânată, nepotul acestuia, Horia Creangă este poate cel mai mare architect român din perioada interbelică. După terminarea studiilor în școala pariziană, acesta proiectează peste 70 de imobile la București.

Pompiliu Constantinescu afirmă despre Ion Creangă faptul că acesta este “primul romancier al literaturii române și primul creator de epos, nu în timpul istorico-literar, ci într-o durată spirituală”.

Georgiana Valeria Nabbout

Medici în fața șevaletului

Arta și medicina se află în strânsă legătură. Mulți artiști au reprezentat corpul, sănătos sau lovit de boală și mulți medici sau cercetători au depus mărturie dragostei și pasiunii lor pentru profesie prin desene, picturi, sculpturi sau fotografii. Despre medicină și artă, poate mai mult decât în cazul altor profesii, se poate vorbi de o complementaritate firească.

O incursiune în istorie ne prezintă multiple relații între medicină și pictură. Pictura este una dintre cele mai vechi expresii artistice umane și include toate creațiile artistice făcute pe suprafețe. Dacă omenirea se va muta în altă galaxie pentru ca specia umană să supraviețuiască, arta, pictura va fi și ea acolo, negreșit, înflorind netulburată în aceasta galaxie, oferind un imbold pentru a crea din nou.

Medicii sunt atrași de artă, sunt fascinați de ea și încă din cele mai vechi timpuri au luat în mână pensula și s-au așezat în fața șevaletului ca un neofit în fața altarului dorind să pătrundă și tainele acestui meștesug al culorilor, al frumosului, cu revărsare de entuziasm și sentimente, descoperind noi forme, noi expresii a realității sau transmițând mesaje din experiența lor cu oamenii pentru oameni.

Căutându - și poate a doua identitate, cufundându-se în lumea culorilor și a simbolurilor, dorind să descopere omul și natura în profunzime, căutând mii de impulsuri spre activitate și inspirație, căutând vibrațiile vieții crezând cu tărie că un medic trebuie și poate să dezvolte măiestrie și chiar poate cu timpul să dobândească forma desăvârșirii artistice.

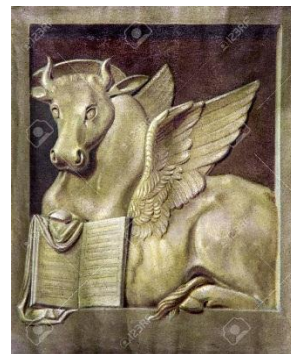
Un medic nu numai salvează vieți, ajută pacienți, el deschide și ferestre spre sufletul oamenilor. Prin pictură ei au folosit embleme ale luminii, vibrației interioare, un anume joc al trăirilor pentru a se apropia cât mai mult de oameni, pentru a le vorbi prin culori, forme și artă, vorbindu-le despre trăiri, încercări, speranțe și idei.

Oameni care trăiesc în lumea zbuciumată a bisturiului, care au ales șevaletului pentru a încerca să pătrundă filosofia vieții, acțiunea, rațiunea și spiritul de creație. Oameni care dau o picătură de culoare vieții în monocromia infinită a universului încercând pe două fronturi să pătrundă tainele existenței.

Întorcându-ne în istorie îl vom întâlni pe **Sfântul Evanghelist Luca** în primul secol al erei noastre. Sfântul Luca este un medic grec născut în Antiohia, care l-a acompaniat pe Paul (Pavel în cultura slavă) la Roma. Luca a murit la vârsta de 84 de ani și a fost înmormântat la Thèbes. În 357 rămășițele funerare au fost transferate la Roma, apoi la Padoue pentru a fi conservate în bazilica Ste Justine. Luca a fost medic după cum ne confirmă un pasaj din Noul Testament ("Colossiens 4:14) și a Doua scrisoare a lui (2 Tim 4:11) și în același timp scrisoarea lui Filimon (v.24) unde este descris ca un servitor al lui Paul.

Tradiția creștină consideră Luca ca autor al unei evanghelii care îi poartă numele. Dar legenda medievală ne spune că Luca a fost în același timp și pictor iar de atunci Sf.Luca a rămas sfântul patron al picturii și pictorilor. Imaginea simbolică legată de Sf. Luca este un taur înaripat.

Leonardo da Vinci (1452-1519) Este sigur, marele pictor al Renașterii nu a fost medic, dar a fost un mare pasionat de anatomie. Ne-au rămas în Tratatul său de anatomie 228 de planșe desenate și adnotate repartizate în trei mari perioade creatoare ale artistului (1487, 1506-1510 și după 1510).

Jacopo Berengario da Carpi (Giacomo, Jacobus, Petrus Berengarius)(1470-1530) Este una din figurile marcante ale școlii "prévesalienne". În 1480 studiază la Universitatea din Bologne unde obține titlul de "doctor in medicia" în 1489. Devine apoi profesor și va preda anatomia și chirurgia între 1502 și 1527. În 1521 publică un « Tratat de anatomie » iar în anul următor un manual de anatomie iniulat "Isagoge, Introduction aux Catégories d'Aristote" care va aduce o nouă formă de clasificare anatomică, genuri și specii cunoscute sub numele "arbre de Porphyre".

William Rimmer (1816 –1879) a fost un medic american născut la Liverpool foarte talentat , a pictat, sculptat și a predat anatomia în artă.

John Leech (1817-1864), desenator și caricaturist englez a început studiile de medicină la spitalul St Bartholomew din Londra. Cariera sa ca pictor și desenator s-a orientat spre ilustrația de cărți , în special " Un chant de Noël " de Charles Dickens. Exemplul său a fost urmat de **Henry Tonks** (1862-1937), chirurg britanic care a devenit desenator și pictor caricaturist. Henry Tonks însă va termina cariera sa în calitate de profesor de anatomie la Facultatea de medicină la London Hospital de Whitechapel.

Gustave Caillebotte (1848-1894), are un număr impresionant de lucrări - 475 și a fost un renumit colecționar.

Sir Francis Seymour Haden (1818-1910), medic englez, care a fost gravor, scriitor și chirurg. A făcut studiile la Derby School, Christ's Hospital, and University College, London, și la Paris. Din 1842 a fost membru la College of Surgeons în London. O mare parte din lucrările sale sunt expuse la New York Public Library, la British Museum și la Metropolitan Museum à New York. Seymour este celebru pentru lupta sa pentru a impune ideea că pictura aduce un ajutor prețios chirurgilor în aprofundarea artei medicale.

Georges-Alexandre Chicotot (1868-1921), pictor și medic radiolog a marcat debutul secolului XXe prin producțiile sale picturale reprezentând acte medicale inovante. Cităm printre altele un tablou care datează din 1880 intitulat "Insertion d'un tube trachéal". Dr. Chicotot a decedat în 1921 ca urmare a unei maladii provocate de razele X (radiodermite).

Leonid Pasternak (1862-1945) - Din 1881 până în 1885 a studiat la Universitatea din Moscova la început la departamentul de medicină apoi la departamentul de drept. Intră la Académie royale des beaux-arts de Munich și obține diploma în 1887.

Printre cele mai frumoase opere ale sale "Nuit avant l'examen" (1895, Musée d'Orsay, Paris) și "Alexandre Pouchkine au bord de la mer".

Nu putem să nu o amintim aici **pe Magdalena Frida Carmen Kahlo Calderón** sau **Frida Kahlo** (1907-1954) care a fost studentă la medicină când a suferit un accident de circulație în care a fost grav rănită, lucru care i-a cauzat probleme medicale pe tot restul vieții. A fost nevoită să abandoneze studiile și s-a dedicat artei.

Joseph Wilder (1920-2002), născut la Baltimore a făcut studiile din anul 1939 până în 1942 la Dartmouth College, pentru a deveni apoi medic în cadrul forțelor aeriene. Din anul 1960 până la sfârșitul carierei, în 1980 a fost chirurg la 'Hôpital Mount Sinai de New York unde a dirijat serviciul de chirurgie articulară. A fost pictorul curselor de automobile și al sălilor de intervenție chirurgicală. Operele sa sunt

expuse în numeroase galerii de artă la Museum of Modern Art de New York și la National Portrait Gallery de Washington.

Mai recent îl putem aminti pe **Mai Stewart** un student la medicină care, pasionat de desen, în timpul facultății, a început să-și publice desenele medicale. Acestea aveau un substrat anatomic - organic, însă informațiile erau prezentate într-un mod amuzant. El relatează că a făcut asta din cauza stresului din timpul facultății. Desenele reprezentau o cale de relaxare și-l ajutau să învețe mai logic. Unele dintre desene prezintă și dificultățile prin care trece un student în timpul facultății. Chiar dacă nu toți exteriorizează, facultatea de medicină este o importantă sursă de stress. Stewart spune că își dorește ca lumea să vadă toate aspectele, atât cele amuzante cât și cele mai puțin amuzante, prin intermediul desenelor lui.

În timp, acesta a acumulat peste 17.000 de urmăritori pe Instagram. În mod cert putem spune că medicina și medicii au un rol important în artă, indiferent că este vorba de literatură, pictură sau desen. Iar astăzi se acordă un interes particular operelor de artă și este cerut studenților de la medicină să le studieze.

În Marea Britanie, profesorul **Michael Baum** organizează ture „de gardă” la Galeria Națională din Londra unde le prezintă studenților diferite opere de artă și îi îndeamnă să găsească detalii, explicații, indicii, metodă cunoscută, de altfel, sub denumirea de

„clues on canvas”. Studentul este stimulat să vadă mai mult, mai atent, să interpreteze, în plus există câștigul de a-și petrece timpul printre lucrări de artă celebre.

În pictura românească **Ion Țuculescu**, (1910- 1962) reprezintă un nume în arta românească.

Personalitate complexă, medic, biolog și pictor, Ion Țuculescu a avut prima expoziție personală la Ateneul Român în 1938, când era încă student la Facultatea de Medicină.

A fost cercetător științific la Academia Română - unde a activat începând cu anul 1950 - zilele și nopțile împărțindu-le între paletă și microscop.

A avut șapte expoziții personale, a participat, în perioada 1943-1960, la numeroase expoziții colective. Iar în 1966, nu mai puțin de 80 de tablouri ale sale au reprezentat România la Bienala de la Veneția.

Este pictorul care a învățat singur să picteze studiind tablouri, obiectele create de meșteri populari, țărânci care muncesc la câmp. A cunoscut suferința în anii de război, a fost medic militar. Într-una din puținele mărturii descoperite după moartea sa, el ne spune : „Am vrut să las oamenilor o operă plină de dragoste de viață – am vrut să calc peste toate tristețile, peste toate neliniștile sufletului meu, dar n-am putut.

„Mă dumiresc acum, privind ce am făcut, că am vrut să pictez scoarțe românești, dar a ieșit o lume ciudată de existențe umane simplificate – păsări și fluturi, tot așa de stranii. Sensuri neliniștitoare se desprind din privirile ochilor negri, scufundați într-

un ocean oranj, ori din capetele suprapuse. Rațiunea a dirijat o pictură senină – senină ca scoarțele românești. Pictorul secret din mine a visat la altceva - la misterul cosmic”. Ion Țuculescu este unul dintre cei mai importanți pictori postbelici români. Forța lirismului său impresionează și ne face să redescoperim frumosul folclorului românesc.

Dr. Ali Cheaito, Iași, România

STRĂLUCIREA ȘI DECLINUL UNEI CIVILIZAȚII PREISTORICE UNICE: CULTURA CUCUTENI- TRIPOLIE

AREALUL CULTURAL

Civilizația Cucuteni-Tripolie, considerată a fi prima mare civilizație din Europa, reprezintă una dintre cele mai importante moșteniri culturale ale neoliticului european.

Săpăturile arheologice, începute la sfârșitul secolului al XIX-lea și continuate de atunci fără întrerupere, au restituit patrimoniului cultural universal o civilizație originală și surprinzător de evoluată pentru acele vremuri, o civilizație întinsă pe circa 350.000 km², cu mii de așezări, de diferite dimensiuni, dintre care unele ocupă sute de hectare, cu fortificații de mare amploare, cu locuințe de diverse tipuri, de la simple colibe până la construcții cu două nivele, cu o ceramică în care utilul se îmbină armonios cu aspectul estetic, mult peste nota obișnuită a timpului, cu o religie fascinantă, ale cărei urme sunt marcate de idoli și de obiecte de cult de un simbolism profund, a căror funcționalitate rituală constituie încă subiect de interpretare.

Epoca a fost denumită după cele două localități, Cucuteni, județul Iași, România și Tripolie, un sat de lângă Kiev, Ucraina, unde au fost descoperite primele așezări eneolitice.

În mileniile V-III î. Chr., ca urmare a diferitelor mișcări de populații și a influențelor culturale, venite dinspre Orientul Apropiat spre spațiul european, zona balcanică, o adevărată "placă turnantă", cunoaște o deosebită înflorire a civilizației eneolitice. Denumirea epocii provine de la cuvintele *aeneus* (lat.) = aramă și *lythos* (gr. = piatră). Treptat s-a format o mare arie culturală, caracterizată, în primul rând, prin ceramica de mare finețe și de o execuție și măiestrie, calități care au uimit pe

cercetători și nu numai. Este vorba de unul și același mare fenomen cultural, răspândit din sud-estul Transilvaniei, peste întreaga Moldovă, din Polonia până în Ucraina de vest-Niprul mijlociu.

Foto 1: Arealul culturii Cucuteni-Tripolie

În acest context ia naștere o remarcabilă cultură, Cucuteni-Tripolie, a cărei grad de civilizație o situează în rândul marilor civilizații ale lumii, rivalizând cu faimoasele civilizații ale Orientului Apropiat sau ale Americii Centrale și de Sud. Complexul cultural Ariușd-Cucuteni-Tripolie a stârnit interesul specialiștilor prin civilizația originală creată, cu manifestările cele mai spectaculoase în domeniul ceramicii pictate și al artei figurative. Realizările comunităților cucuteniene se înscriu între cele mai importante manifestări de artă plastică din lume, constituind o contribuție inestimabilă la patrimoniul cultural mondial.

În cadrul marelui complex cu ceramică pictată există două mari areale regionale: Ariușd-Cucuteni și Tripolie între care nu râul Prut, ci mai curând Nistrul constituie o linie de demarcație convențională.

AȘEZĂRI ȘI LOCUINȚE

Civilizația Cucuteni s-a născut pe un fond local, Precucuteni III, cu influențe, venite din mediile culturale învecinate-Petrești și Gumelnița- și a cunoscut trei faze de evoluție, A, AB și B (pentru spațiul românesc).

Densitatea așezărilor cucuteniene este cu totul ieșită din comun. Uneori, pe teritoriul unui sat actual s-au găsit 8-10 așezări cucuteniene. Se poate sublinia faptul că în aria culturii Cucuteni-Tripolie a avut loc o puternică explozie demografică, care se manifestă, probabil, de la sfârșitul culturii Precucuteni-Tripolie A și care se accentuează pe parcursul celor trei faze evolutive. Se presupune că explozia demografică cucuteniană a fost determinată de o secvență climatică favorabilă practicării agriculturii, de perfecționarea uneltelor și a tehnicilor agrare precum și de alți factori greu de precizat.

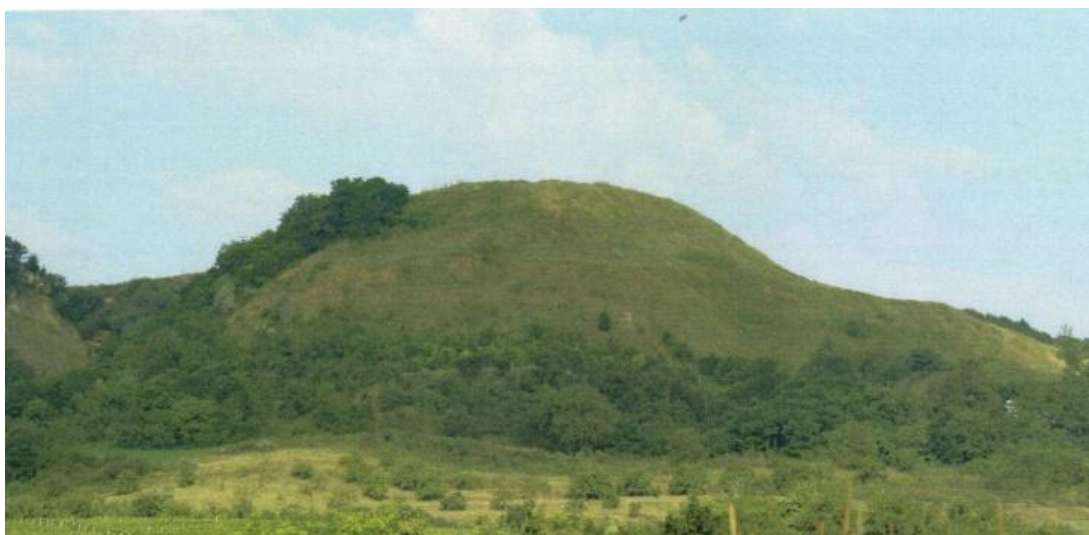

Foto 2: Așezarea de la Cucuteni-Cetățuie, județul Iași, România.

Foto 3: Așezarea de la Druța, raionul Rîșcani, Republica Moldova.

Încă din prima fază de evoluție, cultura Cucuteni-Tripolie cunoaște o agricultură avansată și cu o productivitate remarcabilă pentru acel timp. Acest progres poate fi explicat prin folosirea unor unelte aratorii tractate de oameni, dar și de animale. Un argument în plus este dat de rezultatele cercetărilor arheobotanice care atestă existența unor practici de selecționare a semințelor.

Factorii indispensabili existenței unei așezări Cucuteni-Tripolie sunt: apropierea unei surse de apă, terenuri favorabile practicării agriculturii (la nivelul tehnologic de atunci) și a pășunatului, asigurarea apărării cu un efort minim. Au existat, fără îndoială, și alte motive sau condiții speciale, dintre care poate fi amintită exploatarea sării.

Faptul că aproape toate așezările neolitice se găsesc în imediata apropiere a cursurilor de apă este explicat prin utilizarea acestora sau a văilor adiacente drept căi de comunicație. O demonstrează descoperirea unor bărci de tip monoxilă (barcă primitivă, construită dintr-un trunchi de copac scobit) în unele așezări eneolitice (Isaia, județul Iași, România). Locuirile au fost situate pe promontorii desprinse din terase de diferite altitudini, fragmente de terase, dealuri și, mai rar, pe interfluvii, drinduri sau insule.

Săpăturile arheologice ample din regiunea Moldovei demonstrează că satele cucuteniene erau construite după un anumit plan. Existau trei modalități de organizare a satelor: circular, pe șiruri paralele și în grupuri. În aria Tripolie din Ucraina, în regiunea dintre Nipru și Bugul de sud, au fost descoperite așezări care acoperă suprafețe de sute de hectare și care au peste 1500 de locuințe.

Satul era, de regulă, organizat circular în jurul unui spațiu destinat folosirii obștești, unde se afla sanctuarul sau sanctuarele, unde se desfășurau adunările și ceremoniile rituale ale comunității.

Foto 4: Cetate cucutenian

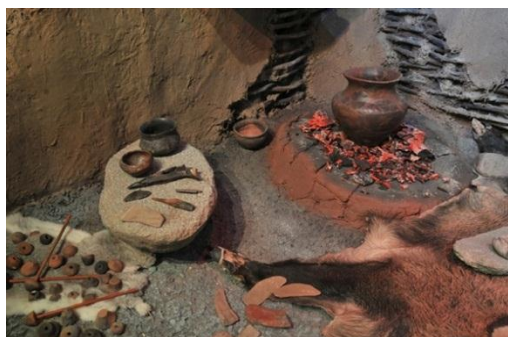

Foto 5: Sat din cultura Cucuteni-Tripolie.

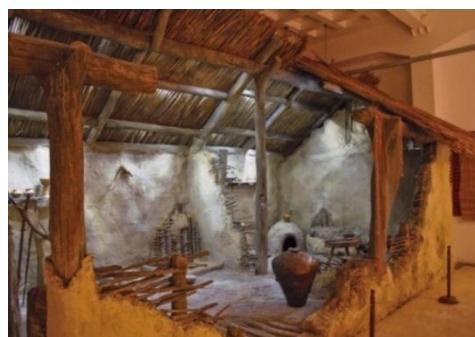
În aria culturii Cucuteni-Tripolie sunt semnalate trei tipuri de locuințe:

- a. - construcții de suprafață de formă dreptunghiulară cu sau fără platforme, prevăzute cu instalații de încălzire care pot fi vetre sau cuptoare;
- b. - locuințe de suprafață cu plan circular, apropiate ca structură colibelor din zilele noastre;
- c. - bordeie.

6.

7.

Specifică pentru faza A a acestei culturi este locuința pe platformă din bârne peste care s-a aplicat un strat de lut, refăcut din când în când. Locuințele sunt, în general, spațioase, fiind uneori împărțite în două sau mai multe încăperi, reflectând măiestria constructorilor și un înalt grad de civilizație.

Cercetările efectuate în mai multe stațiuni cucuteniene au scos la iveală un bogat material ce ne oferă date semnificative, referitoare la mediul ambiant și la economia comunităților din așezările respective.

8.

Foto 6, 7 și 8: Interioare din locuințe cucuteniene (reconstituire).

Pe lângă cultivarea plantelor, comunitățile cucuteniene se ocupau cu creșterea animalelor, în special a taurinelor și, în al doilea rând, cu a porcinelor și a ovi-caprinelor. Vânătoria avea un rol secundar fără să fi fost neglijată.

Existau meșteșugari specializați care procurau și prelucrau silexul prin cioplire, piatra prin șlefuire și perforare, lemnul, osul și cornul. De asemenea, aceste comunități cunoșteau metalurgia cuprului și a aurului.

Foto 9: Topor de piatră (Bucium, România) - Foto 10: Topor din cupru, cu brațe în cruce (Bogdănești, România).

CERAMICA - APOGEUL ARTEI CUCUTENIENE

În acest articol nu ne propunem decât o prezentare generală a ceramicii de tip Cucuteni-Tripolie, celelalte aspecte, privind tematica respectivă, urmând a constitui subiectul unor viitoare lucrări, dedicate acestor realizări artistice de excepție.

Din creațiile acestor comunități, ceramica și modelarea plastică în lut sunt cele mai importante moșteniri peste timp ale artei cucuteniene.

Ceramica specifică culturii Cucuteni este de foarte bună calitate, arsă la roșu la aproximativ 1000° C, în cuptoare deosebit de elaborate. Pot fi remarcate materia primă folosită, particularitățile pastei, tehnologia utilizată, mai ales în ceea ce privește arderea și compoziția culorilor. Referitor la tehnica de producere a vaselor s-a ajuns la concluzia că metoda răsucirii lutului a fost combinată cu un principiu de rotație-disc, turnetă sau roată.

Foto 11: Vase de ceramică cucuteniană uzuale și de cult.

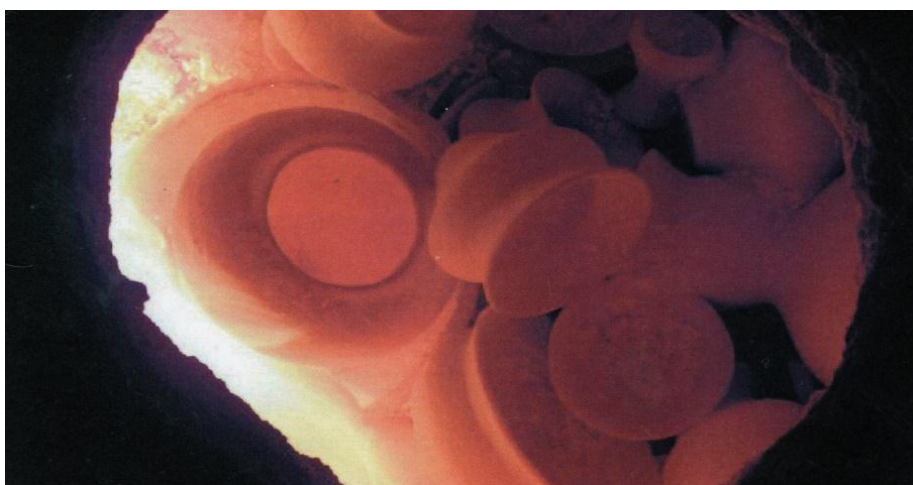

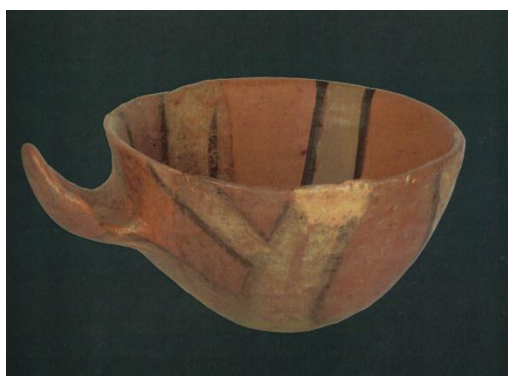
Foto 12: Imagine din timpul arderii experimentale a ceramicii.
Experimentul CUCUTENI, ROMÂNIA.(Complexul Muzeal MOLDOVA, Iași).

Sunt remarcabile diversitatea și echilibrul deosebit al formelor vaselor, care uimesc prin eleganță și proporție, ceea ce le conferă o valoare artistică deosebită.

Alături de vasele cu caracter uzual - străchini, castroane, capace, cupe, pahare, vase de provizii, fructiere - erau modelate și vase care aveau rolul de cult, folosite în ritualurile religioase: vasele suport, vasele binoclu, vasele antropomorfe și zoomorfe, vasele prismatice, vasele de tip horă.

Decorul ceramicii a evoluat din primele etape, care sunt marcate de tradiția precucuteniană a decorului incizat în care cultura Cucuteni-Tripolie își are originea: canelurile, inciziile, alveolele, spirala, dar și pictura.

Foto 13: Vase uzuale din ceramică cucuteniană din regiunea Moldovei, România. - *a.* căuș (Trușești, Botoșani); *b.* strachină (Dumești, Vaslui); *c.* cupe cu picior (Dumești, Vaslui); *d.* polonice (Poduri, Bacău); *e.* cupă (Scânteia, Iași); *f.* capac (Scânteia, Iași); *g.* pahar (Scânteia, Iași).

a.

b.

c.

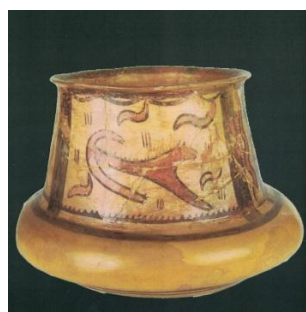
d.

Începutul și evoluția culturii Cucuteni-Tripolie corespunde atât unor căutări, caracterizate de experimente proprii, dar și de împrumuturi culturale din mediul culturilor vecine - Petrești și Gumelnița, elemente care, prin adoptarea

picturii tricrome, vor fi definatorii acestei civilizații, dându-i strălucirea inegalabilă.

Foto 14. *a.* crater cu reprezentări zoomorfe (Valea Lupului, Iași); *b.* vas cu gâtul înalt (Scânteia, Iași); *c.* pythos (vas mare în care se păstrau cereale sau lichide) cu reprezentarea cuplului divin (Scânteia, Iași); *d.* cupă cu picior înalt (Poduri, Bacău).

a.

b.

c.

d.

Motivul decorativ principal este spirala, care este compusă și descompusă în spirale înlănțuite, secționate, reduse doar la bucle, organizate în șiruri orizontale, verticale sau oblice ori în diverse alte combinații. Motivul spiralei este combinat cu cercuri pictate, ove, elipse, linii și benzi. Decorul este dispus în registre, simetria și ritmicitatea, cunoscând un echilibru remarcabil. Albul și roșul sunt principalele culori folosite la decorarea ceramicii, negrul fiind de cele mai multe ori utilizat pentru conturarea și sublinierea unor motive decorative.

Pasta de lut fină (mai ales pentru vasele ritualice) sau semifină, era amestecată cu cioburi mărunț pisate sau cu pleavă, fiind acoperită cu o angobă (strat subțire de lut colorat, aplicat înainte de ardere) și ars fie reductor (prin acoperirea gurii de alimentare cu lemne, rezultând ceramica neagră), fie în atmosferă oxidantă (aerul este lăsat să pătrundă în cuptor, rezultând ceramica roșie). Apoi vasele erau lustruite, căpătând o strălucire unică.

În faza următoare, Cucuteni A-B-Tripolie B II, negrul, care capătă o culoare ciocolatie, predomină în decorarea ceramicii. Meandrele dobândesc o importanță sporită în decorarea vaselor, fiind încă prezent motivul spiralei cu derivatele sale. Acum apare figurată în pictură și silueta umană destul de schematizată.

Apogeul artei decorative este atins în ultima fază a culturii, în Cucuteni B-Tripolie C I. Se renunță la decorarea în întregime a vasului, decorul devenind sobru și rafinat. Dominanta este pictura neagră pe fond crem-gălbui sau albicios, deși se mai păstrează, încă, pictura cu roșu și alb. Spirala este rar utilizată, cercurile având acum un rol deosebit. Artiștii reușesc o repartizare a decorului cu totul remarcabilă. Sunt introduse în decor și motive animaliere - feline, cornute, șerpi stilizați.

Modelarea plastică a lutului, deși mai modestă ca realizare artistică, a fost și ea una din preocupările meșteșugarilor. În modelarea plasticii antropomorfe au fost respectate reguli stricte, semn că obiectele aveau legătură cu o simbolistică și convingeri religioase destul de puternice pentru comunitățile respective. Materialul folosit este îndeosebi lutul. Piese sunt de mici dimensiuni.

Meșterii acestei epoci au reușit să redea valorile plastice ale corpului uman. Statuetele sunt decorate cu incizii și pictură. Decorul reprezintă probabil tatuaje sau detalii vestimentare. Toate, însă, au caracter magic sau religios. Dominante sunt zeitățile feminine, legate de fertilitate și fecunditate. Ele înfățișează Marea Zeiță sub diferite ipostaze: femeie tânără, adultă, mamă. Zeitățile masculine aveau un rol de o importanță mai redusă decât cele feminine, fiind mai puțin numeroase.

Destul de variată, plastica zoomoră, prin reprezentarea predilectă a taurului și a berbecului, simboluri ale virilității, amintește de plastica Orientului Apropiat. Sunt reprezentate, mai rar și păsări, cu o preferință pentru păsările de apă.

Toate aceste reprezentări plastice, alături de altarele și complexele de cult descoperite, sugerează faptul că religia era bine structurată, cu sanctuare plasate în zonele centrale ale așezărilor, locuri de cult, rituri și ritualuri bine definite, legate de fertilitate și fecunditate.

Foto 15. Simboluri de pe ceramica de tip Cucuteni-Tripolie: *a.* decor de vas (Scânteia, Iași); *b și c* - vase uzuale (reconstituire).

Foto 16. Statui antropomorfe și zoomorfe:

- a. altar (Trușești, România); b. statueta antropomorfă feminină (Trușești, Botoșani); c statueta zoomoră (Bădragii Vechi, raionul Edineț, Republica Moldova); d. statueta zoomoră(taurine) .

c.

d.

Foto 17. Vase de ritual, statuete, ștampile.

- a. vas binoclu (Trușești, Botoșani); b. vas trinocu (Florești, Republica Moldova);
 c. vas horă (Bodești, Iași); d. pintandere, ștampile din lut, cu o placă sigilară (Poduri, Bacău);
 e. statueta antropomorfă masculină – GÂNDITORUL (Târpești, Neamț); f. reprezentare zoomorfa pe un vas de ritual (Valea Lupului, Iași).

a.

b.

c.

d.

e.

f.

DECLINUL ȘI DISPARIȚIA UNEI EPOCI LEGENDARE

Cei mai mulți cercetători consideră că sfârșitul civilizației pare să fi început în faza Cucuteni B - Tripolie C II și a fost marcat de o serie de factori ca:

- a. o continuă creștere a populației;
- b. stagnarea în perfecționarea tehnicilor și a uneltelor agricole;
- c. intensificarea conflictelor intertribale;
- d. exploatarea, timp de mai multe sute de ani, a acelorași terenuri agricole;
- e. defrișarea prin foc;
- f. lipsa rotației culturilor;
- g. numărul mare de comunități umane aflate pe un spațiu relativ restrâns;
- h. turme numeroase de animale.

Foto 18. Aglomerare de vase într-o locuință de suprafață din așezarea Varvareuca VIII, Republica Moldova.

Toate acestea au dus la degradarea mediului înconjurător. Aceste fenomene se pare ca s-au manifestat, mai întâi, ca procese microregionale, iar apoi, spre sfârșitul perioadei, au dat naștere unei oscilații climatice de amploare regională în jurul anilor 2800 î. Chr. Triburile Cucuteni -Tripolie, cu o veche tradiție agricolă, cu o viață profund sedentară, nu au reușit să se adapteze noilor condiții. O cercetare mai amănunțită a acestui fenomen poate să-l includă între cauzele decăderii acestei culturi.

Până recent, dispariția culturii Cucuteni-Tripolie a fost pusă exclusiv pe seama pătrunderii în spațiul cucutenian a triburilor de păstori indoeuropeni. Invazia catastrofică ce a fost conturată de cercetătoarea americană Marija Gimbutas este considerată exagerată.

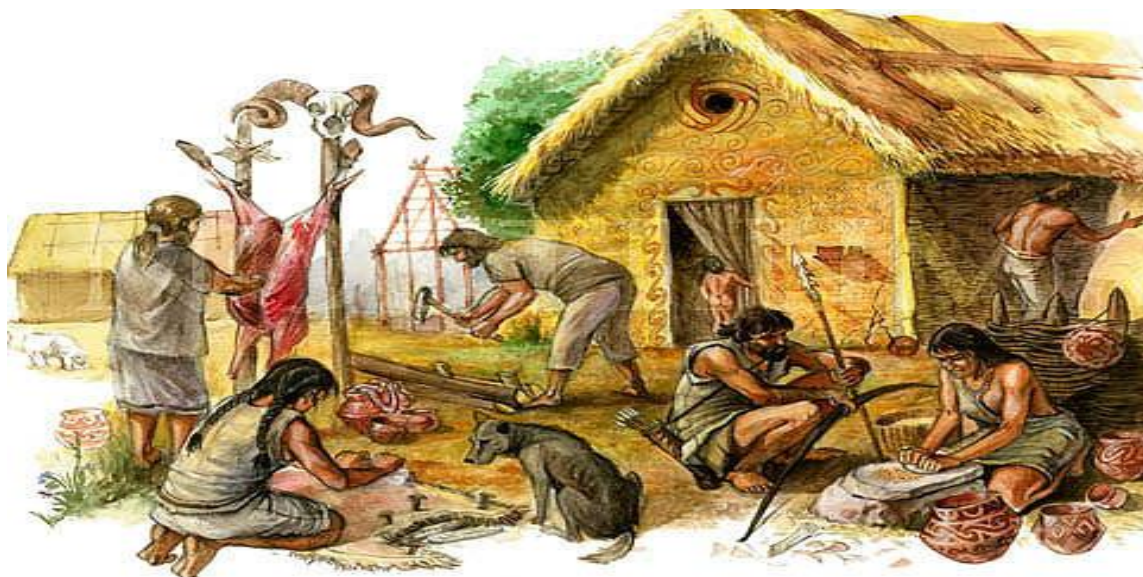
Cercetările din ultimul deceniu indică faptul că motivele care au dus la dispariția civilizației Cucuteni-Tripolie sunt mai complexe decât simpla pătrundere a triburilor de păstori din stepele asiatice sau nord-pontice. Se poate vorbi, mai degrabă despre un fenomen de aculturație (pe fondul schimbării climatice) , prin care modul de viață al cucutenienilor s-a adaptat la noile condiții, aceștia, conviețuind și adoptând de la păstorii nou-veniți uneltele, stilul de locuire și nivelul de civilizație. Cu atât mai puțin plauzibilă este ipoteza, după care populația eneolitică din acest spațiu cultural ar fi fost exterminată.

Păstorii indoeuropeni vor construi o civilizație superioară celei eneolitice, dar frumusețea ceramicii de Cucuteni - Tripolie, precum și fascinația ritualurilor, prin care cucutenienii își manifestau uimirea și adorația față de o lume plină de divinități, vor rămâne mistere pierdute, poate, pentru totdeauna, în mersul implacabil al istoriei.

DOINA HARNAGEA

NOTE ȘI BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Aducem mulțumirile noastre doamnei prof. dr. RAMONA-MARIA MOCANU, director al Muzeului Județean ȘTEFAN CEL MARE din Vaslui pentru amabilitatea de a da curs solicitării noastre în vederea documentării și cercetării patrimoniului Muzeului Județean ȘTEFAN CEL MARE din Vaslui, privind civilizația neolitică și geto-dacică din acest areal cultural.
Aceleași mulțumiri le adresăm domnului CIPRIAN-CĂTĂLIN LAZANU, muzeograf la Muzeul Județean ȘTEFAN CEL MARE din Vaslui, care ne-a pus la dispoziție materialul bibliografic și imagistic, necesar scrierii acestui articol. Îndrumările și consultanța, acordate de domnia-sa, ne-au fost de un real folos. Pe toți colaboratorii din acest proiect îi asigurăm de întreaga noastră prețuire.
2. Cea mai mare parte a fotografiilor a fost preluată din Catalogul CUCUTENI. MAGIA CULTURII, Iași, 2009, editat de Complexul Muzeal Național MOLDOVA, Iași.
3. ALAIBA, Ruxandra, COMPLEXUL CULTURAL CUCUTENI-TRIPOLIE. MEȘTEȘUGUL OLĂRITULUI, Iași, 2007.
4. Complexul Muzeal Național MOLDOVA, Iași, CUCUTENI. MAGIA CERAMICII, Editura PIM, Iași, 2009.
5. DUMITRESCU, Vladimir, ARTA CULTURII CUCUTENI, Editura Meridiane, București, 1979.
6. CHIRICA, Vasile, BOGHIAN, Dumitru, ARHEOLOGIA PREISTORICĂ A LUMII (NEOLITIC ȘI ENEOLITIC), Editura Helios, Iași, 2003.
7. GIMBUTAS, Marija, CIVILIZAȚIE ȘI CULTURĂ, Editura Meridiane, București, 1989.
8. ELIADE, Mircea, ISTORIA IDEILOR ȘI CREDINȚELOR RELIGIOASE, vol.1 (De la epoca de piatră la misterele din Eleusis), Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1991.
9. Preluare fotografii: <http://m.moldovenii.md>;
<http://cucuteni.hi2.ro/asezari.html>; <http://cunoaste lumea.ro>.

Povestea Palatului Suter din București

Îmi place, să cred, că Bucureștiul, de azi, își trăiește realitatea istorică prin puterea unui trecut cultural de veacuri care a înscris pe caldarâmul orașului legende vii ce dăinuiesc în prezentul vieții cotidiene, aducând cu sine, farmecul eleganței și rafinamentul de odinioară.

Zona Filaretului, cunoscută și astăzi sub această denumire, a înregistrat în perioada fanariotă o etapă civilizatoare, datorită cunoscutului francez, Viconte Louis Antoine de Grammont care, în calitate de aghiotant al principilor Alexandru Dimitrie Ghica, Gheorghe Bibescu și Barbu Știrbei care s-au succedat la tronul Țării Românești după revoluția de la 1821, devine proprietarul dealurilor și mlaștinilor dintre Dealul Filaret și Podul Calicilor (o parte din Bulevardul Regina Maria de astăzi).

La scurt timp, după decesul Vicontelui Grammont, moșia s-a destrămat, rămânând doar un nume de stradă care, leagă în prezent Piața Regina Maria de strada 11 iunie. Din documentele vremii, reiese că terenurile au fost răscumpărate de primăria Bucureștiului. După 1870, „zona Grammont, cunoscută, mai nou, sub denumirea de Grădina Filaretului, se

populează și se lotizează treptat până în preajma Dealului Filaret, mai puțin zona viitorului Parc Carol”, scrie arhitecta Ruxandra Nemțeanu în lucrarea *Un cartier elvețian în București*.

În următorii ani, își face simțită prezența un alt spirit civilizator, arhitectul elvețian Gustav Adolf Suter, un foarte apropiat și colaborator al regelui Carol I. Arhitectul Suter a fost impresionat de zona Filaret și va construi, pentru sine, micul palat Suter, care există și astăzi grație unor oameni de afaceri care au restaurat clădirea, grav afectată în perioada comunistă din România.

Arhitectul Gustav Adolf Suter, proprietarul Dealului Filaret și al reședinței ridicate în zona nordică a dealului, între anii 1892 și 1893 și până în 1916, s-a implicat consecvent în amenajarea urbanistică și edilitară a zonei, datorită tranzacțiilor imobiliare și antreprenoriale, pe care le tutela, scrie arhitecta Ruxandra Nemțeanu în lucrarea *Un cartier elvețian în București*.

De-a lungul Aleii Suter, un colaborator al său, Friedrich Schmidts, a proiectat 24 de vile ca-n Elveția, iar la capătul aleii, pe o colină cu vie, un loc considerat cel mai înalt punct natural al Bucureștiului, arhitectul Gustav Adolf Suter și-a construit un palat în stil neoclasic cu influențe brâncovenești. De altfel, potrivit istoricului Anita Sterea, acela a fost momentul de maximă dezvoltare a stilul neoromânesc, grație regelui care dat semnalul pentru reconstrucția și amenajarea zonei Filaret, inclusiv, de organizare a Parcului, cunoscut astăzi, ca Parcul Carol.

După moartea regelui Carol, arhitectul Suter și-a vândut impresionantul palat unui bancher grec care l-a dăruit amantei sale frunțzoaice. Suter alege să trăiască în Elveția iar la moartea sa, survenită în ianuarie 1921, gazeta bucureșteană *Adevărul*, nota între paginile sale, următoarele: „Dintr-o mlaștină și un cuibar de infecțiuni, G.A. Suter a creat un mic orașel, deschizând străzi, pavându-le și construind imobile pentru nevoiași. Tot grație acestui om au fost create cartierele Filaret, Colentina, Ștefan cel Mare, precum și grupul de vile de pe Aleea Suter, în fața Parcului Carol”. După naționalizarea din timpul comuniștilor, Palatul Suter a fost o vreme centrul local al KGB-ului și, ulterior, sediul I.C.R.A.L. (Întreprinderea de Construcții, Reparații și Administrare Locativă). Dar această poveste, merită să aibă

scrisă propria istorie, care și în zilele noastre, încă, își menține aura misteroasă a trecutului.

Intrarea către palatul Suter se poate face fie din strada Xenofon, care înregistrează 70 de trepte, pictate de trecerea timpului, în scări coșcovite, fie de la începutul aleii Suter, traversând, micul cartier elvețian de altădată care, își mai păstrează farmecul vremii. La capătul aleii Suter se înalță discret palatul Suter, devenit unul dintre cele mai luxoase hoteluri din București care, de la intrarea din hol, te întâmpină unul dintre cele mai mari candelabre de Murano din lume. Camerele hotelului ilustrează unicatul stilului elegant și farmecul unei lumi de la sfârșitul secolului al XIX-lea, când Suter a fost invitat la București de însuși regele Carol I

Palatul Suter și-a recăpătat strălucirea și gloria de peste veac în timpurile noastre fiind retrocedat în 2001 și cumpărat în 2003 de Adrian Petre, fost angajat al unui hotel de lux din New York. În 2015, imobilul a fost cumpărat de omul de afaceri timișorean Vasile Albuлесcu, care i-a redat numele său inițial, Palatul Suter.

Masha Verhoogt, designer român care a lucrat la Palat între anii 2016-2018, afirma într-un interviu: „Am optat pentru mobilier clasic, un stil atemporal, contextualizat într-o notă cromatică actuală, contemporană. Obiectivul meu a fost să genereze celor care locuiesc în hotel o stare de conectare la rădăcini, forțând printr-o cromatică îndrăznească conectarea la aici și acum. Am utilizat materiale precum lemnul de nuc, foița de aur, cristale, mătase, catifea, broderii, toate fiind elemente care simbolizează viața bună, traiul luxos. Toate acestea te conduc către o experiență în care te simți special. Mi-am propus ca acest hotel, fie chiar și pentru o noapte, să nu fie doar o destinație, ci și o călătorie în sine, ca mai apoi să rămână printre

amintirile pe care vrei să le păstrezi și despre care simți nevoia să vorbești și altora”.

În zilele noastre, Palatul Suter, devenit hotel de 5 stele, se bucură de o înaltă ospitalitate din partea proprietarilor și a angajaților care știu să transmită fiecărui călător sau client nu numai respectul și amabilitatea ci și o emoție a timpului trecut și prezent ce trăiește în armonie.

Dr. Mihaela Toader

Istoric, cercetător în cadrul departamentului "Exilul Românesc" al IICCMER, expert în domeniul exilului românesc postbelic.

Regina Maria a României – Marea Doamnă a Diplomăției Europene

Cu prilejul sfintelor Sărbători Pascale din acesta an, Asociația Identitate Culturală Contemporană din București a lansat primul website din România despre Regina Maria a României, una dintre cele mai cunoscute femei din Europa epocii interbelice (www.reginamaria.org). Platforma digitală oferă informații și date istorice prețioase, extrase din jurnalul reginei, fotografii din arhive, imagini video de epocă și intenționează să se constituie într-un punct de referință în mediul online despre biografia și activitatea Reginei Maria.

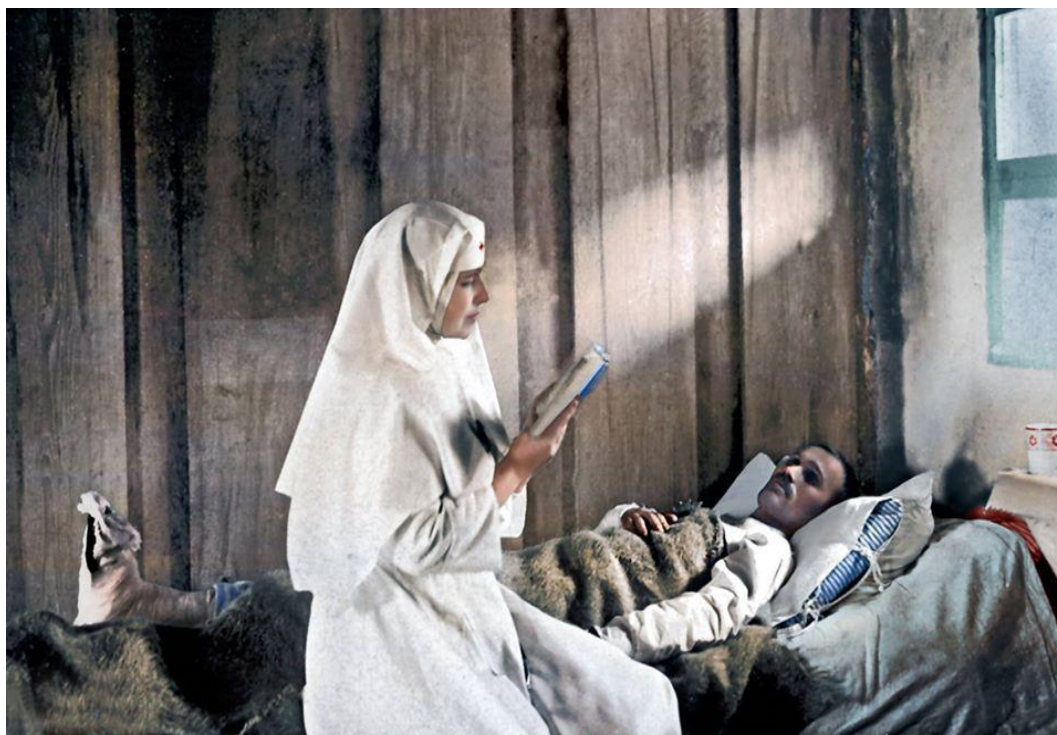
Tematica generală a website-ului cuprinde etapele care i-au marcat destinul reginei și invită utilizatorii într-o incursiune în fascinantă poveste de viață a Reginei Maria: familia, locul nașterii, „căsătoria, frontul, Primul Război Mondial, Marea Unire din 1918, Conferința de Pace de la Paris, turneul regal efectuat după unire în cele trei provincii românești - Transilvania, Bucovina și Basarabia, pasiunea pentru flori și artele decorative, atmosfera regală de la castelele din Bran și Balș, relația cu țăranii și oamenii simpli din popor, campania diplomatică efectuată în Europa (Anglia, Franța, Italia, Belgia, Elveția etc.) și America, testamentul, funerariile și ultimul drum.

Un proiect informativ-cultural pentru mediul online

Regina Maria a fost o personalitate istorică extrem de iubită de popor, mereu implicată în treburile țării, de care românii au avut nevoie pentru a-și reclădi încrederea în forțele proprii. A fost o regină puternică, plină de farmec și curaj, care s-a identificat cu existența românilor timp de câteva decenii.

A fost în centrul luptei pentru realizarea Marii Uniri din 1918 și pentru crearea României moderne. Maria și-a dedicat viața oamenilor celor mai greu încercați în timpul Primului Război Mondial: bolnavilor de pe front și soldaților suferinzi ai Armatei Române. Pentru curajul arătat în fața pericolului gloanțelor și epidemiilor de holeră și tifos exantematic, Regina Maria a devenit eroina soldaților români de pe front. A fost transformată într-un simbol al luptei românilor în vremuri de restriște, fiind supranumită „Regina-soldat” și „Mama răniților”.

Recunoașterea internațională a României întregite din 1918 s-a datorat în mare măsură și influenței Reginei Maria în cercurile diplomatice de la Paris, acolo unde s-a configurat Europa postbelică. A fost considerată primul oaspete oficial la Casa Albă al președintelui american Calvin Coolidge și prima femeie din lume care a devenit membru al Academiei de Arte Frumoase a Franței. Întâlnirile pe care le-a avut cu șefii de stat și de guverne de la Paris, Londra, Bruxelles, Washington au rămas în istorie, iar astăzi se vorbește despre ele ca momente legendare ale diplomației românești. Talentul Reginei Maria în politica externă este un bun exemplu pentru diplomații și oamenii politici de azi despre cum trebuie construite și dezvoltate relațiile diplomatice și politice cu partenerii noștri occidentali.

Platforma digitală www.reginamaria.org reprezintă continuarea și dezvoltarea proiectului cultural „Regina Maria – Marea Doamnă a Diplomației Europene”, realizat de Asociația Identitate Culturală Contemporană din București, o organizație

nonguvernamentală înființată cu scopul de a promova identitatea culturală românească în context european și de a dezvolta proiecte menite să contribuie la promovarea culturii și civilizației românești și la diseminarea de informații obiective despre România. Proiectul a fost realizat în parteneriat cu Arhivele Naționale ale României și a pornit de la realizarea unei expoziții foto-documentare în anul 2019, cu accent pe vizitele externe efectuate după război de Regina Maria, în statele occidentale din Europa și America.

Regina Maria - Povestea vieții mele

Nu vom putea epuiza în câteva rânduri sau pagini un destin și un portret de o complexitate remarcabilă cum este cel al Reginei Maria a României. Personalitatea și rolul ei au marcat istoria națională și europeană, nu doar la nivel politic, ci și la nivel social și cultural. Supranumită de contemporani „Mama răniților”, „Regina

soldat”, „Regina Marii Uniri” sau „Ambasador irezistibil”, Regina Maria a fost una dintre figurile fondatoare ale României moderne. S-a afirmat ca personalitate diplomatică, a activat ca persoană caritabilă pe front și a luptat pentru unirea și recunoașterea internațională a Transilvaniei, Basarabiei și Bucovinei la România. A contribuit în mod pozitiv la dezvoltarea și consolidarea relațiilor României cu Occidentul. Maria este păstrată și azi în memoria tuturor ca fiind Regina care ne-a unit și ne-a dat cea mai frumoasă față a diplomației românești.

După cum o dovedește lucrarea sa autobiografică, intitulată sugestiv „Povestea vieții mele”, Regina Maria a fost cetățeanul britanic care a avut cea mai mare influență asupra istoriei României. A fost principesă de coroană și a doua regină a României, în calitate de soție a principelui

de coroană devenit ulterior Regele Ferdinand I al României. S-a născut pe 29 octombrie 1875 în Eastwell Park, comitatul Kent din Marea Britanie. A purtat numele de Maria Alexandra Victoria de Saxa-Coburg și Gotha și a fost mare prințesă a Marii Britanii și Irlandei, fiind nepoata reginei Victoria a Marii Britanii și a țarului Alexandru al II-lea al Rusiei. Tatăl său a fost Alfred al Marii Britanii și Irlandei, Principe de Saxa-Coburg-Gotha, Duce de Edinburgh (1844–1900), care refuzase, în 1863, tronul Greciei, iar mama sa, Maria Alexandrovna Romanova a fost mare ducesă a Rusiei, unica fiică a țarului Alexandru al II-lea al Rusiei.

Copilăria și adolescența și-a petrecut-o în Anglia, la reședința familiei din comitatul Kent, primind o educație aleasă la curtea țarului, și chiar și în Malta, unde a petrecut clipe frumoase împreună cu principele George, viitorul Rege George al V-lea al Marii Britanii și Irlandei. Forțată de oficializarea unei relații din înalta aristocrație, Maria se căsătorește, la doar 17 ani, cu principele Ferdinand, moștenitorul tronului României, pe data de 10 ianuarie 1893. Având o vârstă foarte fragedă, Maria nu avea clar în minte ce presupune funcția regală pe care trebuia să o onoreze. Astfel că, la început, primul șoc pentru Maria s-a dovedit a fi chiar căsnicia, după cum singură mărturisește în propriul său jurnal:

„Nu-mi plăcea. Aveam nevoie de tandrețe, dar am dat peste altceva – mă simțeam rușinată, umilită, nimic din educația mea nu-mi sugerase revelația aceasta, eram încă foarte tânără, nu aveam curiozități, mediul în care trăisem fusese extrem de cuviincios, deși în niciun caz puritan, dar niciodată nu se discutaseră lucruri fără perdea în prezența mea – așa că toate impresiile mele au fost destrămate și la început am rămas fără nimic de care să mă agăț. Poate că tânărul prinț căruia îi fusesem dată de soție nu era un învățător prea priceput, dar adevărul rămâne că am o versiune aproape fanatică față de toate realitățile cărnii, de care nu am scăpat mulți ani ... Da, era un moment amar, în care concepția mea falsă asupra lucrurilor s-a făcut țândări, lăsând loc realității pe care la început am refuzat s-o accept – cred că li se întâmplă multor fete, dar pentru ele urmează plăcerea dacă nu chiar fericirea – însă mie îmi era sortit să învăț toate lecțiile grele dintr-o dată”.

Fire dinamică, voluntară și cochetă, Maria se mută în țara ei de adopție și din iubirea cu Ferdinand dă naștere la 6 copii: principele Carol – viitorul rege Carol al II-lea (1893), principesele Elisabeta (1894) și Mărioara (1900), principele Nicolae (1903), principesa Ileana (1909) și principele Mircea (1913) – care a murit la doar trei ani din cauza febrei tifoide. Devine regină a României în anul 1914, odată cu accederea la tron a principelui Ferdinand, după moartea regelui Carol I. S-a remarcat prin energia și curajul de care a dat dovadă în timpul celui de-al doilea război balcanic (1913), când organizat o tabără pentru ajutorarea soldaților români aflați în război care erau afectați de epidemia de holeră. A fost un sfătuitor de

bază al regelui Ferdinand care o consulta în treburile legate de stat. După intrarea în Primul Război Mondial, Reginei Maria îi revine sarcina de a organiza spitalele militare de campanie pentru tratarea soldaților răniți de pe front și a bolnavilor de tifos. A înființat un serviciu de ambulanță și a coordonat colaborarea cu Crucea Roșie. Purtând uniformă albă de soră medicală, Regina s-a implicat activ în ajutorarea soldaților români și a copiilor orfani. Avea să fie numită în popor „*Regina Soldat*” și „*Mama Răniților*”.

Cea mai frumoasă față a diplomației românești

Regina a fost și un excelent diplomat prin vizitele externe pe care le-a făcut în străinătate în interesul României. La sfârșitul Primului Război Mondial a mers la Conferința de Pace de la Paris (1919) pentru a avea întrevederi cu președintele Franței, Raymond Poincaré, primul-ministru Georges Clemenceau și alți lideri europeni în vederea recunoașterii internaționale a frontierelor statului român întregit în 1918. În perioada postbelică a efectuat un adevărat turneu diplomatic

pentru dezvoltarea relațiilor României cu Franța, Anglia, Italia, Spania, Belgia, SUA, dovedind reale calități diplomatice în susținerea și apărarea intereselor României. Călătoriile sale au suscitât interesul personalităților politice, culturale și al publicului larg și au fost amplu relatate de ziariștii din România, Franța, Italia, Marea Britanie și America. Efortul diplomatic pe care l-a depus pentru România i-a adus un imens prestigiu de ambasador „irezistibil” al cauzei românești. Talentul reginei Maria în politica externă este un bun exemplu chiar și după un secol despre cum trebuie construite și dezvoltate relațiile diplomatice și politice cu aliații noștri occidentali.

După venirea la putere a lui Carol al II-lea în 1930, rolul Reginei Maria a ajuns să fie marginalizat în viața publică. A fost îndepărtată de la implicarea în problemele politice ale țării și obligată să se autoexileze la reședințele de la Balcic și Bran. Suferind încă din 1936, starea de sănătate a Reginei Maria s-a agravat tot mai mult, iar în anul 1938 a fost internată în mai multe sanatorii din Italia și Germania, existând bănuiala că ar avea cancer la esofag și ciroză. Tratamentul s-a dovedit a fi inutil, iar la câteva zile după sosirea în țară se stinge din viață, la Sinaia, la 18 iulie 1938. Simțind că i se apropie sfârșitul, a adresat o scrisoare țării și poporului român:

„Mi-a fost dat să trăiesc cu tine, Poporul meu, vremuri de restriște și vremuri de mari îndepliniri. Pentru un timp mi-a fost dat să-ți fiu călăuză, să-ți fiu inspiratoare, să fiu aceia care a păstrat flacăra vie, aceia care a devenit centrul de îndârjire în zilele cele mai negre. Aceasta ți-o pot spune astăzi căci nu mai sunt în viață. În acele zile mi-ai dat un nume ce mi-a fost drag; m-ai numit „Mama tuturor” și aș vrea să rămân în amintirea ta aceia care putea totdeauna să fie găsită în clipele de durere sau pericol. [...] Atât timp am fost în mijlocul tău, încât mi se pare, abia cu puțință că trebuie să te părăsesc; totuși, orice om ajunge la capătul drumului său. Eu am ajuns la capătul drumului meu. Dar înainte de a tăcea pentru veșnicie vreau să-mi ridic, pentru ultima dată, mâinile pentru o binecuvântare.

Te binecuvântez, iubită Românie, țara bucuriilor și durerilor mele, frumoasă țară, care ai trăit în inima mea și ale cărei cărări le-am cunoscut toate. Frumoasă țară pe care am văzut-o întregită, a cărei soartă mi-a fost îngăduit să o văd împlinită. Fii tu veșnic îmbelșugată, fii tu mare și plină de cinste, să stai veșnic falnică printre națiuni, să fii cinstită, iubită și pricepută. Am credea că v-am priceput: n-am judecat, am iubit. Și acum vă zic rămas-bun pe veci, de acum înainte nu vă voi putea trimite nici un semn, dar mai presus de toate amintește-ți poporul meu, că te-am iubit și că te binecuvântez cu ultima mea suflare”.

Articol scris de Mihai Floroiu

O ILUSTRATĂ DIN BUCUREȘTII VEACULUI AL XIX-LEA

*Theodor Aman - Privire din atelierul
cel mic al pictorului (u/p, cca. 1870)*

Theodor Aman (1831 – 1891), primul pictor român care și-a făcut integral studiile la Paris și care, la întoarcerea lui în țară, în 1858, marchează debutul epocii moderne în plastica românească, are meritul de a fi acoperit o multitudine de genuri, de la scena istorică și cea de bătaie, la portret, scenă orientală, scenă câmpenească, natură statică, peisaj etc. Foarte interesante pentru privitorul de astăzi sunt scenele lui de gen, care, prin rigurozitatea cu care sunt tratate, reprezintă adevărate documente istorice în imagini, revelatoare pentru foarte multe aspecte ale vieții și societății din epoca în care a trăit. Un astfel de „document” supunem acum atenției dumneavoastră. Este vorba despre o lucrare pictată în jurul anului 1870, reprezentând imaginea care se vedea din casa Aman prin fereastra atelierului mic al artistului, poziționat la etajul casei, cu vedere spre stradă. Lucrarea se dorește o ilustrată pentru toți prietenii din prezent, dornici să cunoască o fațetă a unui oraș dispărut.

Astăzi rațiunea noastră cu greu poate accepta că imaginea pe care o privim nu este una închipuită, ci reflectă foarte fidel realitatea urbană bucureșteană din vecinătatea casei Aman, așa cum se prezenta ea în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Casa, în care este găzduit actualul muzeu, a fost construită de Theodor Aman între anii 1868 – 1869 și poate fi considerată o adevărată *Opera Magna* a acestui complex artist, pentru că aici fiecare element și fiecare detaliu este rodul gândirii și intervenției sale directe, de la proiectul de arhitectură și decorația exterioară a casei, la decorația interioară – pictura murală, vitraliile, decorația în lemn, mobilierul sculptat – toate fiind făcute de el însuși și certificând singularitatea acestui creator, care abordează cu

dezinvoltură diverse tehnici, excelând în fiecare dintre ele.

Aman zidește această casă pe un teren primit ca zestre de soția lui, Ana, de la părinții ei – Gheorghe Politimos și Zinca, născută Butculescu. Terenurile din zonă aparțineau în cea mai mare parte Butculeștilor, veche familie „de pământ”, boieriți în vremea lui Mihai Viteazul și, în ciuda faptului că acum muzeul este poziționat în plin centrul capitalei, la vremea respectivă erau situate undeva, la margine de oraș, în mahalaua Bradu – Boteanu. Împărțirea zonală în mahalale este atestată documentar din 1626. Anterior, se folosea termenul „enorie”, împrumutat din limba greacă și însemnând parohie, identificarea zonelor făcându-se în funcție de bisericile existente. Pe măsură ce influența turcească devine mai puternică, enoria este înlocuită cu termenul mahala (în turcă, „mahalle” = parte de oraș sau cartier).

Așadar, Aman își ridică locuința în mahalaua care-și avea numele după biserica din zonă, având în vecinătate ulița Boteanului și ulița Colții (după clucerul Colțea Doicescu), actualmente, Bulevardele Magheru – N. Bălcescu. Locul era dominat de grădini ample, întrerupte de case rare și relativ modeste.

Tabloul care a generat acest demers este pictat din camera aflată la etajul casei (atelierul mic al artistului), a cărei fereastră dă spre strada C. A. Rosetti, fostă Clemenței în timpul lui Aman. Se vede o cărăruie (ulița Clemenței) și dincolo de ea un teren viran. Acum, acolo se află casa Cesianu – Racoviță și, în stânga, Ateneul Român. Atunci era terenul Episcopiei de Râmnicu – Vâlcea (în prezent doar un nume de stradă, Episcopiei, șerpuiind în vecinătatea nordică a Ateneului, mai face trimitere la realitatea de atunci). Nimic din ceea ce vedem astăzi nu exista și această surprinzătoare imagine vine să întărească ideea că Muzeul „Theodor Aman” este cea mai veche clădire păstrată în zonă. În zare se decupează turele unor biserici, probabil Biserica Albă și Biserica Amzei, iar în dreapta se observă un turn de lemn, probabil turnul Episcopiei, care trebuie să fi ars în timpul unuia dintre multele incendii care au mistuit Bucureștii (fundația a supraviețuit și poate fi văzută într-o curte din spatele restaurantului „La Mama”). Suntem, așadar, în acel București medieval, dominat de biserici și hanuri, punct de răscruce între Nord și Sud, între Vest și Est, loc de popas pentru caravanele și negustorii, care-și fascinează auditoriul cu mărfurile lor

spectaculoase, aduse din locuri îndepărtate și misterioase, pe care mintea omenească nici nu le putea imagina. Deși distanța temporală nu este semnificativă, mentalul colectiv era încă departe de momentul 1881, când Regele Carol I va angaja arhitecți străini și va demara construirea capitalei moderne, ridicând edificii care constituie și astăzi osatura zonei fermecătoare a Bucureștilor și care i-au adus denumirea de „Micul Paris”.

Lucrarea lui Aman este surprinzătoare, având în vedere că artistul ne-a obișnuit cu scene de atelier în care ne redă cu maximă fidelitate interiorul, focusând pe tablourile pe care le repictează la scară mai mică în mare amănunt, oferindu-ne aproape o fotografie cu tablouri în

tablou. Aici perspectiva se schimbă, dirijându-ne spre exterior și avem acces la lumea de afară văzută prin geam. Cadrul ferestrei a devenit o ramă în care este așezat un peisaj. Fereasta s-a transformat într-un tablou și ideea de tablou în tablou este prezentă, așadar, și aici, ca în toate scenele de atelier ale lui Aman.

Lucrarea poate fi considerată un document istoric, ce redă cu fidelitate imaginea zonei în acele vremuri, dar și o tratare plastică atipică pentru Aman, atât din punct de vedere compozițional și cromatic, cât și conceptual.

Greta Șuteu – muzeograf, M.M.B. – Muzeul „Theodor Aman”

Interviu cu Emanuel Tânjală

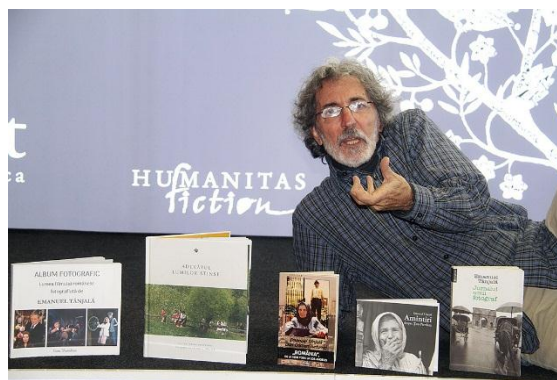
“ Când fotografiezi oameni, totul este în mișcare. Nu sunt niște modele care îți pozează ție, ca la un Pictor.

ORIENT ROMÂNESC: *Emanuel Tânjală*, scriitor, journalist și un extraordinar fotograf, spune-mi te rog, cum s-a născut pasiunea pentru fotografie, primii pași pe care i-ai făcut în universul fotografiei?

Emanuel Tânjală: Povestea mea începe la mijlocul anilor 60, beneficiar al unui aparat vechi pierdut în casa noastră. Primele fotografii făcute la Colacu în Vrancea, în vacanțele de vară. Și uite așa șontic,șontic,am ajuns pe metereze.

ORIENT ROMÂNESC: Astăzi fotografia a devenit un mod de a fi în viața cotidiană pentru miliarde de oameni de pe întreaga planetă. Toată lumea face fotografii dar nu toți sunt fotografi. Care este diferența?

Emanuel Tânjală: Milioane de oameni fac fotografii cu tot ce au la îndemână, dar nu știu dacă sunt o sută de fotografi străluciți. Diferența, că uni folosesc telefoanele și aparatele de fotografiat și immortalizează ce văd, sau

ce le place și puținii sunt cei care și fac fotografii.

ORIENT ROMÂNESC: Unde găsești inspirația? Ai fotografi care te inspiră ? Care sunt referințele tale?

Emanuel Tânjală: Pentru mine inspirația am descoperit-o la țară.M-au fascinat oamenii truditori de la sate și acele subiecte mi-au marcat viitorul. La început fotografiam cam orice, dar cu timpul am devenit selectiv.

ORIENT ROMÂNESC: Pentru tine fotografia este un mod de viață, o trăire sau o cale de exprimare?

Emanuel Tânjală: Când am început să simt fotografia ca o provocare, am pus mâna pe cărți (la noi nu a existat o școală de fotografie), am început să cochetez cu Filarmonica George Enescu și cu Sala Radio, la concerte simfonice, și așa am început tiptil, tiptil să intru într-o lume care deja începuse să mă fascineze. Da, a devenit modul meu de a trăi. Am început să mă retrag cumva de lume, dar am urmărit-o

îndeaproape, fără să fiu observat. Și cu timpul a devenit modul meu personal, să mă fac cunoscut în lumea presei.

ORIENT ROMÂNESC: Consideri fotografia mai mult o formă de exprimare sau o artă?

Emanuel Tânjală: Pentru mine fotografia este o oglindă pe care o ofer celor care, vor să afle cine suntem și unde ne aflăm. Este forma mea de a mă face explicit. Mereu spun că: așa am scris și eu o pagină de istorie. Eu sunt legat sufletește de fotografia de presă. Dacă unele dintre fotografiile mele devin, sau sunt considerate artistice, este bine. Eu sunt un martor și nu un artizan.

ORIENT ROMÂNESC: Când ai început să te interesezi de scenele din viață? De ce ai ales această temă?

Emanuel Tânjală: Deja am intrat în întrebarea a șasea în răspunsul anterior. Plăcându-mi oamenii, și având șansa să fiu angajat la ziarul Satul Socialist în 1970, mi-am luat în serios meseria de fotograf de presă, un fotojournalist, cum se spune pe la noi prin America. Fotografia de presă chiar a fost și este o taină pentru mine. Este ca și cum ai pleca la vânătoare, unde nu împuști animale, dar îți arăți iubirea către oameni. Oameni sunt

subiectele mele de bază. Am primit de mic învățătura Lui Isus: ”iubește aproapele ca pe tine însuși” și asta m-a apropiat mai mult de oameni, decât de peisaje, sau compoziții la care trebuia să lucrez.

ORIENT ROMÂNESC: În care măsură trecutul tău în România a influențat arta fotografică?

Emanuel Tânjală: De acolo mi se trage seva. De la România mi-am descoperit pasiunea. De acolo a început acest drum fabulos al meu, în ascunzișurile acestei meserii care este la vedere. De acolo mi-am câștigat anevoios și cu mare râvnă, pașapostul meu de plecare în lumea liberă.

ORIENT ROMÂNESC: A fost mai simplu să te exprimi prin fotografie?

Emanuel Tânjală: Îmi este mai simplu să mă exprim în vorbe. Exprimarea mea în fotografie a devenit o obligație a mea să nu i-au nimic cu ușurință, să nu mă las pe ...mine. Luând hotărârea să scanez într-un fel lumea, mi-am făcut o selecție la sânge în a oferi numai imagini, care să fie ca un pumn în față. Nu îmi reușea asta, mă simțeam învins și trebuia să o iau de la capăt. Îmi place să fiu selectiv, cu ce am publicat și ce pun în albume de fotografie.

ORIENT ROMÂNESC: Am văzut albumul cu scene din viața satului românesc. Cunoști bine satul românesc și oamenii lui?

Emanuel Tânjală: Satul este piesa mea de rezistență, cred. Acolo m-am trezit pentru prima oară fotografiind lumea mea, și tot acolo am învățat să nu îmi supăr subiecții. Oamenilor de la țară nu le place să fie fotografiați și așa, am învățat din mers, să îi fotografiez fără să îi deranjez, fără să fiu observat. Ei au fost singuri care îmi transmiteau mesaje, oameni normali, într-o lume uitată de cei de la orașe. Și așa am ajuns să îi cunosc, să mă apropii de ei și chiar să nu mă mai simtă un străin printre ei, devenisem unul de-a lor.

ORIENT ROMÂNESC: Mi se pare mie sau îți place analiza, cauți să redai această analiză, ca un fotograf social, al realului, care vorbește oamenilor, îi ascultă și apoi îi fotografiază.

Emanuel Tânjală: Deobicei mergeam cu un coleg pe teren. Mă despărțeam de el și ca la un concurs de vânătoare, îmi ocupam locurile de observație. Îi fotografiam la început și pe urmă mă apropiam de ei ca să îmi creez o relație de prietenie, după care deveneau ai mei. Nu era o momeală, ci era o exprimare a dragostei mele pentru ei și imediat ei simțeau cu cine

au de-a face. Când deja am căpătat experiență, cunoaștere și mai ales dorința de selecție, îmi era simplu să îi descos mental, să îi analizez ca pe niște aliați ai mei, ca pe subiecții mei prețioși.

ORIENT ROMÂNESC: Fotografia nu e ca pictura, există acea fracțiune de secundă de creativitate. Momentul decisiv, clipa, frântura de moment în care furi imaginea și o transpui pe hârtie sau pe un suport digital. Spune-mi, fotografia reușește să scrie istorie?

Emanuel Tânjală: Când fotografiezi oameni, totul este în mișcare. Nu sunt niște modele care îți pozează ție, ca la un pictor. Fotografia are proprietăți diferite de pictură. Nu ai timp de ”no băgat di samă” cum spune maramureșanul, aici trebuie gândit, simțit și fotografiat. Ca la un concurs de perspicacitate. Este o greșală să crezi că fotografia de presă se poate face ca la filmare, unde la un cadru de film se trag trei sau patru duble. Ca și cum ești la un examen de doctorat cu lucrarea în față. Ce scrii aia rămâne. Aici necesită un răspuns amplu, ca un capitol de carte. Dacă fotografia nu poate exprima o pagină de istorie, nu este fotografie. Fotografiile documentare bune sunt ca o carte de istorie nevorbită. Fotografii de presă trebuie să fie un martor al timpului.

ORIENT ROMÂNESC: Ai avut vreodată un subiect de fotografie care te-a impresionat?

Emanuel Tânjală: Pe mine toate subiectele comandate, sunt interesante, dar din 1986 am devenit freelance și toate subiectele mele au căpătat un grad serios de interes. Dacă nu există mesaj, dacă nu are poveste strașnică, nici nu intră în discuție.

ORIENT ROMÂNESC: Ai avut întâlniri memorabile?

Emanuel Tânjală: La 35 de ani am aterizat la Roma. Într-o seară am văzut pe scările Coloseum-ului doi tineri care se sărutau ca în filme și m-am trezit plângând. Roma a fost cel mai extraordinar lucru care mi s-a întâmplat în viață. Nu văzusem nimic mai special ca acolo. Când după 6 luni m-am întâlnit cu New York-ul, am avut aceeași stare de nebunie. L-am întâlnit și intervievat pe Pastorul Richard Wurmbrand, în California. Întâlnirea cu Președintele american Ronald Reagan, tot acolo, prin anii 1988. Revederea României după aproape 10 ani de exil.

ORIENT ROMÂNESC: Ce mesaj, emoție ai vrut să transmiți prin fotografiile tale?

Emanuel Tânjală: Am dorit și mai doresc ca fotografiile mele să aibă poveste. Nu neapărat nevoie de explicație. Dacă ele nu au nici măcar mesaj, le-am făcut degeaba. Sunt pretențios la fotografie, pentru că o iubesc prea mult, ca să o și apăr, să o ocredesc. Fotografia este singura mea ofertă pe care o fac semenilor mei. Dacă ea nu are sensibilitatea pe care am simțit-o eu când am făcut-o, este numai greșala mea.

ORIENT ROMÂNESC: Ai avut expoziții de fotografie în țară sau în străinătate?

Emanuel Tânjală: Am să îți trimit un resumé. Am avut cel puțin 7 în România, vreo 6 în America, în Polonia și am participat la multe Concursuri în perioada România și America.

ORIENT ROMÂNESC: Fotografia te-a învățat lucruri noi care nu ți le-ai imaginat vreodată?

Emanuel Tânjală: A trebuit să învăț eu multe pentru a avea cunoștință despre fotografie și cum trebuie elaborată. La rândul ei, dânsa m-a trecut serios prin experiența vieți. M-

am cam lăsat pe mâna ei, la dispoziția ei, am devenit eu discipolul ei. Este adevărat că atunci când privesc întregul meu tezaur cu fotografii, mă simt un alintat al sorții.

ORIENT ROMÂNESC: Se poate spune că fotografia este o călătorie, o poveste magică care oferă privitorului emoție, atmosferă prin jocul culorilor și al formelor. Se poate fotografia totul? Se poate întâlni dramaticul cu poezia într-o fotografie?

Emanuel Tânjală: Fotografia m-a ajutat să cutureier spațiul pe care Dumnezeu mi l-a oferit. Am făcut de 20 de ori Cross America și așa am fotografiat această mare țară, formată din 50 de țări laolaltă. Fotografia are dramatism, are putere de seducție, are forța impactului cu lumea pe care eu o ofer vizionarilor mei. Fotografia are puterea seniorială pe care eu o reprezint în fotografiile mele reușite. Are noblețea actului de seducție. Are forța realului și trebuie să fie ca o simfonie scrisă de Johannes Brahms.

ORIENT ROMÂNESC: Acum te afli în Statele Unite, ce reprezintă România pentru tine?

Emanuel Tânjală: Am trăit în America aproape 40 de ani și în România numia 35. Mereu spun așa:

România sunt părinții mei și m-am căsătorit cu America din dragoste. Locul de naștere nu este o joacă, este un cadou de la Dumnezeu pe vecie.

ORIENT ROMÂNESC: Cum ai descrie România unei persoane care nu a vizitat-o niciodată?

Emanuel Tânjală: Aici multe sunt de spus. România, un loc cu sate virgine, cu o lumea diversă. Cu potential uriaș, dar cu piedici din partea semenilor noștri. O țară care a suferit cumpli în perioada comunistă și care s-a lepădat de comunism, dar au mai rămas cioburi, cum spunea Constantin Noica. Sate ca în România nu mai poți vedea, cu toate că multe dintre ele și-au pierdut mereția de odinoară. O țară creștină și primitoare.

ORIENT ROMÂNESC: Tot ce ai creat până acum, albumele tale definește-le în trei cuvinte.

Emanuel Tânjală: Am ilustrat o carte de bisercii din Covasna și Harghita, am ilustrat o carte cu fotografii ”Cartierul Parfmeriei”, din Dudești, am ilustrat o carte cu fotografii de după revoluție, Piața Universității, la editura Baroque a apărut în 2019 un album de fotografie: ”Adevărul Luminilor Stinse”. Tot în 2019 la editura Ecoul Transilvan, albumul ”Lumea Filmului”, Albumul de fotografie ”Muntele Iubirii” cu poeme a doamnei Lidia Grama, la editura Libra în 1998. O carte scrisă cu jurnalistul Dan Cristain Turturică ”România de la New York la Los Angeles” la editura Nemira, în 1997. La editura Humanitas în anul 2013 cartea de memorii ”Jurnalul unui fotograf” în 2019 la editura Școala Ardeleană ”Amintiri despre Țara Pierdută”. Ce îmi mai reamintesc. Nu am trăit degeaba, cred!

ORIENT ROMÂNESC: Un gând pentru românii de acasă și pentru cei aflați în diaspora...

Emanuel Tânjală: Mereu îmi este dor să mă duc acasă. Oricum sunt bogat, am două case. Una aici și alta de suflet acolo. Dacă nimic nu se schimbă acolo, le spun că îi aștept la mine. Dar, ce mă fac, că și în America a început să intre STRECHIA socialismului între oameni. Trăim vremuri de mare

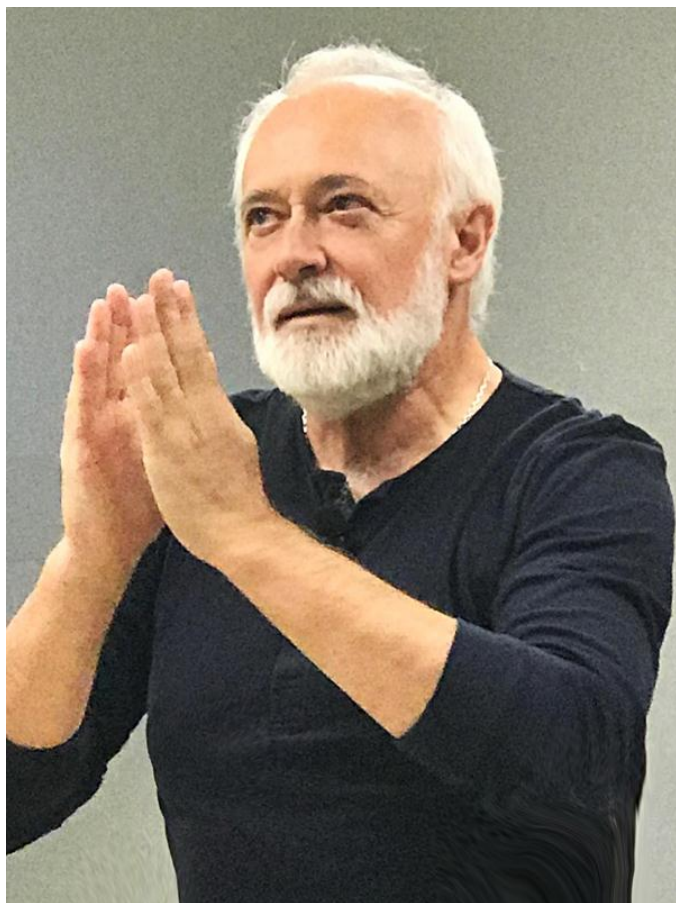

criză. Sper ca lumea să nu uite că nu avem voie, noi ca și creștini să uităm de Dumnezeu. Nu scrie la cartea lui Iov la capitolul 28, versetul 28:” Atunci Dumnezeu i-a spus omului: ”Frica de Domnul, aceea este înțelepciunea”.

Interviu realizat de **Anca Cheaito**

*ORIENT ROMÂNESC, Beirut, Liban -
Lunchburg, SUA, iulie, 2020*

George ROCA

DE VORBĂ CU POETUL ȘI ACTORUL ADRIAN MUNTEANU DESPRE SONETOTERAPIE

Motto:

*Oprește-te, îmi spun. Aruncă lestul!
Ce rost am eu în lumea asta largă,
Ce val din mine stânca o s-o spargă,
Cum aș putea să-mi urc în slavă gestul?*
(Adrian Munteanu, „Stăpân pe Univers”,
Sonetul nr.100/ 23 iunie 2020)

George ROCA: Am urmărit cu mare atenție, zi de zi... regalul dumneavoastră către cititori: „Un sonet pe zi”, versuri scrise cu talent și inspirație, cu dragoste și dăruire față de aproapele nostru... cititorul, către cel care găsește în poezie un refugiu, o relaxare sau o liniște sufletească în aceste vremuri tulburi. Ma consider unul dintre norocoșii pe care i-ați ales pentru a le trimite acest regal. Ce v-a motivat pentru a „construi” acest proiect și care a fost impactul la publicul cititor?

Adrian MUNTEANU: Vremea aceasta care mai mult destramă decât construiește, vremea acesta în care îți pierzi contactele reale, personale, firești și statornice, are și ea avantajul ei, venit din nevoia de reconstrucție interioară, de translare a interesului și preocupărilor pe cunoașterea de sine, mai mult decât de o privire aruncată spre lumea din afară. A sosit timpul în care mulți se analizează și se întreabă dacă lasă un semn al trecerii lor prin această lume, dacă trăiesc sau doar supraviețuiesc. Așa m-am trezit că mă întreb și eu, deși tot ceea ce am construit până acum ar fi fost suficient să-mi lase impresia că nu fac parte din categoria obișnuiților supraviețuitori, ci a constructorilor unui statut personal. Dar timpul interzis călătoriilor, al vizitelor, al spectacolelor, al contactelor cu lumea așa cum ne-am învățat până acum că pot fi

ele, a creat un gol al acțiunii care pentru unii a însemnat o lăncezire în propriul anonim, în răcoarea căminului, dar pentru alții golul trebuia umplut cu ceva. Și pentru mine la fel. Primul lucru care mi-a venit în minte, dincolo de continuarea cărților la care mă lucram, a fost să-mi revizuiesc și să-mi reordonez materialul acumulat până acum. A fost momentul în care am realizat că în ultimii zece-cincisprezece ani, cu o stăruință și o energie pentru unii ieșită din comun, am scris aproape 1000 de sonete. Aceasta a fost preocuparea mea de căpetenie după ce am înțeles – cu mare întârziere, trebuie să recunosc – care este structura mea exactă, care sunt darurile primite de SUS, ce se potrivește cu experiențele, cu acumulările și energiile de-o viață. Și atunci am găsit acest timp vitregit de acum ca pe un câștig pe care trebuie să-l fructific. Am început să recitesc tot ce acumulasem zi de zi în folderele mele de pe calculator și mi-a venit ideea de a arăta lumii ce am muncit, cu ce stăruință, cu ce izbânzi, cu ce căutări, trăiri, tensiuni, emoții, speranțe, am construit viața mea din ultimul deceniu. Așa s-a născut proiectul pe care l-am numit „Sonetoterapie”, însemnând oferirea unui sonet pe zi, atât ca text cât și ca înregistrare a lui, în interpretare proprie. M-am gândit că astfel pot contribui și eu, cu mijloacele mele, la o echilibrare a vieții fiecăruia, prin introducerea unui element cu veștmânt artistic, dincolo de spaimile și necunoscuturile care ne strivesc în fiecare zi. Cu alte cuvinte o pastilă de armonie, trăire, căutare, surâs sau lacrimă, de emoție și încrâncenare, adică de viață.

Unii au privit proiectul meu cu detașare, alții cu indiferență, alții cu un zâmbet discret, alții cu lehamite, unii mimând curiozitatea, alții citind/privind la răstimpuri, mult mai puțini intrând consecvent pe grupul „Sonetele lui Adrian Munteanu”, acolo unde am postat zi de zi câte un sonet, fără să mă opresc nici măcar sâmbăta sau duminica, recitind tot ce am scris până acum, așezând texte publicate în volume, dar și altele pe care le-am redescoperit, uitate în manuscrise. Pe unele le-am adaptat, pe altele le-am modificat substanțial, potrivit modului în care văd acum această îndeletnicire poetică, cu maturitatea celui care a adunat destule la activ, chiar dacă a început să scrie nepermis de târziu. Sau poate tocmai de aceea.

George ROCA: Dupa câte se poate vedea, sonetele dumneavoastră au câștigat valoare prin recitare proprie și traspunerea înregistrărilor pe youtube. Sunteți plin de talent(e)! Scrieți cult, recitați cult, interpretați cult! De unde toate aceste aptitudini?

Adrian MUNTEANU: Scrisul și interpretarea au fost preocupări și daruri cu care am simțit că sunt înzestrat încă din primii ani. Toate școlile mele au fost în zona umanistă. Școala generală, liceul, școala populară de artă, la clasele de actorie și de regie de teatru, facultatea de filologie, activitatea de profesor, de instructor cu

probleme de teatru la Palatul Culturii din Braşov, de iniţiator de cenacluri, de redactor la Radiodifuziunea Naţională timp de 25 de ani, toate s-au derulat sub semnul apropierii de cuvânt şi de rostirea lui artistică. M-a deranjat toată viaţa cititul inexpressiv de pe o foaie de hârtie. Mi s-a părut că omori opera, o minimizezi, o îndepărtezi de cititor care sfârşeşte prin a se plictisi de banalele contacte „teoretice”, de insipidele prezentări ale unor cărţi în care cărţile nu sunt prezente, doar vorbele despre ele. Aici a fost marele meu avantaj şi construcţia mea specială faţă de a celor mai mulţi. Am avut calităţi actoriceşti cu care m-am născut. Ieşirea în faţa publicului ca actor nu a întârziat să se materializeze în premii obţinute. De la premiul III la primul concurs de interpretare a poeziei eminesciene de la Botoşani, obţinut la 18 ani, trecând prin premiul de interpretare masculină la Festivalul Naţional al Artei Studenteşti, cu rolul profesorului din „Lecţia” lui Eugen Ionescu şi mai târziu adunând peste 20 de premii naţionale de interpretare, de regie, de scenariu dramatic. Mărturisesc că la început am vrut să fiu actor şi numai situaţia mea specială, de copil al unui deţinut politic, m-a îndepărtat de visul meu. Dar apropierea de scenă a rămas ca o constantă a vieţii mele şi aşa va rămâne.

Când am început „Sonetoterapia”, am hotărât din start să unesc cele două calităţi ale mele, aşa că am adăugat fiecărui sonet şi înregistrarea lui video, în lectură proprie, adunând - cum fac de o vreme – tot ce pot scoate eu mai bun şi mai personal din mine. Am pus fiecare înregistrare pe youtube, şi iată, pe nesimţite şi negândite, s-a conturat un canal în care sunt aşezate peste 100 de sonete interpretate, cu mai multă sau mai puţin atractivitate, după cum mă lăsa textul să o fac, după starea momentului, după posibilităţile sau limitele proprii...

George ROCA: Ştiu ca aţi avut mulţi admiratori ai muncii dumneavoastră sisifiene... de a merge înainte şi de a etala zilnic câte un sonet nou, dar şi câţiva oameni plictisiţi de poezie - mai atenţi cu ştirile bombă sau cancanurile de la televiziune. Credeţi totuşi ca aţi obţinut o victorie sau un eşec?

Adrian MUNTEANU: O consider o victorie personală faptul că nu m-am abătut nici măcar o zi de la proiectul meu şi mulţumesc Celui de Sus că m-a susţinut şi m-a ţinut în putere. Această victorie nu m-a epuizat, ci îmi dă în continuare energie şi bucurie interioară. Una adâncă, nu de suprafaţă. Chiar dacă au existat, întradevăr, şi voci care au încercat să mă abată din drum. Au fost unii dintre cei cărora le trimiteam sonetul zilnic care au sfârşit spunându-mi să-i scot din listă, pentru că e obositor. La asemenea mesaje pe mine mă apuca râsul şi sfârşeam prin a mă lăuda şi a fi mândru de mine pentru consecvenţă şi energia de a reciti, de a lucra în permanenţă la modificarea unor texte, la îmbunătăţirea lor, la timpul parcurs cu înregistrarea şi postarea interpretărilor, în timp ce unii oboseau după un minut cât le lua ca să

citească textul meu. Au fost și unii cu mesaje în care simțeam un sâmbure de răutate sau invidie. Cineva – persoană care se consideră la putere în lumea literară de azi – mă sfătuia chiar să renunț la sonete pentru că ele nu duc nicăieri, nu fac parte din „paradigma literară contemporană”. Și acest tip de reacții m-au adus în situația de a fi conștient de faptul că – lăsând falsa modestie la o parte – îmi construiesc în continuare un drum propriu pe care nu-l pot urma prea mulți. S-au dus vremurile opace în care excelam prin modestie păguboasă, una care m-a ținut deseori la masa săracilor, în timp ce eu colindam lumea cu recitalurile mele, întâlnindu-mă cu românii dintr-o mulțime de colțuri ale planetei. Un drum pe care nu a mai pășit niciun scriitor român până acum. Este o mulțumire sufletească provenită din structura mea, cu particularitățile ei. Și nu am nevoie de bucurii mai mari.

George ROCA: Relatați-mi vă rog câteva „taine” despre proiectul „Performance Poetry”...

Adrian MUNTEANU: Am spus-o de multe ori că nu-mi place la înghesuială, nu pot face la fel cum fac mulți alții, numai citind inexpresiv. Simt că nu am aer, că merg pe cărări bătătorite, fără un traseu distinct. Sunt un claustrofob literar. Trebuie să fac ceva în plus, să mă disting din mulțime. Așa face Leul în general și eu în special. Astfel s-au născut acele „Performance Poetry”, care înseamnă ridicarea poeziei la rang de spectacol. Un spectacol pe care-l construiesc singur, cu idee, cu mișcare, cu implicarea spectatorilor, adică un corp viu, o îndepărtare a intermediarilor, cu adresare directă către cititorii/spectatori, privindu-i în ochi și nu silabisind de pe o foaie de hârtie. Această convingere că pot face pasul suplimentar, acela al transformării poeziei în act artistic, s-a conturat la mine de la primele cărți pe care le-am scris, acele trei cărți de basme în versuri apărute în perioada 1999-2003. Sunt adunate în ele 365 de basme de câte zece strofe fiecare, transformate ulterior într-o rubrică radiofonică. Am avut atunci idee de a realiza un scenariu dramatic pe baza unora dintre povești. Scenariul s-a transformat într-un spectacol de o oră, căruia i-am adăugat regia, scenografia, ilustrația muzicală și l-am jucat de unul singur în țară, dar mai ales într-un turneu de două luni întreprins în 2003 în toată Canada, de la Vancouver la Montreal, întâlnindu-mă cu copiii și părinții lor din comunitățile românești. A fost un moment decisiv care mi-a arătat că acesta este drumul meu rotund, complex și unic. După basmele în versuri, în 2003 am început să scriu sonete, adică să mă adresez adulților. Am publicat șapte volume de sonete în șapte ani consecutivi. A fost o perioadă de maximă efervescență și de mari acumulări, dar gândul la unirea celor două calități ale mele, de poet și de actor, nu m-a părăsit. Când în anul 2012 apărea antologia sonetelor mele, „Fluturile din Fântână”, am hotărât ca lansarea acestei cărți și tot ce voi face din acel moment înainte să fie altfel construit decât evenimentele obișnuite. Adică să elimin

intermediarii, să las poezia să fie auzită de oameni, să te vadă rostind propria poezie, să-i privesc în ochi și să le dau posibilitatea să decidă singuri dacă ceea ce aud le place și merită să mă aibă în vedere citindu-mi cărțile. Lansarea antologiei pomenite s-a făcut prin cel dintâi „Performance Poetry” al meu, un recital de o oră conceput din sonetele cărții. Fără vorbitori despre carte. Ei își au menirea în revistele literare și sunt necesari pentru fixarea locului pe care îl meriți sau pe care îl ocupi nemeritat. Dar în fața spectatorilor mă prezint singur, le ofer calitățile și structura mea specială de poet-interpret, le ofer căldura mea și tot sufletul meu. Chiar tot sufletul. În acel prim recital m-am implicat sufletește atât de tare, încât mi-a fost rău o săptămână și am ajuns pe patul de spital, apoi la o operație pe cord deschis. Dar nu m-am lecut, nu pot face altfel, nu pot renunța și nici reduce motoarele. Nu sunt așa construit, să mă protejez, să fac economie de efort, de implicare emoțională.

George ROCA: Câteva detalii v-aș ruga și despre acele spectacole de „One man team” care v-au facut cunoscut în întreaga lume! Pe ce meridiane și paralele ale globului pământesc v-ați „primblat” pașii? Pe ce scene ați performat, care a fost impactul cu spectatorii... ce amintiri frumoase v-au rămas în suflet?

Adrian MUNTEANU: Din 2012 cu recitalurile mele am început să colind prin țară, dar mai ales în străinătate. Mai mult în străinătate, trebuie să remarc, pentru că pe la noi încă nu e obișnuită lumea cu noțiunea de „Performance”, iar cei care o fac în zona poeziei nici măcar nu-mi sunt cunoscuți. Actori care fac spectacole cu poezia unor poeți, asta da, se mai găsesc, dar poetul care devine propriul lui interpret și are curajul să iasă în lumina reflectoarelor rostind, interpretând propria poezie, ei da, asta e mai rar. Am spus-o de fiecare dată când adresam oamenilor, cu ajutorul revistelor, invitația de a asista la unul dintre recitalurile mele. Le scriam așa: „*De ce ar trebui să veniți la recitalul «Fluturile din Fântână» - Sonete de Adrian Munteanu în interpretarea autorului?*”

- *pentru că veți asista la un eveniment în care poezia va fi regina și nu vorbele despre poezie;*
- *pentru că nu va fi masă de prezidiu și nu vor fi indivizi făcând pe vedetele în spatele ei;*
- *pentru că nu vor fi critici care se dau mari, crezând că te pot uimi prin capacitatea lor de sinteză;*
- *pentru că nimeni nu va lauda pe nimeni;*
- *pentru că veți auzi textele cărții și nu părerea altora despre texte;*
- *pentru că ești lăsat să decizi singur dacă îți place sau nu;*
- *pentru că poetul apucă să vorbească, nu numai să mulțumească la final celor care l-au sprijinit;*

- *pentru că veți vedea un poet care are «neobrăzarea» de se arăta singur în fața cititorilor, cu tot ceea ce poate spune și face;*
- *pentru că veți da de un poet, Adrian Munteanu, singurul din România care crede că poezia ridicată pe scenă se transformă în spectacol și care e convins că poate să facă asta.*
- *pentru că poetul în cauză nu se ascunde în spatele unei cărți sau a unor foi scrise, citind plictisit conținutul lor;*
- *pentru că va fi un spectacol, cu idee, cu mișcare, cu implicarea spectatorilor, nu numai o citire de poezie;*
- *pentru că poezia circulă liber pe traseul autor-cititor;*
- *pentru că un poet are darurile primite de Sus care îi permit să împrumute haina actorului;*
- *pentru că nu se știe dacă veți mai vedea așa ceva;*
- *și pentru multe altele, nespuse, dar, poate, sesizabile pe viu*

Va aștept cu bucurie!”

Cu recitalul „Fluturile din Fântână” am călătorit prin lume, în Europa, la Milano, Torino și Roma, la Munchen și Edinburgh, în America, la Seattle și Maryhill, la muzeul inaugurat de regina Maria în 1928 și din nou în Canada, de la Pacific la Atlantic, de la Vancouver la Montreal și Quebec, doi ani la rând. Iar bucuriile au fost multe, spectatorii au realizat diferența față de anostele și repetitivele vorbiri din spatele unei mese de prezidiu, manifestări în care se rostesc cuvinte despre poezie dar poezia nu e prezentă. Consider că abia în acest fel se simte viața poeziei, cu emoția și cu armonia ei (dacă o are). Altfel trăim în elaborări cerebrale care nu emoționează decât un grup minuscul de susținători ai aceleiași întrupări fără vlagă, moarte din start.

Dacă ar fi să notez toate cuvintele frumoase pe care le-am primit în urma întâlnirii mele directe cu spectatorii din lumea mare, aş putea alcătui ușor o carte. Au fost cuvinte frumoase spuse de oameni obișnuiți, fără preocupări în domeniu, dar și de scriitori cu notorietate, a căror prețuire pe care mi-au arătat-o este deosebit de onorantă. Nu e momentul să trec la exemplificări, ca să nu se spună că mi-am pierdut măsura.

George ROCA: Mă gândesc că drumul dumneavoastră artistic este destul de obositor - îmbinând creația literară cu arta actorului, fiind și impresarul care se ocupa de publicitate, de a găsi spectatori - vă deplasați în cele mai îndepărtate

locuri ale lumii pentru a vă întâlni cu conaționalii, îi faceți fericiți, purtați în suflet limba română transpusă în versuri... V-ați decis la acel viitor când veți pune „punctum”?

Adrian MUNTEANU: Un punct final al întâlnirii cu spectatorii nu va fi decât atunci când nu voi mai avea puterea fizică de o face. E adevărat că munca aceasta de construcție a unui spectacol și de adunare a tuturor elementelor legate de organizarea unui eveniment sau a unui turneu nu e ușoară. Din contră. Uneori e epuizant, implică momente în care nu găsești rezolvarea, continuarea. Mai ales că tot ceea ce fac este făcut de unul singur, fără sprijinul vreunui organism cultural românesc, fie el ICR, Uniunea Scriitorilor, Minister al Culturii sau asociații de tot felul. După ce am obținut, tot de unul singur, fără propunerea vreunui organism românesc, Premiul European de Poezie NUX la Târgul Internațional de Carte de la Milano, am scris o carte care se numește chiar așa, „Povestea Premiului NUX”. Acolo se găsește notat tot acest avatar al zbaterii de unul singur, fără sprijin pe care îl primesc doar cei aflați în vizorul conducerilor de instituții culturale. Adrian Munteanu nu face parte din categoria privilegiaților, iar conducerea Uniunii Scriitorilor, din care fac parte, nici nu mă cunoaște, deși am trimis tuturor, la timpul potrivit, informații despre ceea ce întreprind, despre realizări și despre locurile prin care mă poartă pașii la întâlnirea cu românii de pretutindeni, acolo unde le mențin vie dragostea pentru cuvântul românesc ziditor. De primit am primit doar tăcerea și sentimentul că vorbesc de unul singur. Dar nu contează, să le fie de bine tăcerea! Sunt în stare să merg singur înainte și nu cer sprijinul nimănui. Drumul continuă neabătut! Atâta timp cât energia nu mă va părăsi și boala nu mă va atinge, indiferent la realități politice și pandemice, veți găsi sonetul zilnic. „Sonetoterapia” va exista, ca o terapie a sufletului meu și – trag nădejde – și a altora, a acelor care au reușit să-și păstreze și să-și cultive o brumă de emoție, de trăire, de speranță într-un melanj care răzbește peste toate opreliște naturale sau impuse artificial.

George ROCA: Ce vă doriți pentru viitor? Ce proiecte, ce vise? Ce va bucură, ce vă doare!? Un mesaj va rog!

Adrian MUNTEANU: Despre dureri tocmai am vorbit și nu voi mai apăsa pe această pedală. Fiecare după cum consideră că trebuie să fie și să înțeleagă ceea ce primește. Rememorând, trebuie să mărturisesc că toată viața m-am izbit de această muțenie, de singurătatea și vitregiile celui care trebuie să se descurce de unul singur sau este aruncat, fără voia lui, la periferia societății. Totul a plecat din primii mei ani de viață. Tatăl meu a fost ridicat de Securitate chiar în ziua în care m-am născut și a făcut 15 ani de pușcărie politică. Cu mama, soție de dușman al poporului, având munci umile, de femeie de serviciu sau lucrând la o spălătorie, întreținând greu doi

copii, copilăria mea a fost marcată de umbre. Din ea îmi aduc aminte numai de gustul supei de chimen, al mâncării de prune cu orez, de oalele și cratițele puse peste tot prin casă, acolo unde curgea apa în voie prin acoperișul din carton gudronat, și de mâinile încheștate pe gardul de sârmă al curții, privind la jocul copiilor de dincolo de gard. Am răzbit cu greu, dar am învățat să lupt de unul singur, să-mi scot în evidență calitățile, să-mi dau seama că le am, și să nu mai accept în viața mea aruncatul peste bord, dincolo de o lume considerată a privilegiaților. Nu mă interesează lumea lor. Mi-am construit lumea mea care chiar dacă nu e alcătuită din adunări de beneficii, este o lume cu mare căldură interioară, cu înțelegere și prețuire față de munca mea și cu satisfacții pe care obținerea din birou a unor privilegii nu o poate egala.

Dacă e vorba de viitorul apropiat, vă anunț în premieră că drumul va continua și în alt fel. Sunt pe punctul de a termina și a da la tipar cea mai importantă carte a mea de sonete. Se numește „Paingul orb” și este alcătuită din trăirile mele cele mai adânci, legate de tot parcursul dramatic al vieții mele. Acele trăiri care m-au construit pe mine, cel de azi. Și poate că în multe cazuri experiențele mele sunt unice. În această carte cititorii îl vor recunoaște pe Adrian Munteanu cel tensionat, cel revoltat. Dar dacă toate aceste stări se întrupează – sunt convins eu, ca autor - într-un concept liric de calitate și pe un traseu insolit, nu pot decât să sper că va fi recunoscut demersul meu ca o nouă pagină în istoria sonetului românesc.

George ROCA: Oh, uitasem! Pe data de 23 iunie 2020 ați prezentat cel de-al o sutălea poem! Frumos titlu „Stăpân pe Univers”! Mi-a plăcut de la prima strofă... De aceea am făcut-o motto la interviul nostru! Cu acesta se termina „Sonetoterapia”m sau vreți să scrieți/performați în continuare... să înscrieți 200... poate 500 de poeme. Nu uitați că... „Scripta Manent”!

Adrian MUNTEANU: Deja m-a luat valul care nu mă părăsește, în sensul energiei nu al îndepărtării de țintă, și am precizat că drumul continuă. Deja azi când vorbim am trecut de Sonetoterapia cu numărul 110, semn că nu e loc de pauză, nu va fi vorba de așa ceva. O pauză ar putea fi doar în cazul unei boli, dar cred că și de pe patul de spital voi scrie.

George ROCA: Pentru cei care doresc să vă cunoască, pentru cei care nu v-au citit în profunzime, sau nu v-au ascultat recitățile, v-aș ruga să dați cateva puncte de reper unde pot să vă întâlnească, să vă citească sau să vă asculte! Sper să se contureze încă o nouă carte de sonete...

Adrian MUNTEANU: Toate sonetele mele se găsesc pe contul meu de facebook unde există și grupul „Sonetele lui Adrian Munteanu”. În fiecare zi un nou sonet și

interpretarea lui, pusă pe youtube, acolo unde o găsiți dacă accesați numele meu. De asemenea sonetul zilnic este postat pe site-ul meu, <https://adrianmunteanu.ro>. Acolo există pagina care se numește chiar așa: „*Sonetoterapie*”. Pentru eventualii interesați de pretutindeni, în orice colț de lume s-ar afla, există și posibilitatea de a asculta sonetul zilnic în direct accesând „Radio Târgu Mureș”, în fiecare zi, de luni până vineri, aproximativ la ora 18:30, ora României. Mă aud acolo cu vocea și cu textul.

Cât despre (încă) o nouă carte, alta decât aceea pe care deja am anunțat-o și care va ieși negreșit în acest an, poate că va fi vorba în perspectiva nu prea îndepărtată și de o carte cu sonetele nepublicare în volume și care și-au găsit acum locul, cu modificări și uneori reconstrucții integrale, în proiectul meu de la care nu mă abat decât pentru a trage o nouă gură de aer și a-mi potrivi pasul spre înainte. În afară de asta, voi schimba registrul și mă așteaptă două romane cu pronunțate valențe autobiografice.

Îmi urez drum bun mie, inițiatorului și creatorului, și vă urez tuturor celor care vor continua să fie pe aproape, drum drept și sigur printre meandrele prezentului. Să nu uitați de minutul zilnic oferit de Adrian Munteanu cu dragoste și bucurie. E pentru fiecare dintre voi, adăugând câteva clipe de pace sau încrâncenate căutări interioare la necesarul echilibru prin frumos, prin armonie. Un minut așezat cu sufletul mai întâi și mai apoi cu mintea.

A consemnat, **George ROCA, Brașov – Sydney, Sfârșit de iunie 2020**

Lumea librăriilor

Atunci când deschizi o carte, deschizi o nouă lume. Toți suntem de acord cu această afirmație, deoarece cărțile ar trebui să facă parte din viața de zi cu zi a fiecăruia. Cartea este “un aliment vital”, ne ajută să trăim.

Cărțile sunt forța motrice care ne ține în viață să explorăm lumea și să fim constant curioși. Cărțile pot fi un bun însoțitor în diverse locuri. Iar librăriile unui oraș ne vorbesc despre nivelul cultural al acestuia. Bucureștiul a început să fie prin unele librării un reper European, nu numai în ceea ce privește oferta de carte, ci și în ingeniozitatea decorului în care își desfășoară activitatea. Deci, vă invităm la o mică plimbare prin cele mai frumoase librării din București.

Cărturești Carusel

Probabil una dintre cele mai frumoase librării din Europa, **Cărturești Carusel** este amplasată într-o clădire din secolul 19 care a fost recent restaurată. Clădirea a fost construită în 1860 și din anul 1903 până la venirea comuniștilor la putere a fost sediul băncii Chrissoveloni, iar în perioada comunistă acolo a functionat magazinul Familia. După 1990, imobilul a fost recuperat și reabilitat de proprietarul actual, dl. Jean Chrissoveloni, iar din 2013 clădirea a fost închiriată de Cărturești care a amenajat-o. Librăria se întinde pe 6 etaje,

oferind peste 10.000 volume, 5000 de albume și filme, o galerie de artă, 400 de sortimente de ceaiuri, zeci de soiuri de vin, papetării, accesorii, obiecte vestimentare create de designerii români și multe altele sunt găzduite de minunata clădire astăzi. În plus, priveliști superbe și o cafea delicioasă poate fi savurată în bistro-ul de la ultimul etaj.

Adresa: Cărturești Carusel – Strada Lipscani, nr. 55, București.

Librăria Cărturești Verona

Strada Arthur Verona nr.13-15 este un loc de întâlnire între iubitorii de cărți. Aici puteți găsi cele mai noi apariții literare, cărți în ediție limitată și vă puteți răsfăța cu ceaiuri și ciocolată și puteți participa la diverse evenimente care se desfășoară pe Terasa Verona.

Spre Centrul Vechi, pe strada Edgar Quinet 9 veți găsi **Cărturești & friends**.

La Modul Cărturești, strada Academiei 18-20, se află un loc care vă prezintă lumea cărților altfel. Modul Cărturești este un nou proiect Cărturești împreună cu Universitatea de Arhitectură și Urbanism Ion Mincu.

Diverta concept store, strada Lipscani 30 -34. Aici ne așteaptă o cafenea elegantă care găzduiește 2.500 de metri pătrați pentru cărți, papetărie și evenimente culturale.

Veți descoperi și cel mai mare puzzle din lume - 32.000 de piese! Iar din luna mai 2019 subsolul este amenajat și dedicat tehnologiei VR.

Antic ExLibris

Înființată în anul 1997, această librărie a devenit treptat un punct de referință pentru amatorii de cărți din București și din întreaga țară. Aici vă așteaptă numeroase cărți și o secție special, dedicată gastronomiei cu o colecție de cărți culinare.

Adresa: Antic ExLibris: Bulevardul Ion C.Brătianu, nr. 40, Bucuresti.

Seneca AntiCafe

Această librărie este combinată cu o cafenea, aveți acces la computere, tablete, un proiector și un amfiteatru. Puteți citi sau cumpăra cărți și reviste în limba română, engleză, franceză, spaniolă, germană, italiană, sau rusă.

Adresa: Seneca AntiCafe – Strada Arhitect Ion Mincu, nr. 1, Bucuresti

Humanitas Cișmigiu

În această librărie domnește o atmosferă specială, care cucerește din primele minute vizitatorii. În plus, librarii sunt pregătiți și pasionați, pot oferi informații competente despre profilul și conținutul unei cărți.

Situată la parterul celebrei clădiri a Hotel Cișmigiu, este una dintre cele mai frumoase clădiri din Bucuresti. Echipa de arhitecți a creat un spațiu extrem de original. De la candelabrele moderne la picturile de pe pereti, lăzile cu jucării și rafturile de cărți printre care poti sta pe scaune sau fotolii să le răsfoiești, atmosfera este deosebită. Este considerată una dintre cele mai frumoase și impresionante librării din București.

Adresa: Humanitas Cișmigiu – Bulevardul Regina Elisabeta, nr. 38, Bucuresti.

Humanitas Kretzulescu

Se află pe Calea Victoriei 45. Humanitas Kretzulescu este situată pe vechiul pod din Mogoșoaia și face parte din marea familie Humanitas. Îndrăgostiții de beletristică vor găsi aici cărți despre design, artă și foarte multe cărți clasice în limba engleză. Atrag atmosfera plăcută de acolo și cărțile de multe ori de negăsit în alte librării din București. Aici se organizează și foarte multe evenimente speciale pentru iubitorii de literatură sau muzică bună – seri de jazz sau seri pariziene.

Kyralina

Împrumutând numele de la celebrul roman al lui Panait Istrati - Kyra Kyralina, această librărie este găzduită într-o vilă din sec. XIX și este unica librărie franceză din România. La deschiderea ei a fost invitat scriitorul Pascal Bruckner. Librăria franceză a fost fondată de Sidonie Mézaize și Bruno Menat, câștigători ai Bursei „Libraire” a Fundației Lagardere. O librărie franceză generalistă, unde se găsesc autori clasici, dar și ultimele titluri premiate, noutăți din științele umane, artă, bandă desenată franco-belgiană. Tot aici se organizează și evenimente și ateliere pentru copii în limba franceză.

Adresa: Libraria Franceza Kyralina – Strada Biserica Amzei, nr.19, Bucuresti

Librarium

Librarium este un loc unde poti găsi o selectie impresionantă de titluri de cărți dar și suveniruri. Un spațiu prietenos și călduros, o oază de cultură.

Adresa: Librarium Sun Plaza – Calea Văcărești, nr. 391, București.

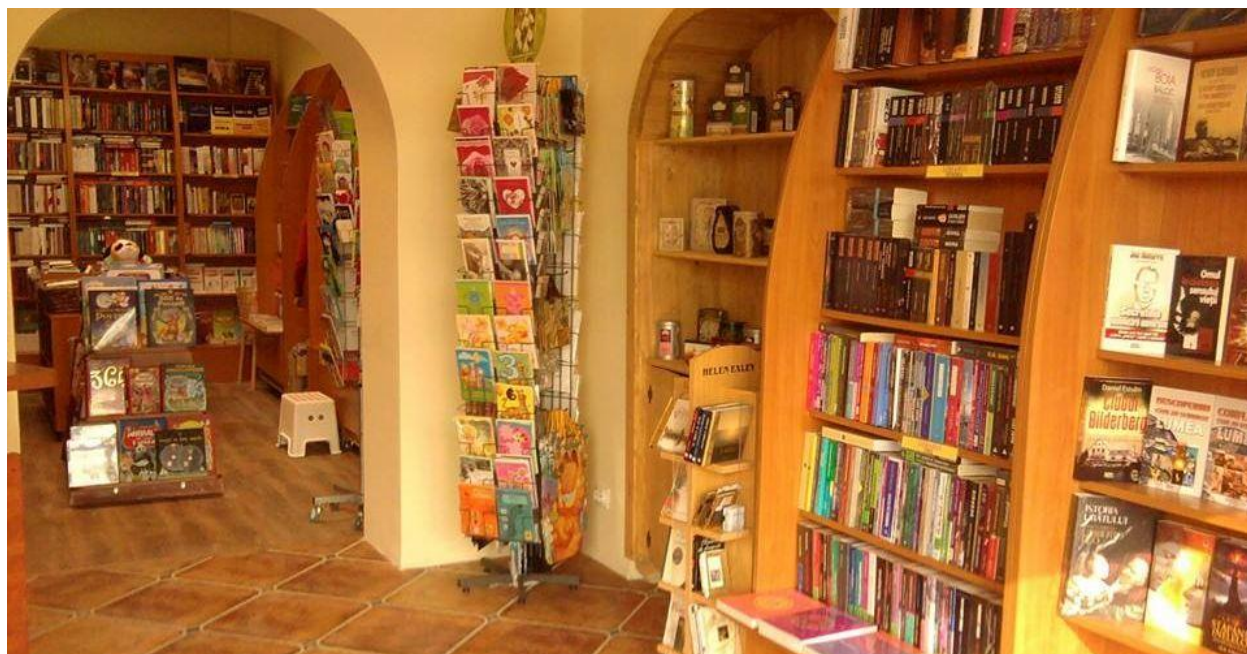
Librăria Anthony Frost

Se află pe Str. Edgar Quinet no 9. Nu este o librărie mare, dar este interesantă. La Anthony Frost veți găsi doar cărți în limba engleză, cărți despre artă, design și reviste de benzi desenate. Ediția din 2013 și 2017 a ghidului Lonely Planet numea Anthony Frost, „probabil cea mai bună librărie în limba engleză din Europa de Est”.

Librăria Librarul

Se află pe Bd. Elisabeta nr. 63 (vis-à-vis de Liceul Lazăr). Are nu numai ofertă diversă de cărți dar și de obiecte care pot servi drept cadou, felicitări, papetărie etc. Aici puteți găsi, de asemenea, și materiale didactice. Mai există Librarul și la Obor – Complexul Comercial Bucur Obor, pe Bd. Nicolae Titulescu nr. 3 și la Stația de Metrou Unirii 2.

Librăria Mihai Eminescu

Se află pe Bvd. Regina Elisabeta 16. Situată în inima Bucureștiului, în vecinătatea Pieții Universității, Librăria Mihai Eminescu din București e una dintre cele mai vechi și prestigioase librării din România, cu o tradiție în domeniu de peste 50 de ani, este un adevărat paradis al iubitorilor de carte. Cu cea mai mare varietate de titluri disponibile în prezent pe piață românească, librăria se adresează atât iubitorilor de cultură și educație, cât și specialiștilor din diferite alte domenii ale cunoașterii. O librărie care este totodată și locul unde, uneori, se organizează evenimente, seri de poezie etc.

Lumea librăriilor este o lume minunată cu un farmec aparte. Vă mai putem recomanda:

Oradea – Librăria Cair Paravel - Piața 1 Decembrie, nr. 3

Timișoara – Librăria Cartea de nisip - Strada Alba Iulia, nr. 1

Librăria La Două Bufnițe – Piața Unirii nr. 11

ORIENT ROMÂNESC

RITUAL SACRU ȘI SIMBOLISM în dansul românesc

Călușarii sau Călușul, Dansul fetelor de la Căpîlna și Ciuleandra

Folclorul este partea cea mai reprezentativă a limbajului cultural-artistic al fiecărui popor.

Dansul popular este poarta spre identitatea națională a unui popor

Folclorul nostru are trei dansuri minunate cu un caracter magic care au devenit emblema a poporului nostru. Aceste dansuri sunt dovada vechimii și continuității noastre în acest spațiu, venind de dincolo de timp.

Călușarii este unul dintre cele mai importante dansuri tradiționale ale țării noastre, originea sa precreștină proclamă străvechiul cult al Soarelui.

În mod tradițional, dansul se desfășoară în săptămâna dinaintea Rusaliilor și are un scop tămăduitor. Romanii au asociat acestei sărbători și semnificații magice: de Rusalii se

sărbătorea în trecut Rozalia, sărbătoarea trandafirilor.

Istorici cunoscuți, precum Dimitrie Cantemir sau Mircea Eliade, s-au dedicat studierii acestui obicei străvechi.

Dimitrie Cantemir, în „Descrierea Moldovei”, spunea despre călușari: „Căci ei au peste o sută de jocuri felurite și câteva așa de meșteșugărite, încât cei ce joacă parcă nici nu ating pământul și parcă zboară în văzduh.”

Cea mai veche melodie pentru acest dans este atestată abia în secolul al XVII-lea, derivând din practicile antice, care aveau ca scop purificarea.

Dansul, în sine, nu este unul întâmplător, iar costumul unui călușar trebuie să îndeplinească anumite cerințe foarte clar stabilite.

Dansul era interpretat de un grup de treisprezece flăcăi „jurați”, adică legați între ei printr-un legământ făcut într-un loc tainic, înainte de răsăritul soarelui.

În cadrul cetei, exista anumite persoane cu rol deosebit: vâtaful, care este conducătorul călușarilor, poartă steagul, el coordonând întregul ritual și mutul, considerat ca fiind o persoană care are puteri supranaturale de vindecare, uneori purtând mască. Ritualul Călușului cuprinde o serie de jocuri, cântece, strigători și dansuri, interpretate de grupuri de dansatori. Călușarii au o îmbrăcăminte

deosebită: pălărie cu panglici, bastoane, ciucuri și zurgălăi la picioare, dar și bețele așezate cruce peste cămașă.

În timpul dansului, flăcăii se folosesc de un baston drept, rezistent și frumos lucrat. Mutul se deosebește de ceilalți prin costumația sobră, fără podoabe, doar cu o blană pe umeri, prin masca în spatele căreia e de nerecunoscut și prin faptul că el poartă, cel mai adesea, un paloș de lemn cu care îi „taie” pe dansatorii mai leneși sau pe nepricepuți. În varianta actuală, de spectacol, Mutul nu mai apare. În dansul călușului se întrupează Soarele cu alaiul său de planete care evoluează într-un adevărat balet cosmic, cu evenimente care se repetă. Ritmul și măsura dansului sunt constante pe tot timpul dansului. Drumul planetelor, legătura fiecărei planete cu astrul central, sunt înfățișate prin figurile dansului – evoluția armonioasă a întregului grup, a “fraților înlanțuiți”, a fiecărui dansator din cerc dimpreună cu vâtaful, purtătorul steagului care evocă soarele. Cea mai veche relatare despre Jocul Călușarilor este atribuită lui Dosza Daniel, care descrie acest dans, făcut la încoronarea principelui Sigismund Bathory, în 1599. De asemenea, Cornel-Dan Nicolae în cartea sa, „Magia și ființele fantastice din arhaicul românesc”, citează descrierea ceremoniei din 1599, făcută lângă Alba Iulia, la Piatra Caprei, în care au fost implicați și soldații-călușari din oastea căpitanului Baba

Novac, ceremonie de o amploare deosebită, la care au participat 100 de călușari. Pe 25 noiembrie 2005, Dansul Călușului a fost inclus în Lista Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității UNESCO. Dansul călușarilor reprezintă un simbol viu al culturii noastre, exprimând – atât prin vestimentație, cât și prin mișcările călușarilor – unicitatea poporului român.

În Dansul fetelor de la Căpîlna sau Purtata fetelor de la Căpîlna admirăm perfecțiunea simplității.

Un șir de femei înveșmântate în alb și negru pășesc agale, una după alta în cadența bătăii de inimă, cu opriri și retrageri pe pas și cîntă într-un glas cu o candoare infinită:

„Io-s în deal și badea'n șesu / Și mi-l cunosc de pe mersu', / Că mere gândești că scrie / Ca țăruza pe hârtie,/ Și-i mersu' legănatu' / Cu dragoste amestecatu'./ Badeo, spiculeț de grâu / Mult am vrut să nu te știu./ Că de când te știu pe tine/ Nu-mi trebuie' altu-n lume / Numai tu, bădițo, tu / Altul bade, nu și nu“. Un dans în spirală care simbolizează

fertilitatea. Vechimea și originea rămân necunoscute, fiind asociate cu mijlocul evului mediu, transmiterea lui până în prezent făcându-se prin „antrenament familial“, din generație în generație. Căpîlna de Jos este un sat din județul Alba. Aici s-a născut o poveste. Pașii și ritmul dansului unic sunt învățate de fete de la mamele lor, încă de la vârsta de 4 ani. Din grupul folcloric fac parte, în medie, 30 de fete. Condițiile estențiale pentru tinerele care vor să ajungă în ansamblu este să se fi născut și crescut în sat și să nu fie „luate“. În momentul în care una dintre componente se căsătorește, părăsește grupul iar locul ei este luat de către o fată încă necăsătorită.

Purtata fetelor de la Căpîlna pare, un dans simplu. Fetele, cu pași simpli, marchează spirale, linii șerpuite și cercuri, care nu-și unesc niciodată capetele. Una lângă alta, fetele se țin foarte strâns, încolăcindu-și brațele pe după cot și, într-un mare cerc, pornesc cu pași bine ritmați, cântându-și singure melodiile respective. Jocul decurge când lin, când repede, de la stînga spre dreapta, înainte sau înapoi, legănat sau cu o ținută dreaptă și, de multe ori, pe fraze inegale. Prima fată are o responsabilitate foarte mare. Ea va fi cea care va da tonul melodiei și care va conduce șirul de fete. O dovadă a vechimii acestui dans reiese și din faptul că dansul nu este însoțit de acompaniamentul instrumental. Acest dans este pus în directă relație cu misterul fertilității.

Când spunem **Ciuleandra**, ne gândim la romanul cu același nume al lui Liviu Rebreanu.

Este un joc popular, al cărui ritm progresiv te duce într-un final spre dezlănțuirea jocului. Conform unor opinii, Ciuleandra este un cuvânt compus din ciul de la ciulin și leandră (landră), care în terminologia populară are semnificația de mișcare dezordonată, la întâmplare, fără nici o noimă. Asemănarea sugerată din denumire este cea dintre mișcarea dezordonată, aleatoare a ciulinilor cu aceea a fetelor cuprinse de fiorul primei iubiri, care nu este întâmplătoare, ținând cont de faptul că întâlnim ritualuri asemănătoare și în cazul Sânzienelor (Drăgaicelor).

În concluzie, mitul Ciuleandra este unul dintre cele mai vechi mituri închinat cultului solar. În țara noastră, Ciuleandra este cunoscută îndeosebi ca dans și melodie cu ritm progresiv accelerat, specifice Munteniei, iar acest lucru nu este întâmplător,

întrucât Muntenia este un ținut înșorit, iar prezența soarelui, ce dă naștere naturii în toată vitalitatea ei, se împletește cu dragostea de viață și joc a oamenilor.

Ciuleandra în romanul lui Liviu Rebreanu

„Jucătorii, cuprinși de după mijloc, formează un zid compact de corpuri care se mlădie, se îndoaie, se răsucesc și tresaltă cum poruncesc lăutarii. Cu cât se aprind mai tare jucătorii, cu atât și muzica se ațăță, devine mai

zvăpăiată, mai sălbatecă. Picioarele flăcăilor scapără vijelios, schițează figuri de tropote, sărituri de spaimă, zvâcniri de veselie. Apoi deodată, cu toții, cu pașii sălțați și foarte iuți, pornesc într-un vârtej. Zidul viu se avântă, când încoace, când încolo, lăutarii pișcă vehement strunele înăsprind și ascuțind sunetele cu câte un chiot din gură, la care încearcă să răspundă altul, din toiul jucătorilor, curmat însă și înghițit de năvala ritmului. Acuma șirul, tot încovoidu-se și strângându-se, ca un șarpe fantastic, începe să se încolăcească, să se strângă, să se îngrămădească până ce se transformă parcă într-un morman de carne fierbinte care se zvârcolește pe loc un răstimp ca apoi, pe neașteptate, să se destindă iarăși, ostentiv ori prefăcut, în tact cuminte, lăsând să se vadă fețele roșite și vesele ale jucătorilor“ (capitolul XIX din roman, în Opere 7, p. 84-86). Ciuleandra devine astfel dansul extazului dionisiac, simbol al dezlănțuirii și al descătușării instinctelor.

Aura Manole

Ex oriente lux

Metafora luminii este simbolul esențial care caracterizează înțelepciunea Orientului. În limba germană, există un proverb care ar putea fi tradus în felul următor: Soarele răsare din Est, își ia zborul spre Sud, apune la Vest, nu vizitează niciodată Nordul. Acest dicton care se referă la mișcarea solară, a devenit celebru ca metaforă a originii culturii orientale.

În ochii occidentului, cultura orientală are o semnificație particulară iar originile ei se găsesc în vechiul Egipt. Metafora luminii se înscrie și face parte integrantă din această cultură. Poporul egiptean a venerat regele zeilor, Amon - Ra, regele soarelui, vântului și fertilității, până la formarea Noului Imperiu (1550-1070 î.e.n.)

În cursul perioadei pe care o putem clasifica monoteistă, sub regimul faraonului Aménophis IV care va lua numele de Akhenaton în 1350 î.e.n. zeul solar Aton a fost considerat zeul tuturor zeilor iar reprezentarea sa a fost un disc solar. Literatura este un pretext pentru explorarea unui spațiu îndepărtat, amplificată de artă, ca o posibilitate de explorare a unor sentimente, emoții, amintiri care au un puternic impact asupra cititorului. Pe de altă parte, Orientul a avut mereu o funcție estetică experimentală, o încercare de

găsire a unor alternative viabile la tendințele poetice ale epocilor anterioare. Orientul, cuprinde un spațiu imens, ce pornește de la Mediterana și Marea Neagră până în Extremul Orient și cuprinde societăți extrem de diverse. Adevărul culturii orientale este dat de tradiție, de textele sacre, este suprauman, trebuie descoperit. Anton Dumitriu în cartea sa *Orient și Occident* (Editura Societatea de Cultură Națională Liberală) ne spune că

“Adevărul culturilor orientale este un mister, un lucru străin, care se impune, nu prin rațiunea lui, ci prin forța lui tradițională. Pentru noi, mesajul Orientului nu poate consta din propoziția *Iată omul, ci din Cercetați omul*”.

Cele mai reprezentative opere literare ale Orientului antic sunt: Epopeea lui Ghilgameș, Biblia, Mahabharata, Cântarea cântărilor.

Creație literară sumero-babiloniană, Epopeea lui Ghilgameș este unul dintre cele mai vechi texte ale omenirii care datează din mileniul al 2-lea î.Hr. și a fost realizat în scriere cuneiformă, pe 12 tăblițe de argilă. Această narațiune este structurată pe două teme:

prietenia și căutarea nemurii. Personajul principal este despoticul rege Sumerian al Urukului, Ghilgameș, care însă se va transforma, devenind un alt om, sub efectul prieteniei ce-l va lega de viteazul Enkidu. Moartea lui Enkidu îl va determina pe Ghilgameș să plece în căutarea vieții fără de moarte. La sfârșitul călătoriei va descoperi că nemurirea aparține numai zeilor. Personajul Ghilgameș este tipul eroului civilizator. Prin

lirismul său, prin intensitatea trăirilor și prezența problematicii existențiale, textul depășește cadrul unei legendă eroice, ea aduce în discuție nemurirea și tainele lumii de dincolo.

Mahabharata sau Marele război al neamului lui Bharata este o vastă operă a literaturii indiene și cea mai vastă din întreaga lume (este de 8 ori mai lungă decât Iliada și Odisea la un loc, de 3 ori mai lungă decât Biblia) având asupra civilizației umane același impact pe care l-au avut Biblia, operele lui Homer, dramele grecești, operele lui Shakespeare și Coranul. Mahabharata are o dimensiune neobișnuită, aproape 215.000 de versuri, grupate în 19 cărți.

Este una din cele două opere majore ale Indiei antice, cealaltă fiind Ramayana. Bharata era strămoșul comun al celor două clanuri care se luptă -Pandavas și Kauravas așadar Mahabharata este istoria Indiei. Peste acțiunea principală a epopeii se suprapun numeroase episoade, situații, descrieri, norme morale, discuții filozofice, explicații cosmogonice, idei și sentimente religioase, legende. La un loc, toate acestea, formează o veche enciclopedie a culturii hinduse și ne prezintă imaginea complexă a vechii Indii.

Capodoperă a literaturii, Biblia este cartea sacră a creștinismului. Prima parte, Vechiul Testament, descrie viața și istoria evreilor din secolul al XVIII-lea până în secolul al VI-lea î.Hr. Partea a doua, Noul Testament, a fost redactată în intervalul secolelor I-IV d.Hr. și este alcătuită din texte ale evangheliștilor și apostolilor lui Isus. Are un caracter profund religios, istoric și reprezintă esența spiritualității creștine. Cântarea Cântărilor face parte din Biblie, ea este atribuită regelui Solomon, sec. al X-lea î.Hr., dar elemente lingvistice și

paralele cu lirica de dragoste egipteană sugerează o dată mult ulterioară. Un loc aparte între cărțile Sfintei Scripturi îl ocupă Cântarea Cântărilor, atribuită, prin tradiție, regelui Solomon. Este una dintre capodoperele literaturii universale, ce depășește timpul și spațiul, este un poem liric al cărui subiect e iubirea sublimă, care nu poate asemuită cu o iubire pământească.

În Cântarea Cântărilor vom întâlni un anumit limbaj, imagini, comparații și asemănări mai puțin folosite în celelalte cărți ale Vechiului Testament.

„În spiritualitatea românească, această superbă scriere poetică a fost privită și prețuită ca o operă divino umană în cuprinsul căreia se află așternute idei izvorâte din mintea și simțirea unui geniu poetic, sublimat de lumina harului Divin. Absența ei din Biblie ar însemna o incalculabilă sărăcire a conținutului acesteia. Precum afirmă unul dintre prestigioșii ei traducători, poetul Ioan Alexandru, Cântarea Cântărilor a fost citită și răscită și de scriitorii noștri. Toți s-au apropiat de ea cu admirație și emoție. Un poem liric de unică frumusețe.

Cultura Orientului reprezintă un capitol al istoriei umanității, care continuă să stimuleze imaginația cercetătorilor și a pasionaților de istorie deopotrivă. În această cultură sunt elemente care stau la baza felului în care cultura noastră este

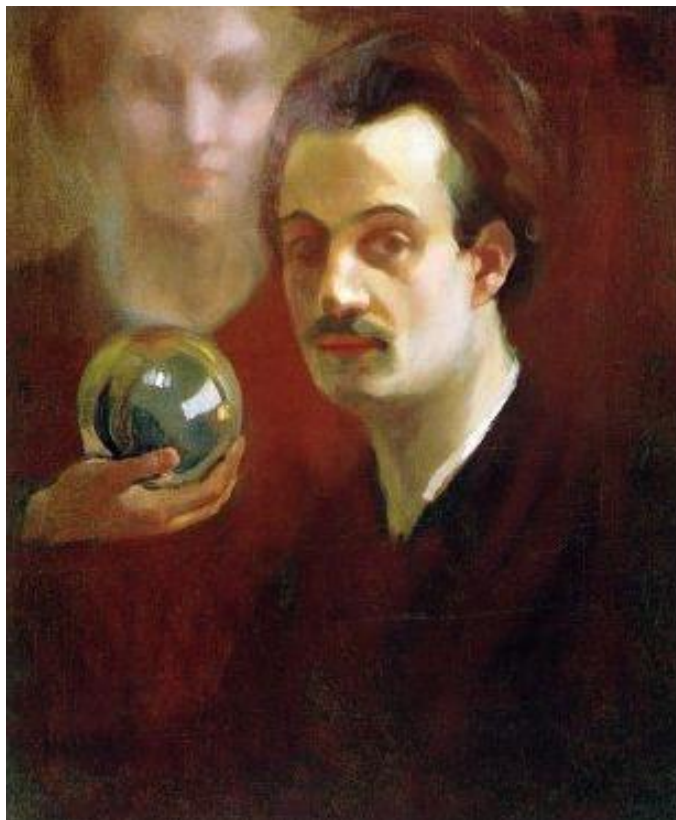
constituită și setul de valori pe care îl promovează. Este parte a moștenirii culturale europene care ne structurează și astăzi acțiunile, credințele și valorile.

Anca Cheaito

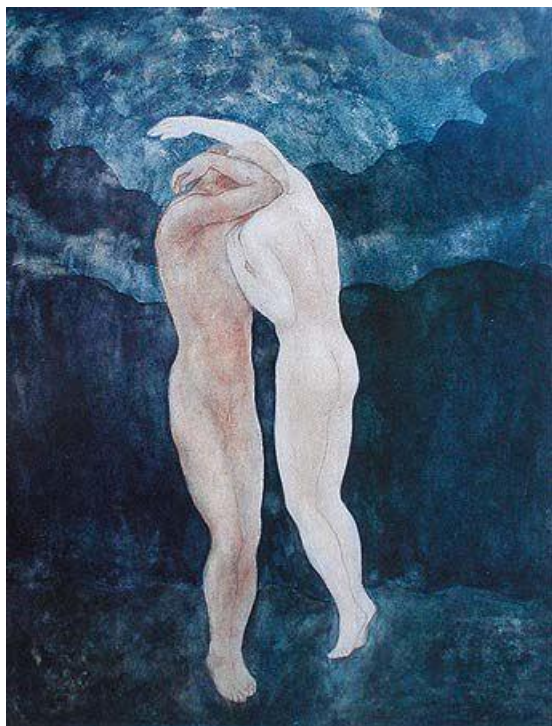
GIBRAN KHALIL GIBRAN

Este înainte de toate scriitorul celebru prin cartea sa *Profetul* (1923) un best-sellers mondial, tradusă în mai mult de patruzeci de limbi. Puțini însă știu că Gibran a fost și pictor. Cel care a avut șansa de a vizita “Muzeul Gibran” de la Bcharré în Nordul Libanului în apropiere de Valea Sfântă – Kadicha - a rămas surprins în fața impresionantei colecții de pânze și desene (aproape cincizeci de opere) iar colecția întreagă numără mai mult de 400 de opere.

La acestea se adaugă colecțiile care se găsesc în străinătate în special în Statele-Unite. Este vorba despre un ansamblu considerabil de opere semnificative, care merită studiate nu numai din punctul de vedere al istoriei artei, dar și din punctul de vedere al raportului dintre curentele artistice din secolele XIX și XX. și activitatea sa poetică dacă vrem să înțelegem marile teme ale “imaginarului lui Gibran”.

Fără să revin cu multe detalii asupra vieții și operei lui Gibran, voi aminti câteva lucruri esențiale. S-a născut la 6 ianuarie în 1883 la Bcharré în sânul imperiului otoman. La vârsta de 12 ani emigrează împreună cu mama sa Kamilah Rahmé, cele două surori și fratele său, la Boston. Trei ani mai târziu se întoarce în Liban pentru a învăța araba clasică și franceza la Collège de la Sagesse (Madrasat al - hikmah)unde va rămâne patru ani. Apoi revine la Boston în 1904 unde va întâlni două persoane care îi vor marca de manieră decisive viața și cariera: Mary Haskell (1873-1964), femeia care va deveni confidenta sa și editorul american Fred Holland Day (1864-1933) care îl va ajuta la organizarea primei

expoziții la Boston. În anul 1908 vine la Paris unde va rămâne doi ani. Aici urmează la École des Beaux-Arts cursuri cu Jean-Paul Laurens (1838-1921) și devine prietenul pictorului simbolist Pierre Marcel-Béronneau (1868-1937). Tot acum îl va cunoaște în 1909 pe Auguste Rodin (1840-1917) și va participa la în 1910 la Salon du Printemps la Paris, cu tabloul “Automne”.

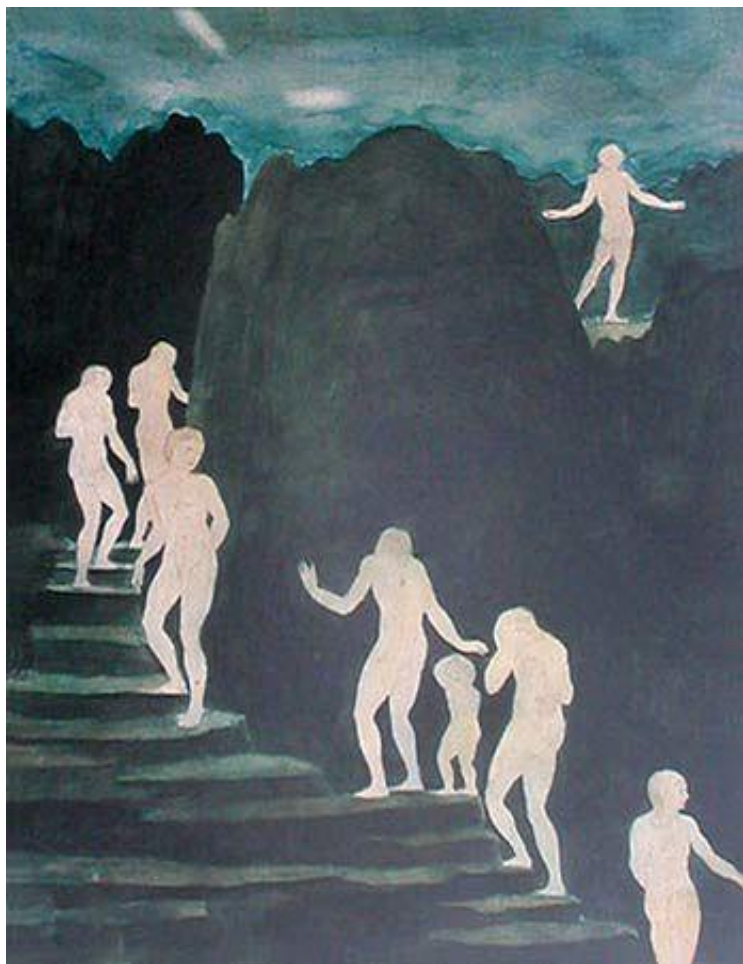
Se reîntoarce la Boston în octombrie 1910 unde va rămâne un an apoi pleacă la New York unde va rămâne până la sfârșitul vieții, în 1931.

În ultimile două decenii din viața sa vor avea loc două lucruri capitale pentru poet. În aprilie 1920 Gibran va fonda alături de mai mulți scriitori libanezi și sirieni prima mișcare literară și artistică modernă în limba arabă - Al-Rabitah al-qalamiyah (La Ligue de la Plume), iar în 1923 publică în engleză cartea care-i va aduce recunoașterea mondială - The Prophet / Profetul.

Gibran este un artist care uimește, care seduce, el scrie și pictează. Pictează cu cuvinte, este imposibil să despartă opera scrisă de opera pictată. Lumea culorilor și cea a cuvintelor se confundă.

Pictura sa este expresia exactă a ideilor sale și are o singură temă, trezirea sufletului uman și apropierea

lui, contopirea lui cu natura. A fost cel care a observat și a descris natura, a căutat frumusețea și forța sa divină. Nu a imitat natura a căutat mereu să o descopere. Gibran este un artist și un vizionar în același timp.

El a definit viziunea sa despre artă spunând că arta nu este imitația naturii, este înțelegerea ei. Pictează mental, pentru Gibran natura este poarta infinitului de unde vin emanațiile divinului. Foarte des pictează corpul uman fără model “sunt un creator de forme” ne spune el.

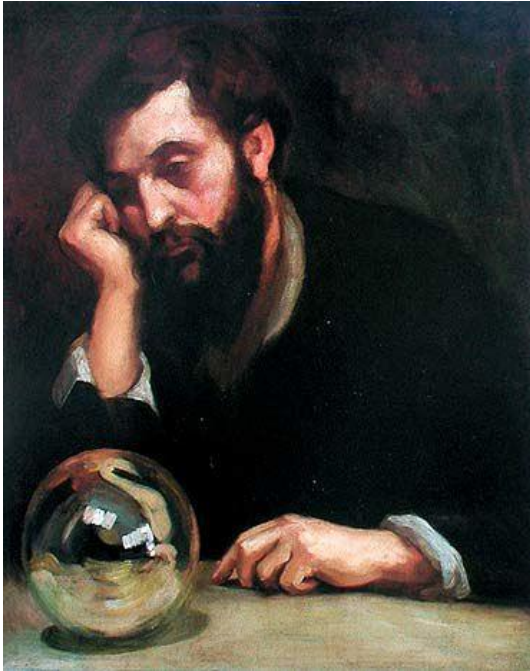
Ideile și visele sale le-a folosit ca un limbaj vizual al sufletului. Ca pictor simbolist, el a fost convins că prin artă ar trebui să se înțeleagă mai multe adevăruri absolute care pot fi accesate doar în mod indirect. Astfel, el a pictat într-o manieră metaforică și sugestivă.

Arta lui Gibran emană viziunea sa

poetică și filosofică a lumii. Toate elementele naturii sunt prezentate (apa, pământul, lumina, aerul) cu ajutorul culorilor aproape translucide, angelice. Un pictor vizionar care caută să descopere spiritualitatea și maniera sa de exprimare.

Cu un simplu creion, Fața Profetului devine o carte deschisă în care fiecare element fizic poate fi citit și văzut ca un atribut spiritual sau moral. Acest desen a fost destinat să ilustreze cartea sa poem Profetul și a încercat să stabilească un dialog între cuvânt și grafică. Mergând la esențial acest portret a vrut să stabilească un raport de asemănare cu portretul lui Isus, personajul care l-a obsedat toată viața. Este imaginea pe care a văzut-o într-un vis, unul sau două minute și care l-a urmărit și care a avut un efect magic asupra lui. Acest desen reprezintă conjuncția dintre poezie și desen, o poezie picturală. Întreaga sa creație artistică este un dialog între lumini și umbre învăluite în aureola sacralului.

Anca Cheaito

Né à Bécharré, à proximité des Cèdres millénaires, à une époque difficile, Gibran émigre, en 1894, aux Etats-Unis, avec sa famille, retourne au Liban pour y étudier la langue arabe et repart de nouveau en Amérique. Il débute sa carrière artistique en autodidacte, travaille dans l'atelier de Habib Serour, puis à l'Académie Julian de Paris; il subit l'influence de William Blake et de Rodin et fut le compagnon de sculpteur Youssef Hoyeck. Une grande partie de son œuvre est exposée en permanence au musée qui porte son nom dans son village natal.

Gebzan fut un grand peintre visionnaire et surtout un des hommes de lettres les plus célèbres qui aient contribué au renouveau de la littérature arabe. Grâce à ses nombreux écrits en arabe et en anglais, il est demeuré notre guide spirituel; le Chaman révélant l'amour, la Liberté, la Vie, la Mort; le Prophète prêchant l'Humain, l'Universel, l'Essentiel, le Fondamental.

Il a mis sa technique extraordinaire au service d'un immense amour de l'homme, centre du cosmos, point de départ et d'arrivée de son œuvre; l'homme inquiet, révolté, avec ses obsessions, ses désirs, ses espoirs, l'homme en quête d'absolu et d'éternité. Ses toiles sont empreintes de spiritualité et de mysticisme, d'une lumière intérieure intense, touchant le monde de l'invisible et déchirées par le cri de la conscience; car sa peinture est le reflet de ses livres, imprégnée de symboles, métaphores, une profession de foi en la Vie, en 'Homme, en Dieu.

Lamia Chahine, *Cent Ans d'Art Plastique au Liban, 1880-1980, Beyrouth 1982*

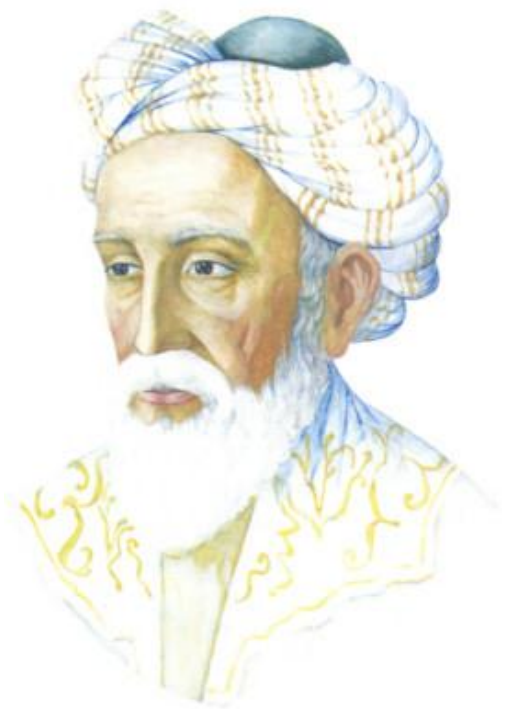
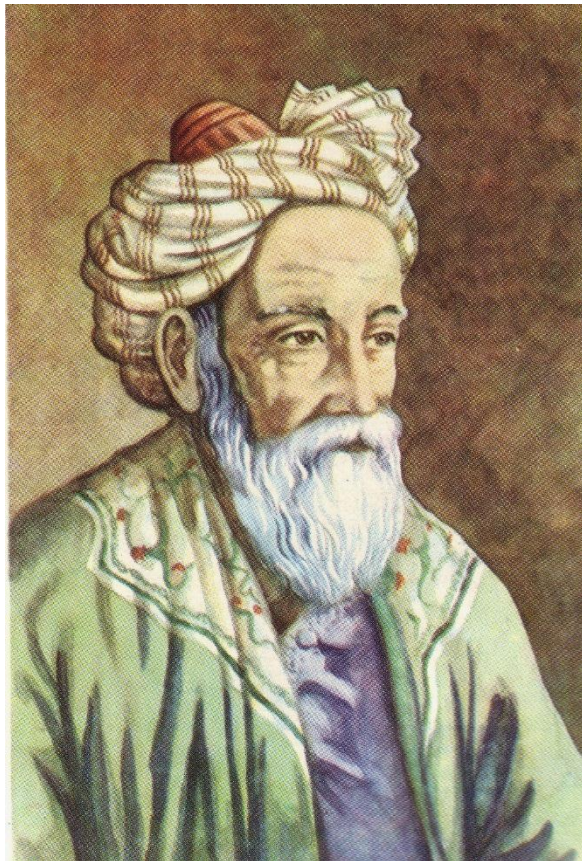
Omar Khayam sau Khayyam (persană غیاث الدین ابوالفتح عمر ابراهیم خیام نیشابوری, Ghiās od-Dīn Abul-Fatah Omār ibn Ibrāhīm Haiām Nišābūrī) (n. 18 mai 1048 la Nişapur, Persia - d. 4 decembrie 1131) a fost un poet, matematician, filosof şi astronom persan.

Omar Khayyam, Saadi, Hafez - recenzie Adina Velcea

Poezia persană

Această carte este un studiu asupra poeziei din cele mai vechi timpuri (exceptând Imnele vedice), şi anume poezia lui Omar Khayyam, Saadi, Hafez, în traducerea lui Otto Stark. Citind cartea am aflat de ce poeţii persani au avut drept motiv poetic principal: băutura, femeile - iubirea, ateismul. Poetul se naşte sub blestem, cel al mazdeismului şi al islamismului. Amândouă religiile îi consideră pe poeţi drept o castă

desfrânată, fiind astfel predestinaţi de la început blamului general. Astfel, poetul nu va încerca să se absolve de acest "păcat original", ci din contră, va slăvi exact ceea ce îi este imputat, în contradicţie cu preceptele impuse de societate. Va face elogiul ateismului în locul moscheii, a cârciumii în locul predicatorului, al paharnicului, iar idolatrizarea iubitei şi invitaţia la băutura, considerate blasfemii supreme, vor deveni trăsătura caracteristică a poeziilor persane. Astfel, poetul este revoltatul prin excelenţă. (Am dorit să specific acest fapt deoarece, de multe ori, pomenind de Omar Khayyam, mi s-a replicat: "Aaa, beţivul ăla?")

Trei genuri de poezie sunt explicate în carte:

- rubayatul reprezentat de Omar Khayyam
- masnaviul reprezentat de Saadi
- gazelul reprezentat de Hafez.

Rubayatul este compus din patru versuri. Este greşită asemănarea lui cu un catren.

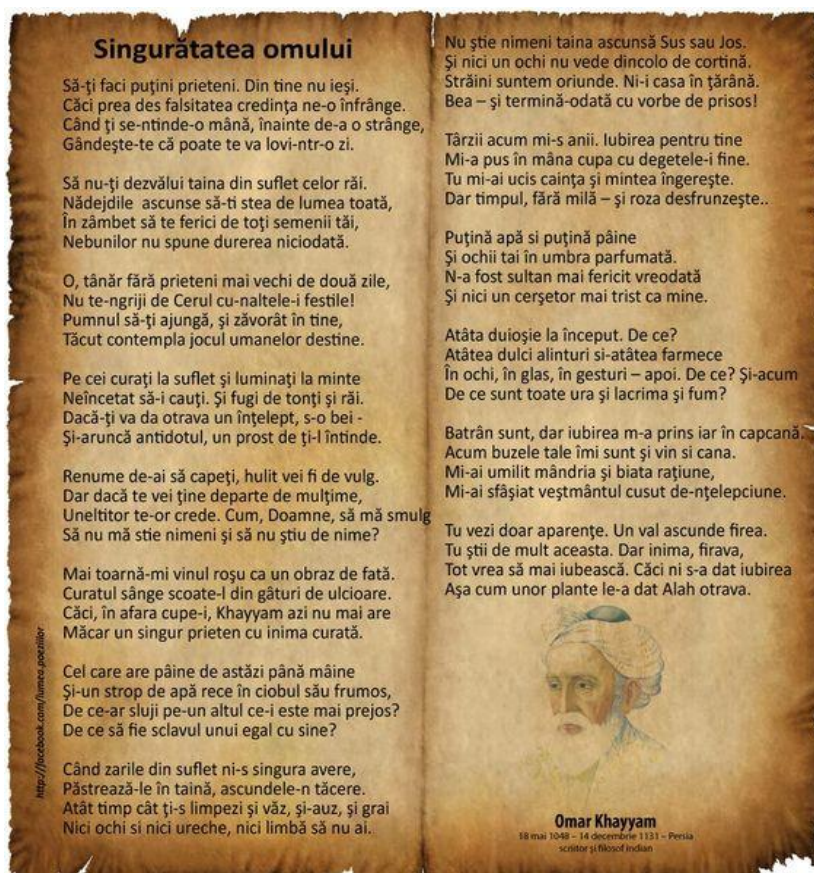

Regulile sunt următoarele: rimele urmează schema aaba. Rimează adică versurile 1,2,4, iar al treilea nu numai că nu rimează, dar face o întoarcere de situație, acea volta cum spun italienii. Ultimul vers conține concluzia, morala situației, întrebării, exprimate în cele trei versuri anterioare. Din păcate, un singur traducător al lui Omar Khayyam a respectat aceste reguli. În rest, ele au fost traduse ca niște simple catrene.

Gazelul este alcătuit din distihuri (două versuri). Primul distih are rima aa, al doilea va avea rimă ba, ceea ce înseamnă că pe tot parcursul gazelului, fiecare al doilea vers al distihurilor va rima cu primul distih. O altă regulă importantă care nici ea nu este respectată în gazelurile scrise în perioada noastră se referă la menționarea autorului în ultimul distih. Este pomenit numele sau pseudonimul literar al acestuia. Dacă regula aceasta s-a respectat la traducerile gazeurilor lui Hafez pentru că era imposibil să fie altfel, regula în ce privește rimele nu a fost respectată, decât foarte rar.

Masnaviul este o poezie - îndemn, cuprinde sfaturi pentru comportamentul în societate, în familie. Se scrie în distih, cu rimă aa bb cc dd ee. Se dau drept pildă diferite situații, fie folosindu-se lumea animalelor, plantelor, fie prin adresare directă într-un dialog imaginar, ca la final să se concluzioneze cu un sfat, un îndemn.

Adina Velcea

Timpul - cea mai mare resursă a omului.

Chiar în filosofie timpul este un subiect major. În Antichitate Platon îi acorda un loc secundar, considerându-l o reprezentare inferioară a eternității, însă Kant în secolul XVIII acordă un rol mare timpului în care el vede forma universală care permite sesizarea fenomenelor.

Din cuvântul latin *TEMPUS* - el ne conduce spre înțelesul de diviziune a duratei - este perceput ca o schimbare continuă și ireversibilă unde prezentul devine trecut... În sensul pur filosofic, este un univers omogen și nedefinit în care se derulează evenimentele. Și este analog cu spațiul. Nu ne putem sustrage timpului.

El face trimitere la viața omului care este limitată, finită și reprezintă cadrul existenței care nu poate fi depășit. Filosoful Blaise Pascal era îngrozit de timp, considera că omul este un punct pierdut între două infinituri...

Dacă timpul este forma neputinței noastre, omul dispune de o anumită libertate în raport cu spațiul. Dacă timpul este ireversibil, spațiul însă este reversibil - pot merge de la un punct A la un punct B și apoi pot reveni. Timpul însă este trecător, efemer... Pentru Héraclite totul este în mișcare, în schimbare - nu ne scăldăm niciodată de două ori în același fluviu...spunea el. În consecință, avem spațiul, dar nu și timpul.

Memoria este mijlocul pus la dispoziția noastră pentru a lupta împotriva trecerii timpului. Proust numea asta memorie afectivă - prin magia amintirilor trecutul ne este restituit... Bineînțeles nu vom mai regăsi niciodată trecutul așa cum a

fost, îl evocăm în funcție de ce am devenit. Trecutul este o reinterpretare, amintirile evoluează și se transfigurează odată cu noi.

Dupa Bergson timpul este înțeles în două feluri- fie prin conștiință fie prin tehnică. Timpul subiectiv al conștiinței este legat de imaginile create de noi (gânduri, sentimente...) pe când timpul obiectiv, cel al orologiului, reprezintă măsura comună și universală a timpului.

Sfântul Augustin, teolog și filosof creștin, a spus că: toată lumea crede că știe ce este timpul, dar imediat ce îi cerem unei persoane să îl definească, nimeni nu mai știe: - „Ce este timpul? Dacă nu mă întreabă nimeni, știu; dar dacă mi se cere să fac acest lucru și vreau să îl explic, nu mai știu .”

Deci timpul este o intuiție spontană - înțeleg ce este dar nu pot să explic.

Astfel prezentul devine trecut. Dacă timpul ar putea fi explicat, era static, deci era eternitate... Platon definește timpul ca fiind imaginea mobilă (care se conduce după legea numerelor) a eternității imobile.

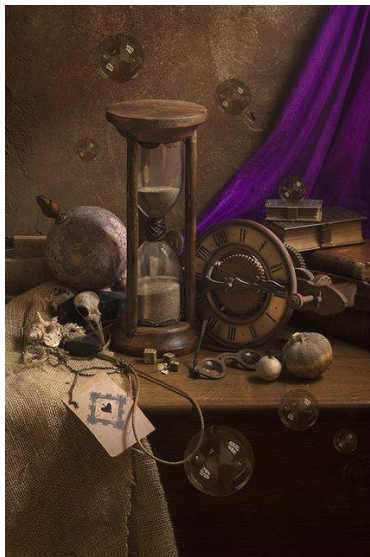
Faptul că timpul este în conștiința noastră se numește temporalitate. Astfel prezentul este în același timp memorie și anticipație.

Amintirile, zămbetele și schimbările (ca îmbătrânirea) ne dau ideea că timpul „a trecut”. Cu toate acestea, trebuie să distingem două concepții fundamentale ale timpului în filosofie: timpul fizic (măsurat de ceas, calendar, cronologie, ...) și timpul trăit în conștiința noastră.

Cum putem defini cele trei direcții ale timpului trăit ?

Prezentul este o graniță între trecut și viitor. Acest prezent atomic, marcat între un trecut recent și un viitor apropiat, este și timpul conștiinței. Amintirea și premeditarea nu aparțin, respectiv, trecutului și viitorului, ci prezentului. Astfel, tot Sfântul Augustin distinge în mărturisirile sale :

- Prezentul trecutului: amintirea.
- Prezentul prezentului: conștiința actuală sau intuiția directă.

- Prezentul viitorului: așteptarea.

Trecutul este timpul nostalgiei și al imaginației (introducerea lui... a fost odată...a poveștilor, a miturilor).

Dimpotrivă, viitorul este, în același timp, timpul speranței, al proiectelor și al fricii (neplăcerile imprevizibile ale vieții și ale morții previzibile).

Rețineți că prezentul are semnificație doar în raport cu trecutul și viitorul: ceea ce fac și ceea ce sunt, are într-adevăr sursa sa în trecut și continuarea în viitor.

Putem nega realitatea săgeții timpului? Pe scara subatomică, timpul nu mai este unidirecțional. Ecuațiile fizicienilor pot fi luate la ambele capete, nu vor încălca legile fizicii. Aceste legi sunt invariabile prin inversarea timpului. Astfel, potrivit unui număr de teoreticieni în fizica cuantică, nu există o săgeată absolută a timpului. Ar fi doar „o adaptare a vieții și a conștiinței la cerințele universului în patru dimensiuni” (Olivier Costa de Beauregard).

Atunci să ne aducem aminte de ce a spus *Garabet Ibrăileanu* - « Timpul nu trece niciodată. Noi trecem prin timp ».

Iar *Dimitrie Cantemir* ne spune « Timpul este dascălul și învățătorul tuturor. »

Deci trebuie să învățăm să utilizăm bine timpul nostru, pentru că timpul la rândul său ne învață valoarea vieții. Să fim conștienți de această valoare care se numește Timp. Ar fi bine ca timpul să nu ne macine, să nu ne piardă, din contra să ne construiască, să ne împlinească ca oameni.

Valorile umane au existat dintotdeauna și au ajutat umanitatea să supraviețuiască. Umanitatea însăși a fost creată cu ajutorul valorilor. Respectul , integritatea, spiritualitatea, iubirea, înțelepciunea, compasiunea, generozitatea încrederea...sunt absolut necesare pentru a da un sens trecerii noastre prin viață.

Nu suntem stăpânii timpului, dar trebuie să marcăm trecerea noastră prin timp și să ne aflăm continuu într-un proces de dezvoltare, să ne cunoaștem cât mai bine valorile, deoarece valorile morale sunt cele care ne plasează în timp și spațiu și conform lor ne alegem drumul în viață. Timpul fiecărei vieți este prețios, iar valoarea o dăm noi, prin munca noastră și valorile umane pe care le cultivăm.

« Timpul schimbă florile câmpului, dar nu poate schimba strălucirea aurului din adâncuri. Timpul este aur pe care îl bați cu efigia muncii tale. » – *Nicolae Iorga*

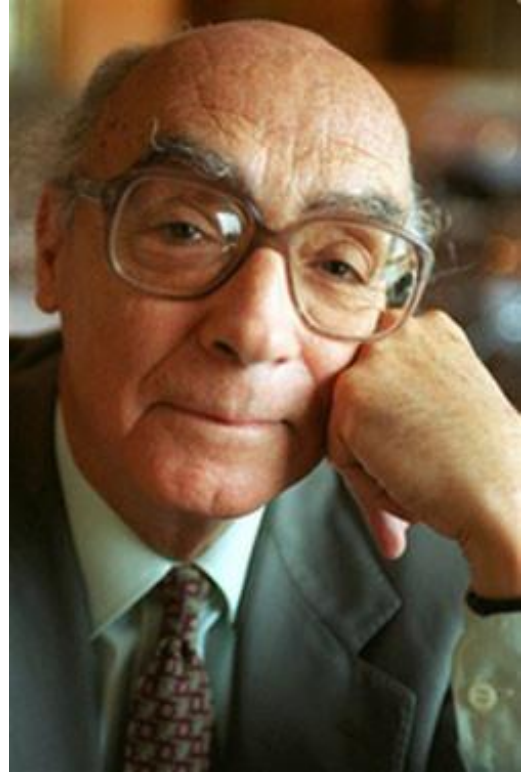
Radio Prodiaspora

J'ai quel âge? Je n'ai pas besoin de nombre, car mes désirs réalisés, les larmes que j'ai versées en voyant mes illusions se briser... valent beaucoup plus que ça. Quelle importance d'avoir vingt, quarante, soixante ans ! Ce qui importe, c'est l'âge qui me correspond.

J'ai l'âge qu'il me faut pour vivre libre et sans peur. Pour suivre mon chemin sans crainte, car je porte avec moi l'expérience que j'ai acquise et la force de mes désirs.

J'ai l'âge de voir les choses avec tranquillité, mais dans l'intérêt de continuer à évoluer. J'ai l'âge de caresser mes rêves du bout des doigts et de voir mes illusions se transformer en espoir. J'ai l'âge où l'amour est parfois une flamme qui a besoin de se consumer dans le feu d'une passion désirée, parfois un havre de paix, tel un coucher de soleil sur la plage.

José Saramago

Acad. Gleb Drăgan, (1920 – 2014) - cercetător remarcabil, profesor de vocație om de aleasă structură intelectuală și morală. Recunoscut pe plan mondial, a fost membru al unor societăți științifice, al unor cunoscute reviste de specialitate și a fost invitat să susțină cursuri de specialitate la Universități de peste hotare. Cu un interes deosebit pentru istoria și filosofia științei, acad. Gleb Drăgan s-a implicat activ în activitatea Diviziei de Istoria Științei a Comitetului Român pentru Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii, al cărei președinte a fost. A scris peste 30 de cărți. Este creator al școlii de Tehnica Tensiunilor Înalte din România.

Vă prezentăm un fragment din volumul semnat de Acad. Gleb Drăgan- *Reflecții sumare / ediția a II-a – 2012*

GÂNDURI DESPRE TIMP - Acad. Gleb DRĂGAN

Ireversibilitatea este însăși condiția cunoașterii, iar revoluția reversibilă și deterministă a funcției de undă, aflată în centrul formalismului cuantic actual, nu poate descrie evoluția unei entități observabile. Funcția de undă poate dobândi sens fizic doar prin „restricția” ei ireversibilă, ce permite definirea probabilităților diferitelor valori pe care le putem înregistra pentru mărimile observabile.

Materia se deosebește de continuul spațiu-timp, fiind purtătoarea entropiei din Univers. Mișcarea, așa cum o concepem în prezent, conferă trup clipei și o articulează cu devenirea. Norbert Elias se concentrează asupra înțelegerii noțiunii de timp, prezentând o concepție relativ nouă, sociologică, asupra timpului.

Până la Galilei, ceea ce numim noi timp și chiar ceea ce denumim natură erau noțiuni reprezentate, înțelese și impuse, dar nu cunoscute.

În centrul dezbaterii despre timp au existat – și încă mai există – două poziții diametral opuse. Pe de-o parte, există opinia că noțiunea de timp există în mod obiectiv, ca fiind o parte a creației naturii. Newton a fost unul dintre reprezentanții cei mai obiectivi ai acestei concepții. Într-o direcție opusă, prevalează ideea că timpul este un punct de vedere sinoptic

al succesiunii evenimentelor care se manifestă în conștiința omului, (în mintea sa), care, de altfel precedă toată experiența umană. Descartes înclină spre acest punct de vedere. Și în filosofia lui Kant, timpul și spațiul reprezintă o sinteză a priori, fiind forme impuse de propriile noastre minți asupra experienței.

În ambele concepții, timpul este reprezentat ca un fapt natural: într-un caz ca un fapt obiectiv, ce există independent de existența umană, iar în cealaltă concepție, este perceput mai mult ca un fapt subiectiv, existent în natura umană. În această confruntare dintre teoria subiectivă și cea obiectivă despre timp rezidă trăsăturile fundamentale ale teoriei filosofice despre cunoaștere. De aici pleacă punctul primar al teoriei cunoașterii.

Astfel, cunoașterea umană este rezultatul unui lung proces al învățării, care nu are un început. Fiecare ființă umană, indiferent de contribuția sa, participă la dezvoltarea cunoașterii existente. Ceea ce este adevărat și în cazul timpului.

Procese care apar fragmentat nu sunt percepute în același mod ca un proces continuu. La procese fragmentate există puncte discrete iar corelația dintre evenimente, sinteza procesului este mai dificilă. Conceptul de timp este încă în afara orizontului cunoașterii și experienței.

Datarea și măsurarea timpului, în general, nu pot fi înțelese pe baza concepției ce separă lumea în subiect și obiect. Precondițiile reprezintă în ambele cazuri (subiect, obiect) procese fizice și omenirea, capabilă de sinteză mentală. le vede împreună, nediferențiind faptul că procesele privind timpul se succed, unele după altele. (Cu alte cuvinte, timpul este perceput ca o evoluție nediscretă, dar, în realitate, evenimentele se succed).

Timpul este o succesiune de segmente cuprinzând două sau mai multe secvențe într-o continuă mișcare (deplasare) a evenimentelor.

Secvențele, în sine, sunt perceptibile. Relația dintre aceste secvențe este rezultatul elaborării percepției, ca proces mental. care, prin sintetizare, se transformă în reprezentări sociale. Astfel și conceptul de timp reprezintă un simbol al comunicării sociale.

Determinarea conceptului de timp (ca o construcție a gândirii umane) nu este rezultatul deciziei unei singure persoane. O persoană învață simultan, încă din copilărie. conceptul de timp și integrarea socială.

Ceea ce rămâne încă insuficient de clar este statutul ontologic al timpului. Lumea gândește asupra timpului fără să-și dea seama de natura fenomenului. Astfel, timpul n-ar avea nici o semnificație într-o lume fără viață.

În etapa actuală de dezvoltare a societății, timpul a devenit un simbol cu o largă participare în tot ce privește relațiile interumane, în plan social. În prezent noi utilizăm concepte care fac o distincție între diverse planuri: fizic, social și individual.

Natura și societatea reprezintă două subsisteme diferite ale unui sistem unic. Asemenea atomului în

natură, în centrul societății se află individul, având un anumit grad de autonomie, un scop privind deciziile pe care le ia. Într-o societate, îndeosebi, una evoluată, oamenii posedă capacitatea de a comunica, utilizând simboluri, create și însușite de aceștia.

Făcându-se referire la caracterul simbolic al timpului, este necesar de menționat că forma dominantă de comunicare a omului este prin intermediul simbolurilor sociale. Limbajul unui grup devine, totodată, în cazul fiecărui membru al grupului, o scoală individuală a modului de comunicare. Acest limbaj devine astfel propriul său limbaj, modul de exprimare a personalității sale. Transformarea limbajului social în limbajul propriu (individual) reprezintă un exemplu de individualizare permanentă a faptelor sociale, o exprimare a integrării individului în societate.

Pluralitatea ființei umane are caracteristici deosebite. Factorul comun, unic, omenesc, permite să se înțeleagă punctul de vedere individual. Limbajul este un exemplu bun. Limbajul ilustrează sub o formă paradigmatică faptele sociale, presupuse de majoritatea membrilor grupului social respectiv, fiind astfel permanent individualizat. Limbajul comun poate fi adoptat în mod individual. Se poate spune așadar că limbajul individualizează fiecare persoană.

De altfel, unicitatea simbolurilor unui limbaj utilizat de un grup nu este limitat în funcția sa de comunicarea umană.

Dintre simbolurile pe care oamenii le pot învăța, și la un anumit stadiu al dezvoltării sociale, trebuie învățate, face parte și timpul. Încă din perioada de început a dezvoltării sociale, are loc individualizarea simbolului timp, contribuind astfel indiscutabil la crearea conștiinței personale asupra timpului.

În cazul în care, pe parcursul dezvoltării sociale, simbolurile au atins un grad mare de apropiere față de realitate, este dificil să se facă distincția dintre simbol și realitate. În această situație, mulți oameni nu rezistă apăsării trecerii timpului, acesta fiind, de fapt, o secvență naturală a existenței lor sau, în unele cazuri, o reflectare a schimbării societății.

Capacitatea oamenilor de a se orienta în lumea lor și a-și armoniza comportamentul cu ajutorul simbolurilor create în timp, constituie o treaptă a realității.

Trăsătura dominantă a vieții spirituale dintr-un anumit stadiu de dezvoltare socială se află în corelație cu nivelul de dezvoltare al cunoașterii (la nivelul structurilor vii și nevii).

De la Descartes la filosofii existențialiști ai secolului XX, omul (individul), sub forma sa naturală sau metafizică, joacă un rol central. Natura nu mai este o lume formată din obiecte ce există în afara unui individ; societatea nu mai reprezintă un cerc închis în care individul se găsește din întâmplare.

Calendarul este un model de determinare a vârstei societății. La nivelul cunoștințelor actuale, s-a stabilit că timpul este o mărime fizică primară care ne permite să determinăm viteza sau durata diferitelor procese fizice.

Numai la un anumit stadiu al dezvoltării unei societăți, apare capacitatea de a sintetiza, cu ajutorul simbolurilor, imaginea Universului și mișcarea ciclică aparentă a soarelui și a pământului. Astfel, la acest nivel se creează idei (principii) legate de măsurarea timpului și are loc comunicarea cunoașterii în legătură cu succesiunea timpului și, legat de acesta, legile care ne guvernează. Timpul este deci un simbol ca urmare a capacității societății de a sintetiza. Dar, dintotdeauna, natura timpului a apărut ca un mister.

Structurile teoretice duc - la schimbări în atitudinea oamenilor în ceea ce privește participarea (implicarea) sau detașarea oamenilor în analiza unor procese. Atât punctul de vedere pozitivist cât și cel transcendent asupra unui proces arată că oamenii oscilează între implicare și detașare. De exemplu, în legătură cu trăsnetul, se poate pune întrebarea: „Cine stă la originea trăsnetului?” (metafizic) sau „Care este cauza apariției trăsnetului?”

Schimbările în balanța dintre implicare și detașare influențează diagnoza socială, stabilirea și explicarea simbolurilor, procesul de sintetizare și, în consecință, procesul cunoașterii. De altfel, raportul dintre detașare și implicare se manifestă diferit în același timp, în diferite domenii ale cunoașterii. În prezent, dominanța detașării este mai intensă în cazul percepției și cunoașterii proceselor naturale decât în cel privind procesele sociale. Constrângerea timpului de tip social a fost în mare măsură schimbată în auto-constrângere, ceea ce constituie un exemplu paradigmatic al unei forme de constrângere, des întâlnit în societăți mai dezvoltate. Ca multe alte simboluri având caracter social, timpul poate avea simultan mai multe funcții.

Termenul și conceptul de timp reprezintă (împreună) un exemplu de simbol al comunicării. Diferite denumiri (timp – în română, time – în engleză, temps – în franceză, Zeit – în germană etc.) sunt asociate diferitelor modele de „înțelegere” aparținând fiecărui membru al comunității din care face parte.

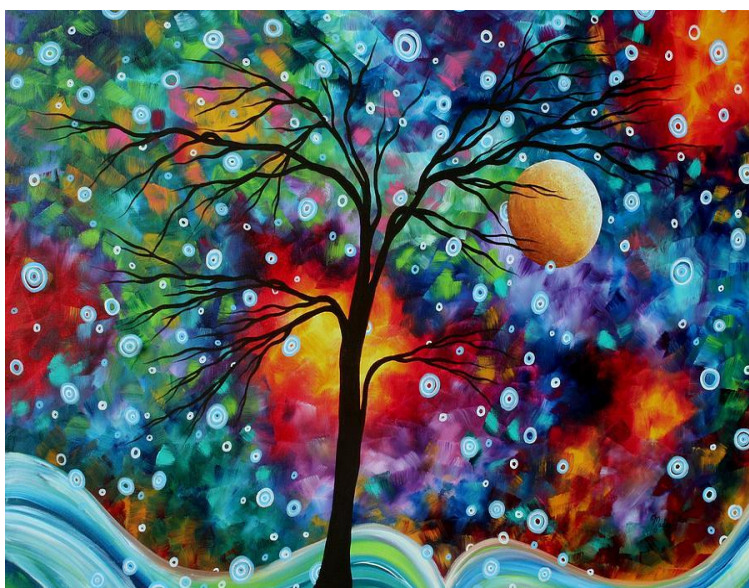
În același timp aceste simboluri au, de asemenea, semnificația de orientare. Astfel, fizicienii utilizează simbolul timp în acest sens. În plus, funcția de orientare este combinată cu cea de organizare al modului de comportament și înțelegere specific fiecărei societăți.

Caracterul multifuncțional al timpului în cazul societăților mai complexe corespunde astfel unui nivel extins de utilizare a simbolului timp. Se pune întrebarea cum este posibil ca timpul, având, pe de-o parte, caracter simbolic, să fie considerat, pe de altă parte, una dintre cele cinci mărimi reprezentative care definesc Universul. Astfel, se pare că timpul are o dubla semnificație. Tot ce este perceptibil, incluzând umanitatea, are o poziție în cadrul celor patru dimensiuni, privind spațiul și timpul. Pe de altă parte, timpul este prezentat aici ca fiind un simbol, o mărime reprezentativă a naturii umane, definită ca o a cincea dimensiune: cea socială.

Răspunsul ar fi următorul: anumite evenimente sunt percepute ca evenimente într-o succesiune în timp și spațiu, fără să se perceapă caracterul simbolic al timpului și al spațiului. Odată cu evenimentul, perceput în patru dimensiuni, prin sinteza umană, intervine a cincea dimensiune. Astfel, timpul capătă caracterul unei dimensiuni universale ce constituie expresia simbolică a experienței umane, care, în decursul istoriei, a încercat să definească un eveniment ca parte a unei permanente secvențe de evenimente. Astfel, odată cu dezvoltarea cunoașterii, caracterului simbolic al celor patru dimensiuni i se alătură și cea de-a cincea dimensiune.

De la Descartes la Kant, dar și în continuare, ipoteza dominantă privind timpul se bazează pe presupunerea că oamenii sunt înzestrați, prin natura lor, cu diverse căi de sesizare a evenimentelor, inclusiv a timpului. S-a presupus astfel că sinteza evenimentelor sub forma secvențelor de timp a fost sesizată de oameni înaintea oricărei experiențe și deci n-a depins de acumularea cunoștințelor în cadrul societății respective. Presupunerea unei asemenea sinteze a priori implică faptul că omul posedă

nu numai capacitatea generală de a stabili conexiuni, dar și capacitatea obligatorie de a forma concepte esențiale ca: timp, spațiu, substanță, legile generale ale naturii, care apar astfel definitive și neschimbătoare.

Această ipoteză a fost contrazisă. Oamenii posedă un potențial general pentru sinteză, pentru înțelegerea evenimentelor,

dar capacitatea lor de a stabili conceptele corespunzătoare, utilizate de ei în comunicare sau gândire, reprezintă rezultatul învățării și experienței acumulate, prin contribuția fiecărui individ în parte dar și pe parcursul multor generații. Astfel, semnificația acestor concepte s-a schimbat. Corecția făcută de Einstein conceptului de timp stabilit de Newton constituie un exemplu edificator în acest sens.

Conceptul de timp utilizat astăzi constituie o generalizare și o sintetizare a nivelului de cunoaștere privind măsurarea secvențelor de timp și a regularității acestor secvențe.

Una din dificultățile apărute în cazul unui studiu despre timp constă în lipsa unei teorii de Abstractizare a acestui concept. Multiplele schimbări care au avut loc în procesul de gândire, de la particularizare la generalizarea Abstractă au dus la specificarea semnificației conceptului de timp.

O discuție referitoare la conceptul de timp este susceptibil să ducă la o neînțelegere, relativ la forma substantivală a acestui termen, asociată cu un obiect real. Obișnuința de a vorbi într-un anumit sens duce, uneori, la o exprimare necorectă a gândirii. În acest mod s-a forțat mitul despre timp ca fiind ceva, care, într-un anumit sens, există, și ca urmare, poate fi determinat sau măsurat, chiar dacă nu este perceput de simțuri. Einstein a fost acela care a arătat că timpul este o formă a unei relații și nu o scurgere obiectivă, o parte a creației, cum credea Newton.

Există o diferență între timp și vreme în concepția oamenilor. Această dublă semnificație, ca element pasiv, nu implică decizii, iar ca element activ impune decizii. Elementul fundamental constă în coordonarea permanentă a practicilor sociale. Calendarele, ca instituție socială, au rolul de a reglementa funcțiile sociale ale timpului. Exemplu: Elaborarea calendarului creștin, ca imagine a timpului, a fenomenelor astronomice și a

sărbătorilor religioase, a cunoscut două sisteme: cel iulian și cel gregorian (obținut prin ajustarea celui anterior cu 11 zile, decretată de către Papa Grigore al XII-lea prin Bula Papală din 1532).

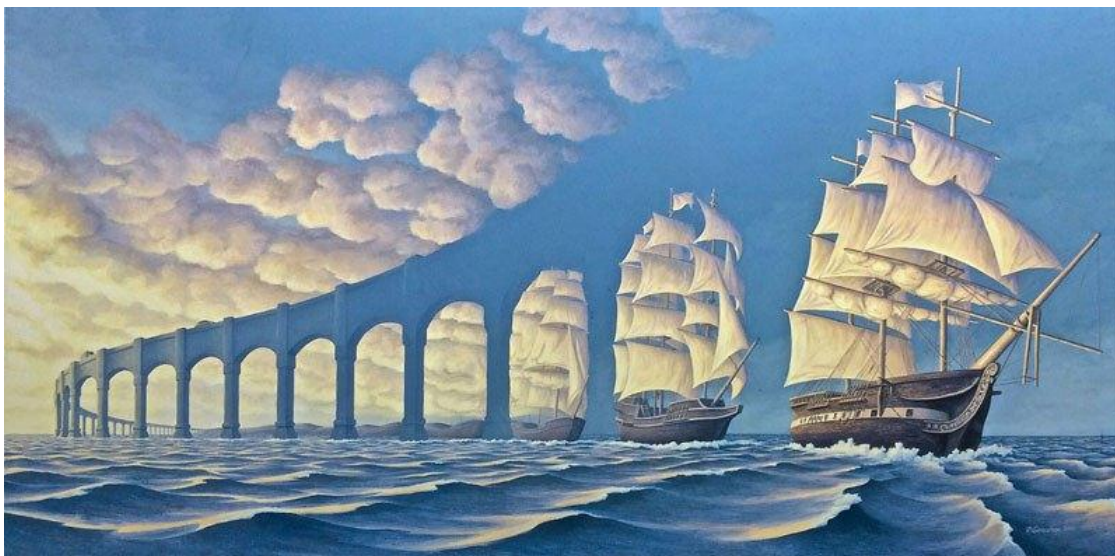
În viziunea lui Kant, ideile despre spațiu și timp reprezintă mai mult forma decât conținutul experienței umane. Timpul (vremea) se bazează pe capacitatea oamenilor de a corela două sau mai multe secvențe diferite în raport cu un moment de timp considerat standard și evaluând celelalte tipuri în funcție de acesta. Astfel se realizează un act de sinteză.

Această formă de sintetizare a noțiunii de timp nu reprezintă oare, totodată, și o conceptualizare a timpului? Conceptele precum: trecut, prezent și viitor, includ, în modul de înțelegere a semnificației lor, percepția umană a secvențelor schimbărilor. Ca simboluri ale experienței umane privind unitățile de timp, acești trei termeni reprezintă nu numai o succesiune (principiul cauză-efect), ci, totodată, prezența simultană a celor trei dimensiuni ale timpului. S-ar putea spune că trecut, prezent și viitor, trei termeni relativ diferiți, formează un singur concept.

A compara termeni precum mai devreme sau mai târziu, legați de secvențe fizice unidirecționale (recurente sau nerecurente) cu termeni precum: acum, astăzi sau trecut, prezent sau viitor înseamnă a face următoarea distincție: primele concepte reprezintă legătura dintre poziții referitoare la o secvență care este aceeași pentru orice persoană, pe când semnificația termenilor din a doua categorie se schimbă în funcție de grupul social care le folosește. Demarcarea dintre trecut, prezent și viitor se schimbă continuu, în funcție de evenimentul considerat de referință.

Trecut, prezent și viitor reprezintă simboluri conceptuale ale unei forme de legătură (conexiune) necauzală, simboluri care includ în sinteza lor conceptuală o formă specifică de experiență a secvențelor. Prezentul poate fi experimentat imediat, trecutul se rememorează, viitorul, necunoscut, presupune ce va urma.

Orient Românesc

Les mots de notre vie – les mots du cœur

La vie d'un homme n'est plus qu'une suite de problèmes à résoudre, des questions à répondre. Elle toujours a été cela. Mais dans la vie, il y a aussi des mots qui touchent et restent à jamais gravés dans notre mémoire, dans nos cœurs.

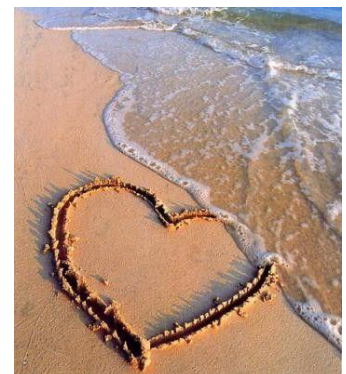
Âme (animus) - un vieux mot et en même temps un vieux concept métaphysique. L'âme éternelle, issue de l'âme universelle, harmonie servant d'écho à l'harmonie générale du monde. Nous vivons dans l'âme un principe unique et éternel. L'âme...de qui, de quoi ? Notre conscience, notre esprit, notre énergie, notre langage virtuel... L'âme, une annexe du cœur, un miroir le long du chemin? Des questions que l'esprit humain ne peut ni abandonner ni résoudre.

Terre - Nous sommes tous reconnaissants à notre Mère, la Terre. Regardez les cycles de vie qui se poursuivent. La Terre nous a donné le devoir de vivre d'une façon équilibrée et harmonieuse les uns avec les autres et avec tous les êtres vivants. « Les hommes sont les fils du Ciel par le corps de la Terre » (Rig-Veda) Malheureusement, aujourd'hui le contact direct avec la terre a été perdu. Les arbres, par exemple, émane toujours la même force. Il y a quelques milliers d'années l'homme voyait probablement se manifester à l'extérieur, les formes intérieures. On lit encore dans les récits que tel chaman pouvait cacher son âme dans un arbre.

Aujourd'hui l'homme est devenu tête et ne perçoit plus les choses qu'avec son mental, il ne sent plus par l'intérieur de son corps. Coupé de la nature vivante, l'homme n'est plus heureux, malgré un confort indéniable. En perdant ces racines profondes, il a perdu son identité. Rappelons-nous que, s'il n'y a plus d'arbres et fleurs, il n'y a plus de vie ni physique ni spirituelle.

« Qui a su aimer la terre a aimé l'éternité. » Stefan Zeromski

Aimer – mot magnifique, dangereux... Le verbe le plus difficile à conjuguer au futur. Il se conjugue au présent, au passé composé et à l'imparfait. Depuis l'Antiquité, ce mot occupe les philosophes. On peut même parler d'une philosophie de l'amour (comme on parle de la philosophie du vivant ou de la connaissance). Nicolas Grimaldi, a écrit *L'Amour en quatre leçons de philosophie*. Quand les philosophes parlent de l'amour, c'est bien souvent pour en chanter la beauté, et pour demander à la raison, à la réflexion et

à l'intelligence elle-même de s'incliner devant ce noble sentiment. En quelque sorte, la philosophie trouverait dans l'amour quelque chose qu'elle ne pourrait réduire à sa ratio, quelque chose qu'elle ne pourrait que décrire avec sollicitude. Comment parler d'amour de manière philosophique? *Une certaine vision de l'amour*: L'amour n'est pas un sentiment "sacré" - est sacré ce qui, par excellence, se soustrait à l'intelligence génétique, dialectique, historique. L'amour s'apprend, s'éduque, se cultive et s'entretient. Le sentiment amoureux a une histoire, une double histoire: psychogénétique et sociogénétique.

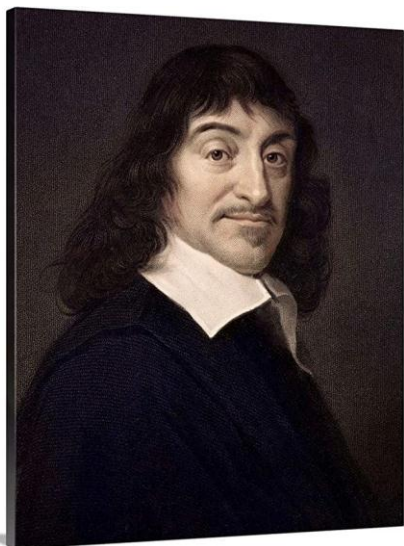

Et une autre vision - Les promesses, les lettres, les fleurs, les voyages, les nuits, les rives, les complicités, les gestes, les regards, les paroles, les épreuves, les projets, les amis, la musique, les parfums, les projets... Le temps est le meilleur allié au pire ennemi de l'amour, surtout quand l'amour s'inscrit dans le temps. Aimer témoigne d'un engagement à vivre, et éventuellement à croire, en dépit de l'absurdité que cela représente : ce n'est pas parce qu'il y a la mort et la fin que la vie n'a pas de sens. L'amour n'est pas d'emblée un phénomène irréductible et autosuffisant: il s'inscrit, comme tout ce que fait et ressent l'homme, dans une sorte de logique du vivant.

Aujourd'hui - le plus beau mot: *Bernard Pivot* nous dit: " *C'est un mot qui se renouvelle sans arrêt! En effet, chaque matin est un nouvel aujourd'hui. C'est un très, très beau mot, je n'en vois pas de meilleur*". C'est vrai. Le présent

atteste la vie, chaque minute est la vie, avec toutes ses beautés et son charme, sa poésie et ses tourments... parce que tous les jours il faut ramasser à mains nues des éclats de la réalité... Hier est un mot d'histoire et demain un mot tourné vers l'avenir. Aujourd'hui est limité dans le temps mais il contient l'essentiel: le présent. Et je crois qu'il a la capacité même de réorienter le cours de notre existence.

Passion – un mot sans âge. Vous pouvez éprouver une passion pendant l'enfance ou à l'âge de 90 ans. Vous pouvez voler avec votre passion ou lutter contre elle, ça fait bouger, se sentir vivant, la passion est dotée d'une charge émotionnelle importante

“On peut généralement nommer passions toutes les pensées qui sont excitées en l’âme sans le secours de la volonté, et par conséquent, sans aucune action qui vienne d’elle, par les seules impressions qui sont dans le cerveau, car tout ce qui n’est point action est passion” (Descartes, Traité des Passions)

La passion on ne peut pas l’éterniser, mais on peut avoir une passion pour la vie – être heureux d’une certaine lumière, aimer les arbres, les fleurs, les étoiles, les hommes, l’harmonie... Quand on a vécu la guerre on apprécie mieux la valeur de la vie et de l’amour qu’il faut perpétuellement alimenter de nos vibrations, nos énergies positives et notre lumière intérieure. La passion pour la vie nous donne la Paix, la Force, la Joie, la Sagesse, la Créativité, la Fraternité.

Profession – j’ai passé toute ma vie à expliquer, à poser des questions, à planifier et préparer des leçons, décomposer les objectifs et la leçon en étapes progressives et facilement réalisables, sélectionner, confectionner et utiliser une gamme accrue de ressources variées pour répondre aux besoins de tous, comprendre ce qu’est la différenciation pédagogique, lire, lire et encore lire... Se demander sans cesse comment l’enfant apprend, découvrir qu’il n’est pas de recette infallible, on lit beaucoup, les ouvrages des pédagogues comme les travaux de recherche en neurosciences, afin d’adapter ses méthodes aux récentes découvertes. La transmission passe aussi par le plaisir

d'enseigner et la capacité à considérer l'enfant/adolescent dans sa globalité. En classe je suis toujours un chef d'orchestre, j'ai toujours une question au bord de lèvres. Mais, au fait: un bon enseignant, c'est quoi? Je cherche toujours la réponse.

Vivre - verbe de 3ème groupe, présente dans la groupe des verbes "tordus" de la langue française, leur conjugaison pose parfois des problèmes. Mais vivre a le plus beau participe présent – vivant. Heureux celui qui a conjugué ce verbe à tous les modes, à tous les temps, avec beaucoup de personnes. Sa vie a été assez riche.

Au commencement était le verbe - Vivre ! Ainsi va la vie... Mais le verbe "vivre" a plus de plasticité qu'on ne le croit. Il s'étend donc du biologique à l'éthique. Un verbe d'action, un verbe actif, acteur aux multiples visages et rôles. Il y a *bien vivre, apprendre à vivre, vivre avec les autres, une philosophie du vivre, la vie qui passe... et la recherche de*

la "vraie vie" en regardant vers le Ciel ou le spirituel.

Ce verbe nous met devant une contradiction : d'un côté, vivre est ce sur quoi nous nous trouvons sans recul, en quoi nous sommes toujours déjà engagés, dont nous ne pouvons imaginer sortir (même quand nous voulons mourir) ; mais, de l'autre, c'est de quoi nous restons toujours à distance, dont nous demeurons éternellement en manque, en retrait – que nous n'atteignons jamais. Vivre est notre immédiat, en même temps qu'il contient tout possible. Et si nous accédons au vivre, nous n'aurons plus à nous demander comment vivre, d'autant que cette perspective, encore une fois, dresse un Au-delà devant le vivre. Pauvres humains que nous sommes, essayons de définir Vivre, l'indéfinissable... Quel est le sens de la vie ? Que vaut la vie? Pourquoi vit-on? "La vie est un mystère qu'il faut vivre, et non un problème à résoudre." (Ghandi)

La maison de notre enfance, lieu d'attache, lieu d'éternité, comme un petit cosmos à mi-chemin du berceau et des étoiles. C'est de ce nid qu'on part. Le *domus*, la maison, le foyer, qui nous a fait. La maison est, pour chacun, le reflet de sa culture, de sa philosophie de vie, de l'expression de sa foi, de la manière de communiquer. C'est le lieu de transmission des valeurs familiales, symboliques, religieuses, culturelles, le lieu où nos souvenirs sont gravés sur les murs. Notre maison : c'est là où sont inscrits les rêves et les événements qui font notre histoire. « On tient toujours du lieu dont on vient », disait Jean de La Fontaine. Adultes, nous cherchons à déchiffrer notre histoire, à ressusciter notre mémoire, à réinterpréter nos souvenirs. Une maison où tout a une saveur différente, la maison du bonheur.

Randa Kanj

Ecaterina CHIFU

PRIETENII MEI SCRIITORII

- ARTUR SILVESTRI - CARTEA „FRUMUSEȚEA LUMII CUNOSCUTE”

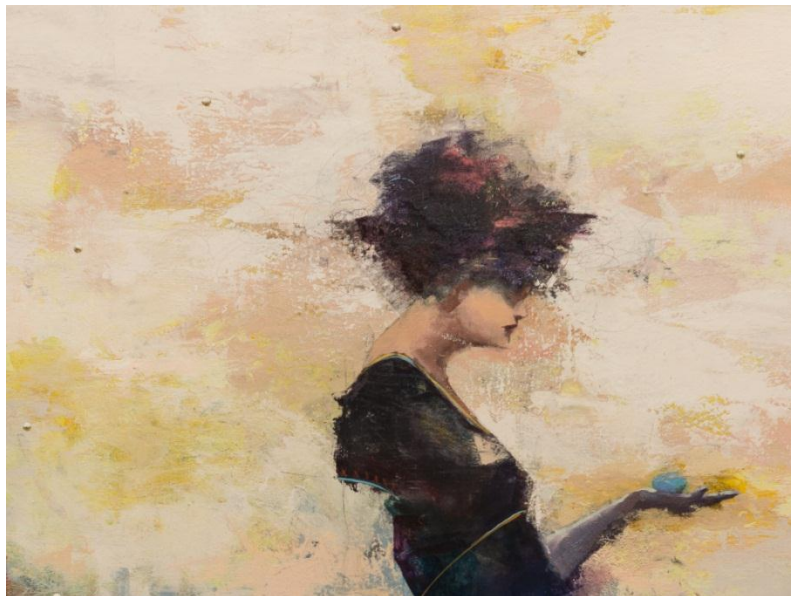
„Aproape în fiecare clipă stă secretul vieții”

(Artur Silvestri)

Artur Silvestri, scriitor, critic literar, promotor cultural, poate fi considerat prietenul care mi-a schimbat destinul, deși nu l-am întâlnit niciodată. Un singur mesaj electronic de la dumnealui în care mă încuraja să scriu, că aş avea ceva de spus lumii, mi-a schimbat destinul. Aceasta se întâmpla, după ce mi-a publicat în revistele înființate de dumnealui online („Ecoul”, „Monitorul cultural”, „Semănătorul”) câteva scrieri pe platforma Intermundos media activă și astăzi. După o stagnare de mai mulți ani, am început să public cărți de călătorie și cu tematică socială, versuri, eseuri, lucrări prezentate la diferite simpozioane, cugetări, teatru, articole.

De aceea îi aduc aici un omagiu, un semn de adâncă prețuire, pentru toate cărțile scrise, multe la număr și faptele sale culturale. „Există o Românie tainică” spunea întemeietorul Asociației Române pentru Patrimoniu, Artur Silvestri, considerând că în această Românie există valori, oameni buni, creativi care au datoria să sporească zestrea culturală a neamului românesc. Dețin multe cărți de-ale dumnealui, mai ales pe cele publicate de soție, Mariana Brăescu Silvestri, dar așa de mult m-a impresionat „Frumusețea lumii cunoscute”/ „La beauté du monde connu” pe care am citit-o de mai multe ori în română și franceză, încât m-am decis s-o fac mai bine cunoscută iubitorilor de lectură.

D-na Mariana Brăescu o consideră „O elegie a vieții” și în prezentarea ei, dezvăluie cum a apărut cartea: erau însemnări zilnice, într-un carnet unde autorul nota ce l-a impresionat zilnic. Toate au trecut prin sufletul lui și l-au marcat. *„Câtă sensibilitate dureroasă, câtă tristețe, dar o tristețe luminoasă. Și câtă uimire proaspătă, în fața frumuseții lumii pe care nici nu bănuia că trebuia să o părăsească. O elegie a toamnei. elegie a vieții”.* (Mariana Brăescu, cartea citată)

Sunt ultimele cincizeci de zile din viața autorului. Este impresionant îndemnul soției: *„Cititorule, ca să înțelegi, parcurge cu sufletul aceste rânduri! Nu sunt pagini de jurnal ori de carte. Sunt bătăile inimii lui. Eu le-am auzit. Și sunt ultimele.”* (op. cit.)

Ne regăsim în aceste pagini, gândim și simțim la fel ca autorul, căci ne invadează aceleași emoții, în fața frumuseții lumii de lângă noi. Autorul acordă mare atenție frumuseții florilor, arborilor, arbuștilor, observând lumina ce o revarsă peste lume, aceste minuni ale naturii. Vedem cu ochii minții florile de trandafir de un roșu aprins, catifelate sau galbene, legănate de vânt, flori ce se ridică triumfal, să înfrunte seceta, ploaia sau înghețul. Iată descrierea: *„Trandafirul roșu... când culorile amurgului făceau totul enigmatic, se legăna ușor biruitor și puternic. în vântul ce bătea alene în orele asfințitului glorios”.*

„Trandafirul roșu... când culorile amurgului făceau totul enigmatic, se legăna ușor biruitor și puternic. în vântul ce bătea alene în orele asfințitului glorios”.

Amintirile din călătoriile sale sunt notate succint: „Mirosul tare al Mării Mediterane... într-un peisaj fără pescăruși.”. Este o mare peste care se adună „norii groși, de o culoare metalică”, dar dispar repede lăsând locul altor nori „sub forma unor fuioare albe”.

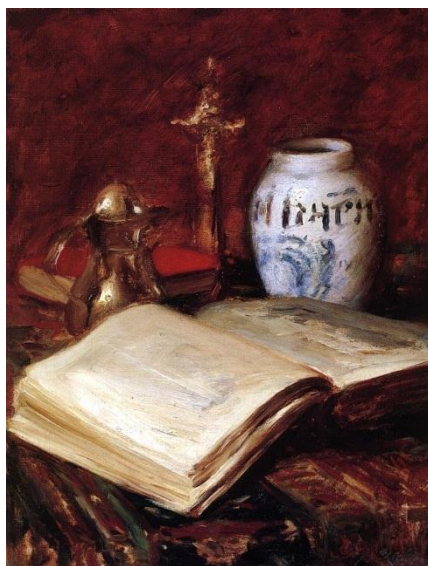

Autorul absoarbe în suflet schimbările din atmosferă:

„Lumini de dincolo de nori reprezintă - cel mai neobișnuit spectacol de fulgere pe care l-am întâlnit vreodată”.

Ideea de irealitate, de efemer și mister este pregnantă: *„Cel mai tulburător fapt era tăcerea absolută care definea totul, creând sentimentul unei iluzii”.*

Lectura cărții m-a făcut să mă regăsesc pe filmul amintirilor în locurile vizitate de autor. Citind, revăd malul Mediteranei la Sète, unde am ajuns, prin programul european „Comenius” pentru profesorii de franceză, cheiul Paul Valléry cu cimitirul marin unde este înmormântat acest poet, cu amfiteatrul alb de la malul mării și întinderea de apă ce se spargeam în mii de oglinzi sub „ploaia ce cădea calmă și binefăcătoare ca și ploile mocănești din copilărie.” Observator fin al peisajului marin, autorul descrie „intensificări de vânt, schimbări de ritm și fenomene întărite de apropierea mării”.

Noaptea, după ploaie, natura părea purificată, iar scrierea devină picturală: „Cerule din spre munții Pirinei de un roșu bizar, șters, dar, cu toate acestea, intens, o culoare descoperită odinioară de navigatori.” În tablourile descrise, se combină imagini vizuale, auditive, olfactive, care le conferă unicitate: „Prin lanuri de lavanda, ca niște arici vegetali opriți, pentru o vreme la odihnă”.

Este impresionat de parfumul de lavandă *„efluviu răcoros, tăcut, enigmatic ecou și o plăcere a miresmei care înfrumusețează toate locurile înconjurătoare, cu o muzică nesfârșită.”* În lumina sudului Franței, totul apare de o frumusețe stranie, înduioșătoare. Autorul nu este uimit doar de munți, de ape, mare, ci și de vietățile de pe Canal du Midi: rațe sălbatice, vidre, păsări.

Bucureștiul apare sub luminile toamnei cu toată frumusețea lui specifică de oraș sudic, cu parcuri frumoase, cu mirosul străzilor specific de merdenele, saraii, pateuri care au puterea de evocare a trecutului ca și „madeleine” în opera lui Marcel Proust. Artur Silvestri vede Cișmigiul – „*un colț de pădure în oraș, dând impresia de alt timp*”. Se referea oare la timpul când trecea Eminescu sau Caragiale prin acest parc? Și noi avem aceleași impresii, când trecem prin această oază de verdeață din inima Bucureștiului acoperit de cerul înalt și atât de albastru pe deasupra copacilor.

Sunetul gutural al pescărușilor peste București, îl simte ca o „potrivire între vocile acute și ceru înnoirat, greu, apăsător”. Această potrivire tulburătoare între vocile acute și culorile plumburii îl face să aibă presimțiri sumbre. Ploaia căzută în perdele lungi și reci lasă pe vegetație broboane de apă ce strălucesc și par „scânteieri de apă în noapte”. Foșnetele muzicale, un fel de ritm asimetric, asemănător cu valurile mării, prefac totul într-un episod irepetabil. Le priveam prin fereastra deschisă, îngândurat și încremenit, cu sentimentul implacabilului. Moartea unui porumbel în stradă îi provoacă durere.

Scrisoarea primită de la un prieten îi aduce aminte de copilărie: „*Toamna este frumoasă, mă liniștește, nu știu ce m-aș face fără ea.*” „*Într-o clipă am văzut dealurile mele de la Ceahlău, frunzele arămii, colinele dulci*”. Alteori, izvorul unor sunete paradisiace îl face foarte fericit: „*Era ciripitul unor vrăbiuțe, un concert al bucuriei care a ținut câteva minute fără șir*” sau le observă ciripitul vesel în iedera de pe o terasă. Adesea, vorbea brăduțului din curtea casei, dar, „*uscat, nu mai aveam cui să vorbesc*” scrie A. Silvestri.

Autorul se confesează dureros hârtiei, obsedat de „spaima că nu voi apuca să scriu tot ce am de spus”. Privirea de ansamblu peste oraș aduce un tablou unic: „*Acoperișurile orașului par un relief de lumi stranie unde senzația de suprarealitate este totdeauna vie*”. Se apleacă mereu cu dragoste asupra ființelor din lumea necuvântătoarelor: observă niște câini „patru pete de culoare”, sau un câine trist pe o terasă, alți câini care „dorm ca o heroglifă pe trotuar”, „un cățel gri ce dăruia atâta iubire” sau altul, lângă Terasa Doamnei „era imaginea dăruirii”.

Ațipind în fotoliu, a văzut „*culori transcendente, lipsite de contururi, pete rotitoare, o feerie stranie, neobișuită, incontrollabilă, întreruptă de sunetul zborului de porumbei*”,

apariție stranie care-l face să-și simtă sfârșitul implacabil. Parcul Herăstrău are rezervată o frumoasă pagină literară, căci acest loc are o frumusețe eternă în sufletul autorului.

Vizitând Cartierul Floreasca, casele păreau „pete de culoare opace” și el le privea, fără a le putea zări. În Cotroceni, este încântat de liniștea străzilor cu case frumoase, invadate de iederă. cu terase cu flori și mulți copaci. Mergând spre Băneasa, copacii îi păreau o pictură vivanță. Era „*fascinat de contururile de frunze pictate în verde șters, galben, verzi ruginiu, o infinitate de nuanțe.*” Iubea „ploaia cernută binefăcătoare pentru semănături”. Căldura blândă a toamnei îl bucură, ca un dar divin.

Cartea se încheie cu descrierea sărbătorii Sfântului Dumitru,, ocrotitorul capitalei, când Dealul Mitropoliei este urcat de oameni sărmani cu „suflete pure”.

Regret dispariția prematură a autorului și recomand tuturor această frumoasă carte care oferă destindere și încântare.

Ecaterina CHIFU, Cronici culturale, București, 20 august 2020

August la Iași

În august, după ce universitatea-și încheie toate socotelile, în Iași, Copoul se pustiește, eliberându-i pe ieșenii ce locuiesc în zonă de forfota neobosită de peste an. Uneori, în lipsa activității universitare sau a altor evenimente, pe Copou se face chiar prea liniște, totul devine cam monoton. Însă

ziua de 12 august 2020 a fost o zi specială. În spațiul cultural Art+Design, la invitația managerului cultural George Pleșu, a avut loc o dezbatere nu doar consistentă, ci și necesară, mai ales în vremurile neobișnuite pe care le trăim, privitoare la raporturile individului/societății cu rețelele sociale. Volumul „Viața pe Facebook. Dau like, deci exist”, coordonat de Cristina Hermeziu și prefătat de profesorul Daniel Condurache, apărut anul acesta la Editura Polirom, a constituit pretextul din care a pornit dezbaterea moderată de George Pleșu, la care au participat Cristina Hermeziu, și profesorii Daniel Condurache și Alexandru Lăzescu.

S-a vorbit despre istoria rețelor sociale, despre popularitatea unora și insuccesul altora, despre dispozitivele tot mai performante și algoritmi tot mai sofisticăți care ne induc, de fapt, conduita „în rețea”, despre victoria conversației (chattingul) în detrimentul informației sau al conținutului de calitate/de folos, despre disonanța cognitivă sau, altfel spus, despre sentimentul de atracție sau de respingere față de aceste rețele, dar și despre lipsa de inocență a Facebook sau a altor platforme.

„Suntem ceea ce tehnologia vrea să fim”, a spus Cristina Hermeziu și-i dau dreptate, mai ales că azi m-am trezit la dezbatere fără carnețel și fără pix, notându-mi, de zor, scurte idei, pe Notepad-ul telefonului. Sunt bucuroasă de două ori.

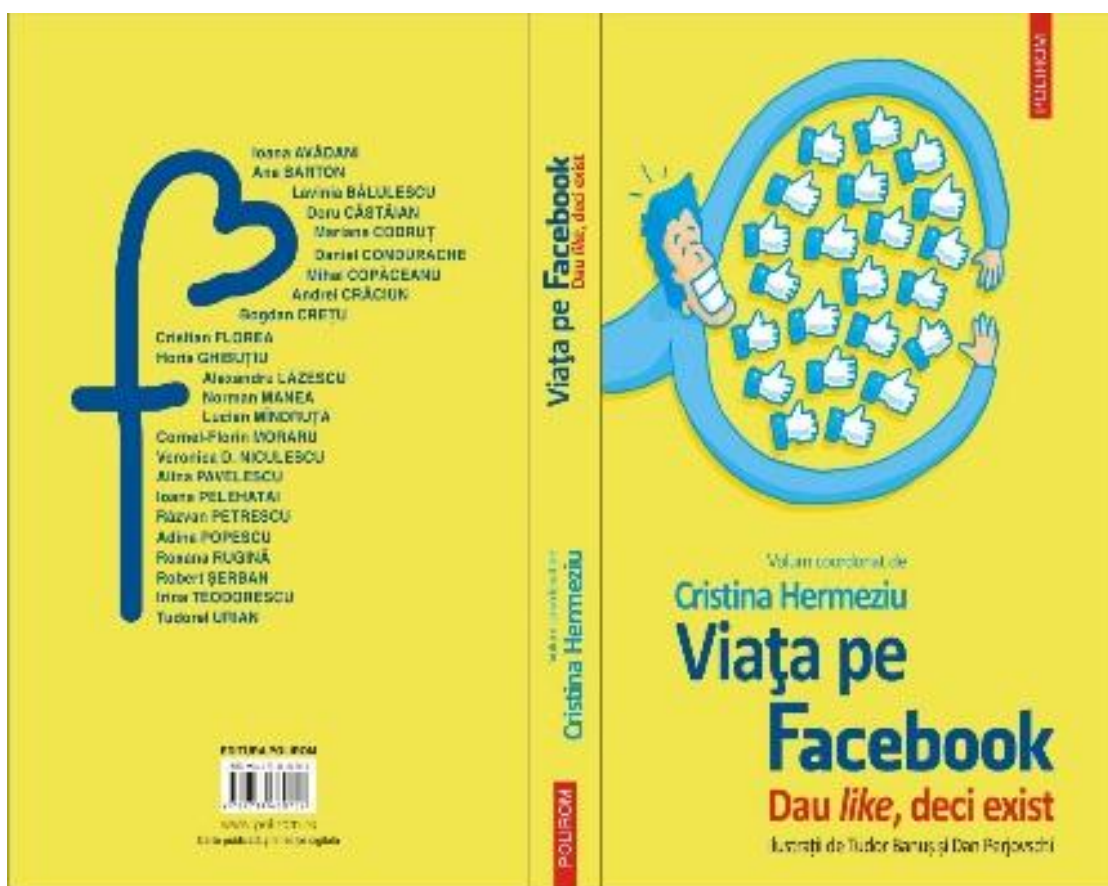
O dată pentru calitatea dezbaterii, pentru expunerile aproape didactice pe care domnii profesori Condurache și Lăzescu ni le-au propus și care trimit spre o privire mai atentă, mai în adâncime, asupra fenomenului Facebook/rețea socială, dar și în direcția discernământului și întrebărilor la care noi toți, ca utilizatori, ar trebui să ne gândim mai des.

Și încă o dată pentru că volumul coordonat de Cristina Hermeziu, pe care îl am încă din aprilie și pe care l-am citit cu mult interes, are aproape calitatea unui manual despre ceea ce înseamnă, până acum, fenomenul Facebook. Un manual pe care mi-am propus să-l folosesc în discuțiile aplicative cu studenții de la Jurnalism și Științe ale Comunicării și pe care-l recomand ca pe o lectură necesară. O privire rotundă asupra subiectului, cu o prefață care așază totul în context, cu o parte care teoretizează modul în care a apărut Facebook și analizează relația noastră cu acest mediu din punct de vedere antropologic, sociologic, cultural, psihologic, etc., dar și cu o parte literaturizată, eseistică - o sumă de tipare de relaționare a individului cu această rețea.

Așa că îl felicit pe George Pleșu pentru inițiativă și cred că dezbaterea aceasta ar trebui să continue cândva, în timpuri mai bune, pentru că subiectul este generos și se află într-o continuă dinamică.

Poate că Facebook va fi, așa cum a spus în seara aceasta dl profesor Condurache, „doar o boare” care va trece, un „accident” la scara istoriei tehnologice și de comunicare. Până atunci însă, Viața (noastră e și) pe Facebook. Dau like, deci exist.

Otilia Bălinișteanu, profesor asociat la Jurnalism și Științe ale Comunicării UAIC Iași, Redactor la Ziarul Lumina

MAMA, stampă tempera 20x20

Gheorghe Stroia

poet și pictor

Motto: „ARTA este clipa sublimului din noi, ce învață să irumpă vulcanic”

Am ales să intru în jocul culorilor, fără să le cunosc, fără să le simt, fără să le fi fost măcar o clipă prieten. Ele m-au învățat aproape totul. M-au recunoscut, mi-au adulmecat sufletul și, cel mai probabil, și-au găsit acolo cerul, nuanțele, norii, soarele, vântul, stelele, universul, chipurile, florile, munții și marea, și le-au scos la iveală, așternându-le cuminte pe fiecare pânză. Îmi sunt deja dragi, îmi sunt deja foarte apropiate, am început să le simt, să le cunosc, să le fiu prieten fidel, să ne iubim într-o nebunească îngemănare. LE ADOR!

Gheorghe Stroia

Invizibilul în arta abstractă

La prima vedere, dintre toate formele artistice, arta abstractă pare a fi cea mai ermetică, cea mai lipsită de sens, cea mai îndepărtată de modul obișnuit de percepție a artei. Și totuși, afirmăm că arta în esența ei nu poate fi înțeleasă fără a face apel la abstracție. Dezvăluirea țesăturii invizibile este cea care creează armonia și frumusețea unui tablou. Hermeneutica pare a fi cea care ar putea oferi răspunsuri în acest sens. Hans-Georg Gadamer considera că esența unei opere de artă este dată de posibilitățile pe care aceasta le deschide

interpretărilor. Artă este imitație a lucrurilor vizibile sau simbol pentru o prezență insesizabilă. Dezvăluirea misterului artei abstracte ar presupune mai întâi interpretarea invizibilului din spatele figurativului, iar apoi înțelegerea invizibilului din spatele abstracției însăși.

Artă tinde să atingă un ideal al formei în reprezentarea lumii sensibile. Când acest nivel este atins, artă regăsește calea absolutului. Pentru că artă este o dezvăluire a adevărului.

Pânzele lui Gheorghe Stroia, luate în parte sau în ansamblu, ascultă de o armonie secretă, invizibilă și independentă de ceea ce este creat. Pictura sa este o expresie a vieții, încarnează ritmuri și forme eterne ale lumii. Aceasta e dată de liniile de forță care structurează diverse soluții compoziționale, de armonia sau contrastul culorilor, de raporturile

valorice. O tendință spre perfecțiunea intelectuală a conceptului pur și exteriorizarea sentimentelor și emoțiilor fără intervenția figurativului. Spațiul pictural, cu forme și culori pure, îl reprezintă ca om, poet și artist.

